

Schoolkosten in het secundair onderwijs

Rapport

De Cel Ouderbetrokkenheid, netoverstijgende cel van de ouderkoepels

Inhoudsopgave

Inleiding	4
De COB en schoolkosten	5
Wat vooraf ging	6
1. Methodiek.....	7
1.1 Selectie ouders.....	7
1.1.1 Boomstructuur	7
1.1.2 Procedure selectie	10
1.2 Respondenten.....	11
1.2.1 Kenmerken respondenten	11
1.2.2 Opvolging	12
1.2.3 Uitval	12
1.3 Bevraging	13
1.3.1 Inhoud	13
1.3.2 Vorm van de bevraging	14
1.3.3 Verwerking van de bevraging	14
2. Resultaten	16
2.1 Top 100 van de kosten.....	16
2.2 Top 20 van de kosten per jaar	20
Top 20 1 ^e jaar.....	20
Top 20 2 ^e jaar.....	21
Top 20 3 ^e jaar.....	22
Top 20 4 ^e jaar.....	23
Top 20 5 ^e jaar.....	24
Top 20 6 ^e jaar.....	25
Top 20 7 ^e jaar.....	26
2.3 Tendensen in de verschillende jaren, onderwijsvormen en studierichtingen	27
2.3.1 Tendensen in de verschillende jaren	27
2.3.2 Tendensen in de verschillende onderwijsvormen	29
2.3.3 Tendensen in de verschillende studierichtingen	30
2.4 Soorten kosten.....	34
2.4.1 Overzicht van de soorten kosten (categorieën) naar aantal ouders	34
2.4.2 Overzicht van de soorten kosten (categorieën) naar kostprijs.....	35
2.4.3 Kosten per thema.....	37

3.	Aanbevelingen	52
3.1	Voor de overheid	52
3.2	Voor scholen	53
3.3	Voor ouders	56
4.	Reflecties vanuit de COB.....	58
5.	Bijlagen.....	60
	Bijlage 1: Overzicht alle gemiddelde kosten per jaar	60
	Bijlage 2: online schoolkostendagboek	61
	Bijlage 3: papieren schoolkostendagboek.....	61
	Bijlage 4: draaiboek focusgroepgesprekken	63
	Bijlage 5: kwalitatieve inbreng	70
	Bijlage 6: Een zeer gedetailleerd schoolkostendagboek	83

Inleiding

In september 2012 startte de COB, de net overstijgende samenwerking van de drie Vlaamse ouderkoepels (VCOV, KOOGO en GO! ouders), op vraag van het Departement Onderwijs de bevraging 'schoolkostendagboek secundair onderwijs'.

Het opzet van dit schoolkostendagboek was dat ouders met kinderen in het secundair onderwijs gedurende één schooljaar alle schoolkosten bijhielden in een online dagboek. Hiermee ging de COB in op de opdracht van het Departement Onderwijs en Vorming om inzicht te verschaffen in de door de ouders te betalen schoolkosten in het secundair onderwijs. Voor deze bevraging streefden we naar een groep van ouders van leerlingen vanuit een variëteit van studierichtingen in de verschillende onderwijsvormen en jaren van het secundair onderwijs.

De COB ontwikkelde een website waarop de geselecteerde ouders hun schoolkosten konden inventariseren. Voor die ouders die minder vertrouwd waren met computers en internet, voorzagen we de mogelijkheid om de schoolkosten op papier te verzamelen.

De uiteindelijke verzameling van al deze gegevens mag niet vereenzelvigd worden met een statistisch onderzoek van zuiver wetenschappelijke aard. We zien het eerder als een rapport om bepaalde tendensen te duiden. De variëteit aan studierichtingen en het feit dat ouders een volledig schooljaar hun schoolkosten bijhielden zijn de sterktes van deze peiling. Met dit rapport wil de COB ook niet de indruk wekken dat scholen geen inspanningen doen om een ouder- en budgetvriendelijk schoolkostenbeleid te voeren. In de commentaren bij de geregistreerde schoolkosten en in de focusgroepsgesprekken vernamen we integendeel legio voorbeelden van goede praktijk.

Concreet wil de COB op de eerste plaats een beeld schetsen van de gangbare schoolkosten en de beleving daaromtrent bij de ouders. De feitelijke schoolkosten dwingen ons na te denken over een gepast en voor alle ouders budgetvriendelijk schoolkostenbeleid.

Op de tweede plaats vinden we het belangrijk met dit rapport te verhelderen waarvoor bepaalde schoolkosten worden aangerekend. Transparantie is immers een voorwaarde voor een geslaagd en oudervriendelijk schoolkostenbeleid.

Tot slot is het waardevolle van dit rapport gelegen in de reeks aanbevelingen die we formuleerden voor overheid, scholen, ouderwerkingen en ouders. Met deze aanbevelingen hopen we mee te werken aan het vorm geven van een gericht schoolkostenbeleid in elke school voor secundair onderwijs.

De COB en schoolkosten

De COB, Cel Ouderbetrokkenheid, heeft als algemene doelstelling ouders en scholen te sensibiliseren rond ouderbetrokkenheid en verzamelt hiervoor de nodige expertise om ze vervolgens verder te verspreiden bij ouders en scholen.

Een rapport rond schoolkosten lijkt op het eerste gezicht niets te maken te hebben met ouderbetrokkenheid: elke school biedt onderwijs tegen een bepaalde prijs, door de ouders te betalen. Niets is minder waar.

In het kader van het werken aan gelijke kansen is het voor de COB belangrijk een gericht schoolkostenbeleid te voeren. Door ouders inzage te verschaffen in het gevoerde kostenbeleid en door ouders te betrekken in het uitstippelen van een verantwoord kostenbeleid, gelooft de COB erin dat ouders zich nog meer betrokken gaan voelen bij het onderwijs, op maat van hun kind en hun ... 'portemonnee'. Zo delen we de bezorgdheid van onze opdrachtgever, het Departement Onderwijs, om onderwijs te verschaffen dat voor iedereen toegankelijk is en blijft.

Elk onderwijsnet in Vlaanderen heeft voor het bevorderen van een goede relatie tussen de ouders en de school van hun kinderen een ouderkoepel. De VCOV, Vlaamse confederatie voor ouders en ouderverenigingen, vertegenwoordigt de ouders van het vrij onderwijs. Voor de scholen van het stedelijk, gemeentelijk en provinciaal onderwijs (OVSG) is dat KOOGO en voor de scholen van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap is dit GO! ouders.

De ouderkoepels stimuleren een goede samenwerking tussen ouders en school. Ze ondersteunen en begeleiden ouders en ouderwerkingen om de ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op school te optimaliseren. Dit gebeurt op verschillende manieren: ze communiceren op regelmatige basis naar hun ouders en ouderwerkingen (bv. via nieuwsbrieven en websites), hebben een aanbod met vormingen voor ouders (gaande van zuiver pedagogische thema's tot specifieke thema's rond ouderbetrokkenheid), ondersteunen en begeleiden bij de opstart of bij problemen in ouderwerkingen, vertolken de stem van ouders in overlegorganen enz. De drie ouderkoepels zijn gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid (Departement Onderwijs en Vorming).

Wat vooraf ging

De COB heeft in november 2011 een rapport van focusgroepen secundair onderwijs met als thema 'schoolkosten en leerlingendossier' afgeleverd. Uit de conclusies van de ouderkoepels bleek toen dat de meningen wat betreft de kosten in het secundair onderwijs verdeeld waren.

Uit het rapport kwam naar voor dat verschillende factoren zoals de onderwijsvorm, het gevoerde financieel schoolbeleid, de gevolgde studierichting,... de te betalen schoolkosten beïnvloeden.

Maar, de COB concludeerde eveneens dat het belangrijk was de kostprijs te bekijken doorheen de bril van de beleving van ouders. Zo bleek uit de focusgroepen dat ouders met een verschillende achtergrond schoolkosten ook anders beleefden: hetzelfde bedrag werd bijvoorbeeld niet door elke ouder als even duur ervaren. Ook bleek dat bepaalde kosten, zoals bijvoorbeeld een internetverbinding, door sommige ouders wel als een schoolkost werd aanzien, maar door andere ouders niet. Tevens gaven verschillende ouders aan dat hun school nog inspanningen kon leveren om de schoolkosten te drukken.

Het huidige rapport komt hieraan tegemoet, in die zin dat het vertrekt vanuit de schoolkosten zoals deze door ouders gepercipieerd worden.

1. Methodiek

1.1 Selectie ouders

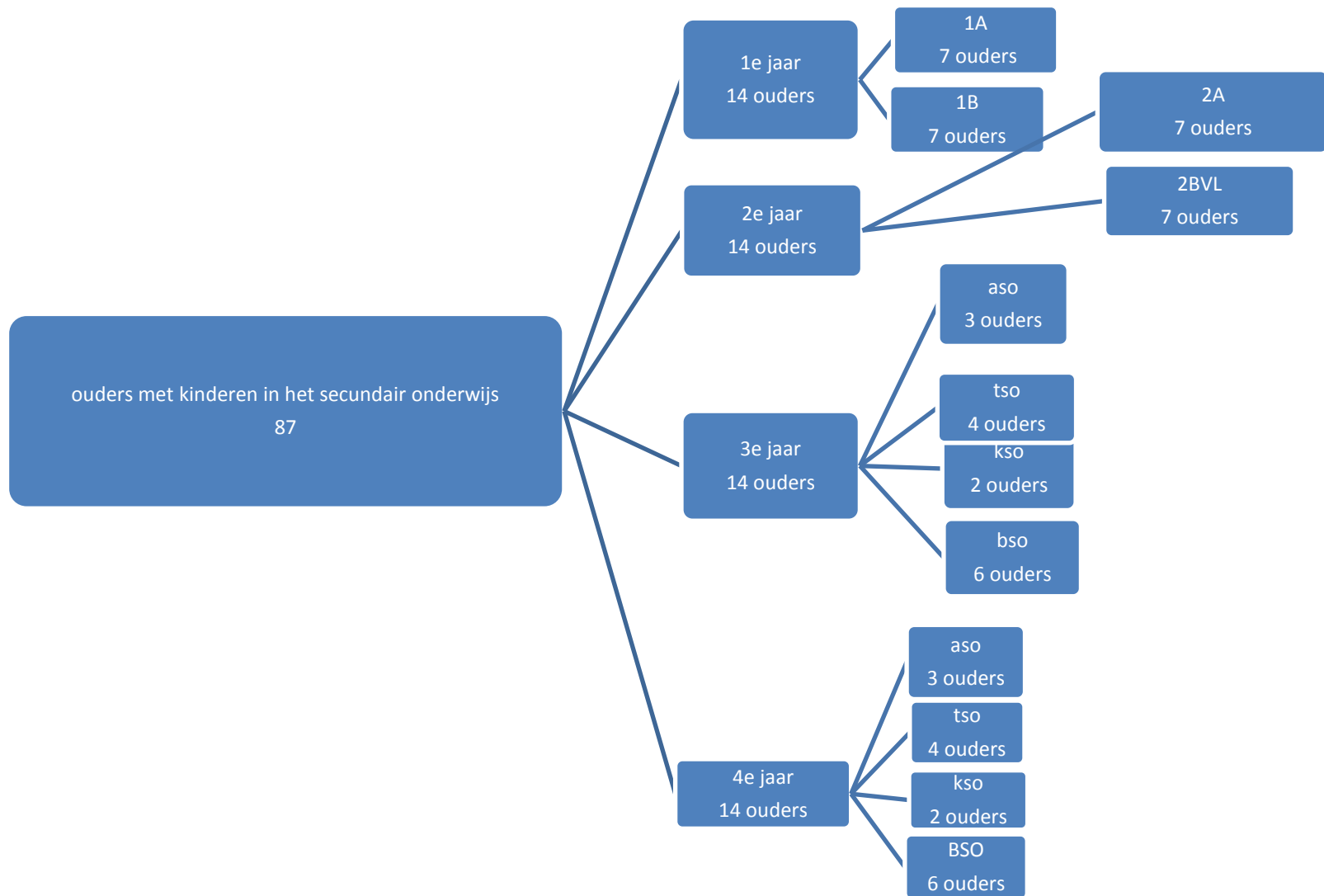
1.1.1 Boomstructuur

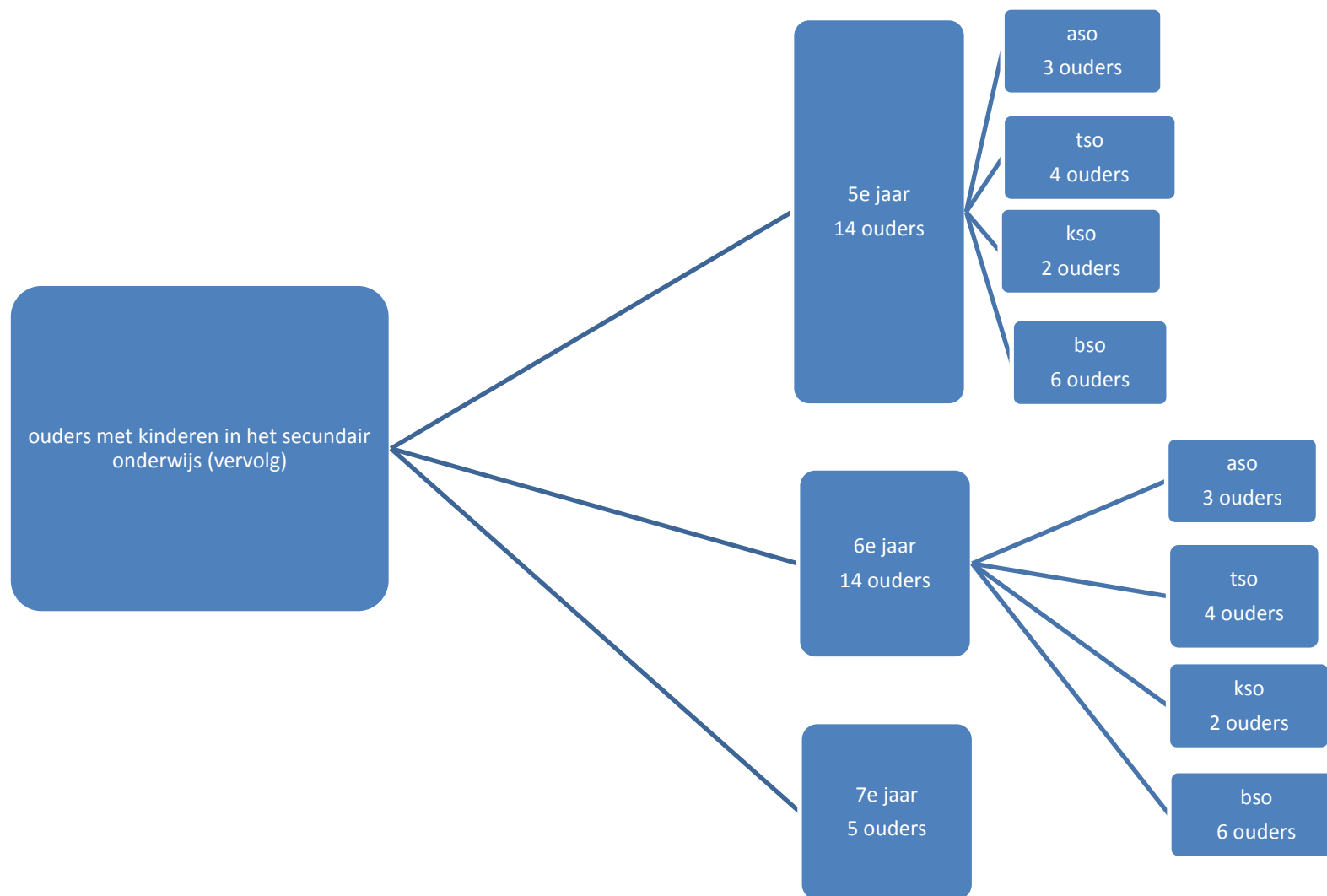
Een boomstructuur geeft een duidelijk beeld welke ouders wij achtereenvolgens in dit rapport wensten te betrekken.

We bouwden de boomstructuur zo uit dat de respondenten een goed beeld kunnen verschaffen van de schoolkosten in de verschillende onderwijsvormen en in de verschillende leerjaren en studierichtingen.

Kanttekeningen bij de boomstructuur

- § *In de opmaak van de boomstructuur hielden we rekening met de vraag van het Departement Onderwijs om verhoudingsgewijs minder ouders met kinderen in het aso op te nemen in het rapport. Door deze boomstructuur te hanteren bij de selectie van ouders kwamen er meer 'dure' studierichtingen uit het bso in beeld.*
- § *Het gebruik van deze boomstructuur impliceert dat er geen sprake kan zijn van een representatief staal van 'de Vlaamse ouders' die bevraagd zijn. Om dit doel te bereiken, zouden de aantallen en de verhoudingen anders moeten liggen,*
- § *In de selectie van ouders beoogden we een evenwichtige verdeling van het aantal ouders uit elke onderwijskoepel/ouderkoepel.*
- § *Het buitengewoon secundair onderwijs is niet opgenomen in de boomstructuur. De manier van werken en de wijze van financiering is er van een andere aard en wordt daarom beter apart in beeld gebracht.*
- § *De variatie in studierichtingen in het secundair onderwijs is groot. Daarom kozen we de meest voorkomende studierichtingen (dus de richtingen waar het hoogst aantal leerlingen in zitten), aangevuld met enkele richtingen die erom bekend staan duur te zijn.*
- § *Rekening houdend met de mogelijke uitval van bepaalde respondenten in de loop van het referentiejaar, werden er in de boomstructuur extra respondenten opgenomen.*

1.1.2 Procedure selectie

Het bijhouden van de schoolkosten gedurende een volledig schooljaar vroeg een langdurig engagement van de geselecteerde ouders. Wij verwachtten ons aan een intensieve opvolging vanuit de ouderkoepels om in te gaan op vragen én om sommige ouders te motiveren verder te blijven werken aan de registratie van hun gegevens. Om deze redenen kozen de ouderkoepels ervoor om via hun gebruikelijke communicatiekanalen ouders op een persoonlijke wijze en rechtstreeks uit te nodigen om deel te nemen aan de bevraging.

Het rechtstreeks uitnodigen van ouders had als bijkomend voordeel dat we van scholen geen extra inspanningen vroegen om in de drukke maand juni ouders te helpen selecteren. De scholen waar de kinderen van de geselecteerde ouders schoollopen, brachten we in de maand juni 2012 op de hoogte van de lopende bevraging.¹

In de tweede helft van mei 2012 verspreidden de 3 ouderkoepels een oproep naar de ouders uit hun zendlijsten. Daarnaast namen de ouderkoepels contact op met enkele ankerpersonen in middenveldorganisaties die met doelgroepouders werken. Via deze middenveldorganisaties trachtten we doelgroepouders aan te spreken om deel te nemen aan de bevraging.

De ouders die de oproep beantwoordden, kregen een intakefiche toegestuurd (juni 2012). Op de intakefiche werden volgende gegevens gevraagd:

- Gezinssituatie (bij beide ouders, in een nieuw-samengesteld gezin, in een éénoudergezin, andere...)
- Aantal kinderen waarvan men de schoolkosten wil registreren
- Geslacht leerling waarvan men de schoolkosten zal bijhouden
- Onderwijsvorm van de leerling waarvan men de schoolkosten zal bijhouden
- Leerjaar waarvan men de schoolkosten zal bijhouden
- Studierichting waarvan men de schoolkosten zal bijhouden
- Wil men de schoolkosten digitaal of op papier bijhouden?

Op basis van de teruggestuurde intakefiches en op basis van de uitgetekende boomstructuur, werden de gewenste respondenten geselecteerd en in de overeenkomstige groep in de boomstructuur geplaatst.

De ouderkoepels ondernamen gerichte acties om ouders met kinderen uit het bso en het tso aan te moedigen om deel te nemen, aangezien zij na de eerste oproep nog ondervertegenwoordigd waren in de boomstructuur.

Elke ouder die meewerkte, kreeg een unieke code toegekend. Deze code werd vermeld op de (digitale) documenten waarop zij de schoolkosten registreerden.

Deze manier van werken liet de ouderkoepels toe de registratie van de gegevens correct op te volgen.

¹ In het kader van een goede samenwerking tussen scholen, ouders en ouderkoepels en de transparantie benadrukten de ouderkoepels hun vraag om de scholen op de hoogte te brengen van de lopende bevraging. Een transparante communicatie met de scholen bood bovendien mogelijkheden om ouders te vinden voor die studierichtingen van de boomstructuur die wellicht minder snel zouden opgevuld worden.

De ouders ontvingen op het einde van de maand juni 2012 alle informatie wat betreft de registratie van door hen betaalde schoolkosten. Ze vulden de schoolkosten in van juli 2012 tot en met 15 augustus 2013.

Voor een correcte weergave van de schoolkosten en de gevolgde studierichting, controleerden we in september 2012 via e-mail nogmaals of de in juni opgegeven studierichting overeenstemde met de op 1 september gevolgde studierichting.

1.2 Respondenten

1.2.1 Kenmerken respondenten

In onderstaande tabel wordt het aantal respondenten weergegeven.

DEELNEMERS

	aso	bso	kso	tso	TOTAAL
1e jaar	27	3	0	1	31
2e jaar	30	4	0	3	37
3e jaar	17	6	3	5	31
4e jaar	29	3	3	8	43
5e jaar	8	3	2	16	29
6e jaar	17	3	0	6	26
7e jaar		6	0	0	6
Totaal	128	28	8	39	203

Van een aantal respondenten vernamen we waarom zij graag aan de bevraging deelnamen. De reacties uit de focusgroep van Gent en de spontane reacties per mail tonen duidelijk aan dat heel wat ouders intrinsiek gemotiveerd waren om deel te nemen aan het schoolkostendagboek. Enerzijds heeft men weet dat er heel wat te doen is omtrent de omvang van de schoolkosten, anderzijds wil men voor zichzelf weten hoe hoog de schoolkosten daadwerkelijk oplopen om er vervolgens meer verantwoord mee om te gaan.

We sommen graag enkele sprekende reacties op.

“Bij het begin van het schooljaar hoor je in de media vaak hoe hoog die kosten zijn en ik wou dat nu eens voor mezelf zien.”

“Ik houd al een tijd lang de rekeningen bij en wou nu ook eens zien hoe veel dat specifiek is voor schoolkosten.”

“Mijn zoon zit op een hotelschool en op internaat, dus de kosten zijn vrij hoog. Ik wou eens zien hoe hoog.”

“Ik vind dit een héél goed initiatief: we weten wat we meten ”

“ Wij persoonlijk hielden onze onkosten reeds bij, misschien zullen andere ouders dat nu voortaan verder blijven doen, en daardoor méér bewust omgaan met hun (school)uitgaven”

1.2.2 Opvolging

De medewerkers van de 3 ouderkoepels onderhielden frequent contact met de respondenten via e-mail en per telefoon. In de loop van de bevraging beloonden we de deelnemers drie maal met een cadeaubon ter waarde van € 10 van de Colruyt-groep. We grepen deze gelegenheid niet alleen aan om de ouders te bedanken voor hun medewerking, maar moedigden ze ook aan hun medewerking verder te zetten tot het einde van de vooropgestelde periode. Een kleine tussentijdse rapportage rond de jaarwisseling gaf eveneens een nieuwe dynamiek.

Concreet werden er op 5 tussentijdse momenten schoolkosten opgevraagd en beoordeeld:

- Periode juli – september: indienen vóór 15 oktober (incentive)
- Periode oktober – december: indienen vóór 15 januari (incentive)
- Periode januari – maart: indienen vóór 15 april
- Periode april – mei: indienen vóór 15 juni (incentive)
- Periode mei – juni: feedback vragen
- Periode juni – augustus: indienen vóór 15 augustus

In het overzicht hieronder is de spreiding te zien van het aantal ingaves. Hoewel het aantal respondenten uit het kso klein is, zijn hun ingaves zeer consequent ingevoerd.

INGAVE

	Minimum aantal ingaven	Gemiddeld aantal ingaven	Maximum aantal ingaven
aso	1	19,262	54
bso	1	15	65
kso	9	26,25	48
tso	1	19,079	54

1.2.3 Uitval

Het schoolkostendagboek is gestart met 250 aangezochte en geregistreerde respondenten. Bij het afsluiten van de bevraging vulden uiteindelijk 203 respondenten minimum 1 keer het schoolkostendagboek in. We kunnen voor een peiling die dergelijk langdurig engagement vraagt, spreken van relatief weinig uitval.

De redenen waarom sommigen afhaakten waren ondermeer schoolverandering, scheiding en ziekte (van ouders en/of kinderen).

Bij de ouders die uitvielen, zien we geen opvallende tendensen naar leerjaar of onderwijsvorm toe. We merkten daarentegen wel dat verschillende ouders die de schoolkosten zouden bijhouden voor meerdere kinderen, intussen doorgaven het nog slechts voor 1 kind te zullen invullen. Dit was voor ons nogmaals een signaal dat het bijhouden van alle schoolkosten vrij veel inspanningen vroeg van bepaalde ouders.

Door continue opvolging van de website, de trimestriële contacten met de ouders via e-mail en telefoon en door het geven van trimestriële incentives probeerden we de uitval zo beperkt mogelijk te houden. Toch maakten de ouders ons duidelijk dat het voor hen niet evident is om dergelijk langdurig engagement op te nemen.

1.3 Bevraging

1.3.1 Inhoud

De ouders lijkten de schoolkosten van hun kind op. Elke kost moest ondergebracht worden in een bepaalde categorie. Volgende categorieën waren mogelijk:

Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)
Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier, ...)
Schrijfmateriaal
Schoolboeken
Invulboeken
Kopie/printkosten
Media (tijdschriften, kranten, ...)
Rekenmachine
PC - Laptop-Tablet
Software
Internetkosten
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)
Stagekosten
Kosten voor eindwerk
Schoolkledij
Sport- turn- en zwemkledij
Werkkledij voor op school
Werkkledij voor op stages
Culturele voorstellingen
Eéndaagse uitstap
Meerdaagse uitstap
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)
Kosten voor uitwisselingsprojecten
Vervoerskosten openbaar vervoer
Vervoerskosten fiets
Vervoerskosten auto
Liefdadigheidsactie school

Gift
Deelname schoolactiviteit ouders (eetfestijn, ontbijt, BBQ, schooltoneel, ...)
Andere

Om het registreren van de betaalde schoolkosten doenbaar te houden, besloot de COB het aantal categorieën beperkt te houden. De keuze voor bovenstaande categorieën komt voort uit bevindingen van eerder onderzoek en vanuit de (focusgroeps-) gesprekken over schoolkosten in het secundair onderwijs. Opdat ouders zich niet beperkt zouden voelen tot deze categorieën, werd de optie ‘andere’ voorzien. Bij het ingeven van elke kost voorzagen we voor de respondenten de mogelijkheid voor het geven van persoonlijke bedenkingen. Het zijn deze bedenkingen die ons hielpen om de gegevens genuanceerder te interpreteren en te kaderen.

1.3.2 Vorm van de bevraging

De ouders kregen de keuze om de schoolkosten digitaal of op papier te inventariseren. Via de website www.schoolkostdagboek.ouderbetrokkenheid.be verleenden we de nodige faciliteiten om de bevraging digitaal mogelijk te maken. De ouders die de bevraging op papier invulden, kregen de formulieren en de nodige enveloppes hiervoor toegestuurd. Een visuele voorstelling van de online en papieren bevraging kan men vinden in bijlage.

1.3.3 Verwerking van de bevraging

De inventaris die ouders online bijhielden, werd via LimeSurvey gemaakt en geïmporteerd in Excel. Alle gemiddelden en grafieken werden in Excel opgemaakt. Er zijn geen statistische toetsen uitgevoerd. Door het specifieke opzet van de peiling was dit ook niet wenselijk. Er werd gestreefd naar een variëteit aan studierichtingen en niet naar een representatieve steekproef van ouders.

De analyses en resultaten moeten dan ook in die zin gelezen worden. Ze geven voornamelijk indicaties aan naar variatie in kosten, bekeken door de bril van ouders gedurende een schooljaar lang. Vandaar dat er in de resultaten veel aandacht is besteed aan exacte (hoge) bedragen die ouders ingaven, en aan rangschikkingen van studierichtingen en categorieën kosten. De weergegeven grafieken zijn eerder een illustratie van de verschillen. Om deze reden werden weinig exacte bedragen vermeld.

Zo is bijvoorbeeld het aantal ouders met kinderen in het kso te klein (8 ouders) om degelijke statistische uitspraken over het kso te kunnen doen. Daarom moeten de resultaten over de onderwijsvormen met de nodige reserve benaderd worden.

Naast de verzameling van de effectieve schoolkosten (online of op papier), wilde de COB ook zicht krijgen op de mening van ouders over het schoolkostendagboek. Het was belangrijk voor ons te vernemen op welke problemen ouders gebotst waren of tot welke inzichten zij gekomen waren bij het invullen van het schoolkostendagboek. Daarom hadden we de intentie om twee focusgroepen in Vlaanderen te organiseren. De ouders konden zelf kiezen welke focusgroep ze wilden bijwonen: op 3 juni in Diest of op 4 juni in Gent.

Zowel de maand juni als de afstand tot de plaats van de focusgroeps gesprekken werden als een hinderpaal ervaren om deel te kunnen nemen. De ouders gaven aan dat ze hun reacties ook per mail wilden delen. De focusgroep te Diest werd daarom geannuleerd.

Nadat we alle gegevens van de focusgroep verzameld hadden en nadat we de vele spontane reacties per e-mail verwerkt hadden, gaven we alle deelnemers nog de kans om op volgende vragen te reageren via e-mail:

- § Heeft u nog opmerkingen over de schoolkosten op uw school of het invullen van het schoolkostendagboek?
- § Stel: u krijgt 5 minuten tijd om met de Minister van Onderwijs over schoolkosten te praten. Wat zou u hem aanraden?

Ook hierop kwamen nog reacties van ouders die niet naar de focusgroep konden komen of die nog geen spontane feedback hadden gegeven bij het invullen van het schoolkostendagboek.

Tot slot merkten we dat ouders bij het ingeven van kosten in het schoolkostendagboek soms opmerkingen maakten die verder gingen dan een korte toelichting. Ook deze opmerkingen namen we mee in het kwalitatieve luik van dit rapport.

Het geheel aan kwalitatieve reacties bestaat dus uit de bevindingen van de focusgroep, de spontane reacties via e-mail, de antwoorden op gerichte vragen via e-mail en de opmerkingen bij het ingeven van schoolkosten online of op papier. Dit leverde een brede variëteit aan uitspraken en inzichten op.

In het onderdeel resultaten worden eerst een aantal toplistjes gemaakt van grootste kosten. Hierna wordt dieper ingegaan op een aantal tendensen in de verschillende jaren, onderwijsvormen en studierichtingen. Ten derde worden de verschillende categorieën kosten gerangschikt naar voorkomen en naar hoogte van de kost. In een derde onderdeel worden een aantal thema's van kosten grondiger bekeken. Per thema worden dan zowel de kwantitatieve gegevens rond dat thema als het kwalitatieve materiaal hieromtrent besproken en aan elkaar gekoppeld. Hierna formuleert de COB adviezen voor de overheid, scholen, ouderwerkingen en ouders en tot slot volgen reflecties van uit de COB.

2. Resultaten

2.1 Top 100 van de kosten

In hun schoolkostendagboek lijkten ouders alle uitgaven op die ze maakten gedurende een schooljaar voor de schoolloopbaan van hun zoon/dochter. In wat volgt geven we een overzicht van de top 100 van kosten die zijn ingegeven. Als ouders er een opmerking bijschreven, voegden we die ook toe. We geven voor de volledigheid ook telkens de onderwijsvorm en studierichting weer waarbinnen de kost gemaakt werd.

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Vervoerskosten auto	2100	Vervoerskosten huis-school 177 dagen x 32 KM x 0,37 EUR/KM Hierin zitten geen extra ritten vervat voor groepswork, extra culturele activiteiten, enz...	aso	Grieks-wiskunde
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	1390	Kostgeld internaat inclusief verplichte schoolmaaltijden	tso	hotel
PC - Laptop-Tablet	938		bso	decoratie/verzorging/kantoor
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	830	Internaat kostgeld inclusief verplichte schoolmaaltijden,...	tso	hotel
Andere	800	Brommer om naar school te gaan	tso	hotel
Meerdaagse uitstap	800		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	708	Lessenpakket Pivot Point Haartooi	bso	haartzorg
Meerdaagse uitstap	650	skireis	aso	Latijn
Schoolboeken	599	Totale prijs lijst schoolboeken: 599 EUR Tweedehands gekocht: 73 EUR Meerdere jaren te gebruiken of al in het bezit van oudste zus: 268 EUR Prijzen variëren van tweedehandsjaren.	aso	Grieks-wiskunde
PC - Laptop-Tablet	599		tso	bio-esthetiek
PC - Laptop-Tablet	579	Noodzaak tot gebruik op internaat om schoolwerk te kunnen doen.	tso	hotel
Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier, ...)	556		tso	jeugd -en gehandicaptenzorg
Meerdaagse uitstap	535	GWP november	aso	ballet
PC - Laptop-Tablet	519	De 1ste laptop heeft voor 3 schooljaren dienst gedaan. Hopelijk doet deze laptop het iets langer. Dus kosten zijn niet voor 1 schooljaar, maar over enkele jaren te verspreiden.	aso	humane wetenschappen
Meerdaagse uitstap	500	Skireis paasvakantie	A	
PC - Laptop-Tablet	500	Tablet: ook voor niet-school gebruik uiteraard, maar in functie van verwacht schoolgebruik gekozen	A	
PC - Laptop-Tablet	499	aankoop nieuwe gsm	tso	informaticabeheer
PC - Laptop-Tablet	499	nieuwe laptop gekocht om de	kso	AVV (audiovisuele vorming)

		fotobewerking beter te kunnen doen		
Vervoerskosten fiets	461	nieuwe fiets - is natuurlijk niet voor 1 jaar, maar wel nu gekocht. voor de volgende schooljaren te gaan.	aso	humane wetenschappen
PC - Laptop-Tablet	459		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	455	Reis Barcelona	aso	wetenschappen-talen
PC - Laptop-Tablet	450		A	
Schoolkledij	450		tso	STW
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	Huur stalgeld 2 paarden (vorige maanden 1 paard)	bsc	sport-paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	stalgeld 2 paarden	bsc	sport-paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	stalgeld voor 2 paarden	bsc	sport-paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	Stalgeld voor 2 paarden	bsc	sport-paardenhumaniora
Schoolboeken	440	Bestelling van boeken via een schoolsysteem, huur en koopboeken	kso	LO en sport
Meerdaagse uitstap	430	GWP skivakantie (18-> 25 januari 2013)	bsc	hout-metaal
Meerdaagse uitstap	400	GWP - Frankrijk - Parijs maandag 25 maart t.e.m vrijdag 29 maart	aso	wetenschappen
PC - Laptop-Tablet	399		tso	handel
Schoolboeken	365		aso	Latijn-wiskunde
Meerdaagse uitstap	360		aso	Latijn
Schoolkledij	345	verplicht uniform op school	A	
Meerdaagse uitstap	345	Studiereis naar Barcelona	kso	AVV (audiovisuele vorming)
Media (Tijdschriften, kranten, ..)	340	abonnement krant	aso	wetenschappen-wiskunde
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	335	Internaatskost, maaltijden inbegrepen (na aftrek van waarborg internaat en teruggave maaltijden gedurende stageperiode)	tso	hotel
Meerdaagse uitstap	335	Saldo voorafbetaling reis Italië - facultatief	aso	Grieks-wiskunde
Meerdaagse uitstap	325		aso	Latijn-wiskunde
Schoolboeken	319		tso	industriële wetenschappen
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	315	internaat/kostgeld/september	A	
Meerdaagse uitstap	310	3 daagse Londen	aso	wetenschappen-wiskunde
Software	310		bsc	decoratie/verzorging/kantoor
Vervoerskosten auto	300	autokosten januari-februari-maart-april	A	
Vervoerskosten openbaar vervoer	300	Lijnabonnement Rozebeke-Zottegem Treinabonnement Gent-Zottegem	aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	300	Italiëreis	aso	Latijn-wiskunde

Meerdaagse uitstap	300	Saldo voorafbetaling reis Italië - facultatief	aso	Grieks-wiskunde
Meerdaagse uitstap	300	Restbedrag verplichte reis naar Polen.	bsc	meerkleurendruk en drukwerkveredeling
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	295	internaat kostgeld oktober	A	
Internetkosten	288	voor een gans jaar	aso	wetenschappen-wiskunde
Meerdaagse uitstap	280		aso	Latijn
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	273	installeren internaat	A	
Schoolboeken	272		aso	economie-moderne talen
Schoolboeken	270	We hebben zoveel mogelijk boeken gehuurd om de prijs te drukken.	A	
Schoolboeken	269	boeken	A	
Schoolboeken	268	rekening boeken	aso	Latijn
Schoolboeken	267	aankoop en huur boeken (factuur)	aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	265		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	265	Schoolreis naar Amsterdam vanaf 26 maart t/m 29 maart	tso	bio-esthetiek
Schoolboeken	263		aso	Latijn
Kosten voor eindwerk	261	postzegels enquête	tso	dierenzorgtechnieken
Meerdaagse uitstap	260		aso	Latijn
Kosten voor uitwisselingsprojecten	250	uitwisselingsproject Polen in mei 2013	A	
Meerdaagse uitstap	250	sneeuwklassen tijdens krokusvakantie - tweede schijf	A	
Meerdaagse uitstap	250	sneeuwklassen tijdens krokusvakantie 1ste schijf	A	
Meerdaagse uitstap	250	Voorschot voor Italië-reis 6 de jaars 2013	bsc	verzorging
Schoonkledij	250	Schoenen, lange broek, T-shirt en pull in de solden. Dan moet ik nog nieuwe jas en sportschoenen met witte zool voor L.O. aankopen	kso	LO en sport
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	stalgeld 1 paard	bsc	sport-paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	Stalgeld paard schoolmanege sportschool	bsc	sport-paardenhumaniora
Schoolboeken	240	daarin zitten ook schoolagenda, leerwerkboeken en takenblok	A	
Meerdaagse uitstap	240	reis naar Kent	aso	wetenschappen
Invulboeken	240	huur schoolboeken, invulboeken en kopies	aso	wetenschappen-wiskunde
Schoolboeken	240	Voorschot op jaarbasis voor schoolboeken (afrekening einde schooljaar)	tso	biotechnische wetenschappen
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	237	Kappersmateriaal: schaar, haardroger, spelden,...	bsc	haarzorg

Schoolboeken	232	hiervan is 25 euro bestemd voor huur van boeken	A	
Invulboeken	232	Schoolboeken en invulboeken	tso	informaticabeheer
Vervoerskosten openbaar vervoer	230	Is voor een heel schooljaar	kso	LO en sport
Software	230		aso	Latijn-wiskunde
Invulboeken	229	Dit is al de eerste schijf voor boeken (huur) en invulboeken (kopen). Dit factuur moet betaald zijn voor 1 september anders worden de boeken niet meegegeven bij aanvang van het schooljaar.	aso	Latijn
Schoolboeken	229	schoolboeken, factuur school	kso	AVV (audiovisuele vorming)
Schoolboeken	228	Sommige schoolboeken gebruikt hij van zijn grotere zus (atlas, woordenboek, ...)	A	
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	225	maaltijden 1ste trimester	aso	sportwetenschappen
Invulboeken	224	huur schoolboeken en invulboeken en kopies	bsc	Hout-metaal
Andere	220	Voorschotfactuur eerste semester - uitsplitsing niet bekend	aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	220	Schoolboeken	tso	mechanische technieken
Invulboeken	216	werkboeken	aso	wetenschappen
Schoolkledij	215	Vooruitbetaling kledij 2013-2014	tso	hotel
Meerdaagse uitstap	215	Reis naar Barcelona (laatste schijf te betalen)	aso	Latijn-moderne talen
Schoolboeken	210,75		aso	humane wetenschappen
Schoolboeken	209	huur schoolboeken, aankoop werkboeken, schoolagenda	aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	204		tso	industriële wetenschappen
Schoolboeken	202	huur boeken, aankoop werkboeken, schoolagenda	aso	economie
Schoolkledij	202		bsc	restaurantbedrijf en drankenkennis
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	202	ballet kleding - uniform	aso	ballet
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	200	Leefkosten van januari tem mei, 40€ per maand.	aso	moderne wetenschappen
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	200	eerste betaling warme dagelijkse maaltijden op school (zeer verzorgd door de Zusters vers bereid soep, hoofdgerecht en dessert)	aso	Latijn
Vervoerskosten openbaar vervoer	200	jaar abonnement mivb	aso	economie
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	200	Zakgeld voor studiereis Barcelona	kso	AVV (audi visuele vorming)
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	195	internaat/kostengeld	A	

Schoolboeken	192	Deels huurboeken en deel koopboeken. De koopboeken zijn de werkboeken. Is via Iddink opsplitsing maakt voor de huurboeken €118,18 en voor de koop/werkboeken €65,95. Dan nog eens bezorgkosten €2,95 en regeling schade of diefstal (niet verplicht te nemen,	aso	wetenschappen-wiskunde
--------------	-----	---	-----	------------------------

2.2 Top 20 van de kosten per jaar

Top 20 1^e jaar

Categorie	Euro	Wat?	Onderwijsvorm
Meerdaagse uitstap	500	Skireis paasvakantie	A
PC - Laptop-Tablet	500	Tablet: ook voor niet-school gebruik uiteraard, maar in functie van verwacht schoolgebruik gekozen	A
PC - Laptop-Tablet	450		A
Schoolboeken	360		A
Schoolkledij	345	verplicht uniform op school	A
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	315	internaat/kostgeld	A
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	315	internaat/kostgeld/september	A
Vervoerskosten auto	300	autokosten januari-februari-maart-april	A
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	295	internaat kostgeld oktober	A
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	273	installeren internaat	A
Schoolboeken	270	We hebben zoveel mogelijk boeken gehuurd om de prijs te drukken.	A
Schoolboeken	269	boeken	A
Schoolboeken	268	rekening boeken	A
Schoolboeken	263		A
Schoolboeken	255		A
Kosten voor uitwisselingsprojecten	250	uitwisselingsproject Polen in mei 2013	A
Meerdaagse uitstap	250	sneeuwklassen tijdens krokusvakantie - tweede schijf	A
Meerdaagse uitstap	250	sneeuwklassen tijdens krokusvakantie 1ste schijf	A
Schoolkledij	250		B
Schoolboeken	240	daarin zitten ook schoolagenda, leerwerkboeken en takenblok	A

Top 20 2^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Meerdaagse uitstap	535	GWP november	aso	ballet
PC - Laptop-Tablet	459		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	430	GWP skivakantie (18-> 25 januari 2013)	bso	hout-metaal
Vervoerskosten openbaar vervoer	300	Lijnabonnement Rozebeke-Zottegem Treinabonnement Gent-Zottegem	aso	Latijn
Schoolboeken	267	aankoop en huur boeken (factuur)	aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	261		aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	249		aso	Latijn
Schoolboeken	249		aso	Latijn
Schoolboeken	248		bso	?
Schoolboeken	241	boeken	aso	moderne wetenschappen
Invulboeken	229	Dit is al de eerste schijf voor boeken (huur) en invulboeken (kopen). Deze factuur moet betaald zijn voor 1 september anders worden de boeken niet meegegeven bij aanvang van het schooljaar.	aso	latijn
Invulboeken	224	huur schoolboeken en invulboeken en kopies	bso	hout-metaal
Andere	220	Voorschotfactuur eerste semester - uitsplitsing niet bekend	aso	moderne wetenschappen
Schoolboeken	209	huur schoolboeken, aankoop werkboeken, schoolagenda	aso	Moderne wetenschappen
Schoolboeken	204		tso	industriële wetenschappen
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	202	ballet kleding - uniform	aso	ballet
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	202	ballet kleding - uniform	aso	ballet
Schoolboeken	200		tso	mechanica-elektronica
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	200	eerste betaling warme dagelijkse maaltijden op school (zeer verzorgd door de Zusters vers bereid soep, hoofdgerecht en dessert)	aso	Latijn
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	200	Leefkosten van januari tem mei, 40€ per maand.	aso	moderne wetenschappen
Meerdaagse uitstap	200		aso	moderne wetenschappen

Top 20 3^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	708	Lessenpakket Pivot Point Haartooi	bso	haarzorg
PC - Laptop-Tablet	499	nieuwe laptop gekocht om de fotobewerking beter te kunnen doen	kso	audiovisuele vorming
Schoolboeken	440	Bestelling van boeken via een schoolsysteem, huur en koopboeken	kso	beeldende en architecturale kunst
PC - Laptop-Tablet	399		tso	handel
Meerdaagse uitstap	360		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	280		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	260		aso	Latijn
Schoolboeken	249		bso	basismechanica
Schoolboeken	245		tso	techniek-wetenschappen
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	237	Kappersmateriaal: schaar, haardroger, spelden,...	bso	haarzorg
Schoolboeken	231		kso	beeldende en architecturale kunst
Schoolboeken	229	schoolboeken, factuur school	kso	audiovisuele vorming
Schoolboeken	226		aso	Latijn
Schoolboeken	226		aso	Latijn
Schoolboeken	220		aso	Latijn
Schoolboeken	212		tso	sportwetenschappen
Schoolboeken	211		aso	wetenschappen
Andere	202		bso	verzorging-voeding
Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier, ...)	195	schoolbijdragen	aso	Latijn
Schoolboeken	189	Schoolboeken, invulmappen, schrijfblok, materiaal (cf. overzicht tarieven KA Beveren)	aso	economie
Vervoerskosten openbaar vervoer	178	Busvervoer met schoolbus van school	aso	economie

Top 20 4^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	1390	Kostgeld internaat inclusief verplichte schoolmaaltijden	tso	hotel
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	830	Internaat kostgeld inclusief verplichte schoolmaaltijden,...	tso	hotel
Meerdaagse uitstap	650	skireis	aso	Latijn
PC - Laptop-Tablet	600		aso	wetenschappen
PC - Laptop-Tablet	599		tso	bio-esthetiek
PC - Laptop-Tablet	579	Noodzaak tot gebruik op internaat om schoolwerk te kunnen doen.	tso	hotel
PC - Laptop-Tablet	519	De 1ste laptop heeft voor 3 schooljaren dienst gedaan. Hopelijk doet deze laptop het iets langer. Dus kosten zijn niet voor 1 schooljaar, maar over enkele jaren te verspreiden.	aso	humane wetenschappen
PC - Laptop-Tablet	500		aso	economie
PC - Laptop-Tablet	500		aso	economie
Vervoerskosten fiets	461	nieuwe fiets - is natuurlijk niet voor 1 jaar, maar wel nu gekocht om de volgende schooljaren mee te gaan.	aso	humane wetenschappen
Schoolkledij	450		tso	STW
Meerdaagse uitstap	400	GWP - Frankrijk - Parijs maandag 25 maart t.e.m vrijdag 29 maart	aso	wetenschappen
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	335	Internaatskost, maaltijden inbegrepen (na aftrek van waarborg internaat en teruggave maaltijden gedurende stageperiode)	tso	hotel
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	310		tso	bio-esthetiek
Schoolkledij	269		kso	beeldende en architecturale kunst
Schoolboeken	265		aso	Latijn
Meerdaagse uitstap	265	Schoolreis naar Amsterdam vanaf 26 maart t/m 29 maart	tso	bio-esthetiek
Schoolkledij	250	Schoenen, lange broek, T-shirt en pull in de solden. Dan moet ik nog nieuwe jas en sportschoenen met witte zool voor L.O. aankopen	kso	beeldende en architecturale kunst
Meerdaagse uitstap	240	reis naar Kent	aso	wetenschappen
Vervoerskosten openbaar vervoer	230	Is voor een heel schooljaar	kso	beeldende en architecturale kunst
Schoolboeken	227		tso	hotel

Top 20 5^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Andere	800	Brommer om naar school te gaan	tso	hotel
PC - Laptop-Tablet	799		aso	Latijn-wiskunde
PC - Laptop-Tablet	599	aankoop gsm-toestel	tso	informaticabeheer
Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier, ...)	556		tso	jeugd-en gehandicaptenzorg
PC - Laptop-Tablet	499	aankoop nieuwe gsm	tso	informaticabeheer
Schoolboeken	381		tso	elektromechanica
Schoolboeken	365		aso	Latijn-wiskunde
Meerdaagse uitstap	345	Studiereis naar Barcelona	kso	audiovisuele vorming
Media (tijdschriften, kranten, ..)	340	abonnement krant	aso	wetenschappen-wiskunde
Schoolboeken	319		tso	industriële wetenschappen
Meerdaagse uitstap	310	3 daagse Londen	aso	wetenschappen-wiskunde
Internetkosten	288	voor een gans jaar	aso	wetenschappen-wiskunde
Schoolboeken	272		aso	economie-moderne talen
Meerdaagse uitstap	250	Voorschot voor Italiëreis 6 de jaars 2013	bso	verzorging-voeding
Schoolboeken	240	VOORSCHOT OP JAARBASIS VOOR SCHOOLBOEKEN (afrekening einde schooljaar)	tso	biotechnische wetenschappen
Invulboeken	232	Schoolboeken en invulboeken	tso	informaticabeheer
Schoolboeken	230		kso	audiovisuele vorming
Software	230		aso	Latijn-wiskunde
Schoolboeken	220	Schoolboeken	tso	mechanische technieken
Schoolboeken	211		aso	humane wetenschappen
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	200	Zakgeld voor studiereis Barcelona	kso	audiovisuele vorming

Top 20 6^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Vervoerskosten auto	2100	vervoerskosten huis-school 177 dagen x 32 km x 0,37 €/km hierin zitten geen extra ritten vervat voor groepswork, extra culturele activiteiten, enz...	aso	Grieks-wiskunde
PC - Laptop-Tablet	938		bso	etalage-en standenbouw
Schoolboeken	599	Totale prijs lijst schoolboeken: € 599 Tweedehands gekocht: € 73 Meerdere jaren te gebruiken of al in het bezit van oudste zus: € 268 Prijzen variëren van tweedehandsjaren.	aso	Grieks-wiskunde
Meerdaagse uitstap	455	Reis Barcelona	aso	wetenschappen-talen
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	Huur stalgeld 2 paarden (vorige maanden 1 paard)	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	stalgeld 2 paarden	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	stalgeld voor 2 paarden	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	450	Stalgeld voor 2 paarden	bso	sport- en paardenhumaniora
Meerdaagse uitstap	340		tso	techniek- wetenschappen
Meerdaagse uitstap	335	SALDO VOORAFBETALING REIS ITALIË - FACULTATIEF	aso	Grieks-wiskunde
Meerdaagse uitstap	325		aso	Latijn-wiskunde
Software	310		bso	etalage- en standenbouw
Meerdaagse uitstap	300	VOORSCHOT REIS ITALIË 2013 - FACULTATIEF	aso	Grieks-wiskunde
Meerdaagse uitstap	300	Italiëreis	aso	Latijn-wiskunde
Kosten voor eindwerk	261	postzegels enquête	tso	dierenzorgtechnieken
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	stalgeld 1 paard	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	stalgeld 1 paard	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	stalgeld 1 paard	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	Stalgeld oktober 2012	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	STALGELD paard	bso	sport- en paardenhumaniora
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	250	Stalgeld paard schoolmanege sportschool	bso	sport- en paardenhumaniora

Top 20 7^e jaar

Categorie	Euro	Wat?		Studierichting
Meerdaagse uitstap	800		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Meerdaagse uitstap	300	Restbedrag verplichte reis naar Polen.	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Schoolkledij	202		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Werkkledij voor op school	178		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	175	studiemateriaal	hbo5	gezondheidszorg, verpleging
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	170	Zakgeld reis Polen	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Schoolboeken	100	Inschrijving - studiemateriaal + agenda (€ 90) en gebruik ELO (10 euro)	hbo5	gezondheidszorg, verpleging
Schoolboeken	100	Voorschot boeken	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Andere	100	naschoolse cursus bedrijfsbeheer	bso	thuis-en bejaardenzorg/zorgkundige
Internetkosten	100	10 x€ 10 per maand	bso	thuis-en bejaardenzorg/zorgkundige
Meerdaagse uitstap	100	Voorschot verplichte reis naar Polen!	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Invulboeken	97		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Meerdaagse uitstap	90		bso	thuis-en bejaardenzorg/zorgkundige
Schoolboeken	76		bso	restaurantbedrijf en drankenkennis
Andere	60	Tussentijdse factuur	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	55	Inschrijvingsgeld voor het volgen van het vak bedrijfsbeheer	bso	verwarmingsinstallaties
Vervoerskosten auto	52	Vervoer van en naar de stageplaats gedurende 1 schooljaar	bso	meerkleurendruk en drukveredeling
Meerdaagse uitstap	50	Verplichte reis Voorschot	bso	verzorging
Meerdaagse uitstap	50	Verplichte reis Voorschot	bso	verzorging
Meerdaagse uitstap	50	Verplichte reis. Voorschot	bso	verzorging
Meerdaagse uitstap	50	Voorschot op studiereis Amsterdam	bso	thuis-en bejaardenzorg/zorgkundige

2.3 Tendensen in de verschillende jaren, onderwijsvormen en studierichtingen

Het opzet van de peiling naar schoolkosten hield in dat ernaar gestreefd werd om een variëteit aan studierichtingen op te nemen. De peiling had met andere woorden niet tot doel een representatieve steekproef te trekken. De resultaten moeten dan ook in die zin gelezen worden. Zo is bijvoorbeeld het aantal ouders met kinderen in het kso te klein (8 ouders) om degelijke statistische uitspraken over het kso te kunnen doen. Om die reden moeten de resultaten over de onderwijsvormen met de nodige reserve benaderd worden. Dat is tegelijk de reden waarom er voor geopteerd is om in het onderdeel 'kosten per thema' geen grafieken op te nemen over de onderwijsvormen.

De grafieken moeten tendensen weergeven, veeleer dan exacte cijfers. Naast de interpretatie van de cijfergegevens, zijn de duiding die ouders gaven in de focusgroepen en de geschreven opmerkingen bij hun schoolkostendagboek minstens even belangrijk voor een goede interpretatie van elk thema.

2.3.1 Tendensen in de verschillende jaren

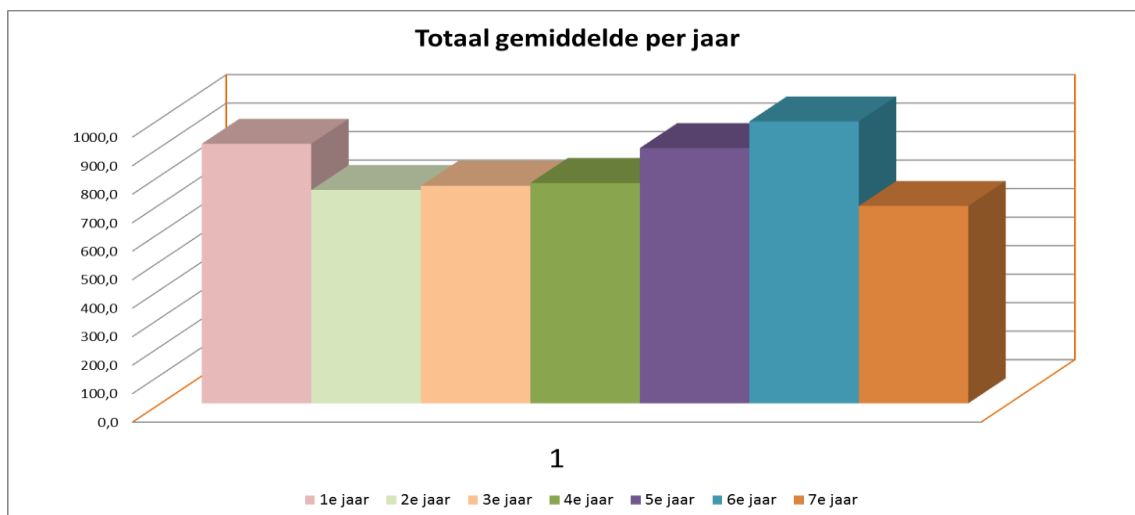
In onderstaande tabel wordt weergegeven welke de hoogste en laagste totale ingegeven kost is per jaar. Het valt op dat de spreidstand per jaar groot is. In sommige jaren is het verschil tussen de laagste totale kost en de hoogste totale kost het tienvoudige. Dat is in vele gevallen wellicht te verklaren door de specificiteit van de studierichting. Vanaf het 4^e jaar zien we dat de spreidstand nog groter wordt. Dat komt omdat er vanaf het 4^e jaar ook enkele studierichtingen zijn opgenomen die hoge kosten met zich meebrengen (zoals hotel en paardenverzorging).

Jaar	Hoogste totale kost	Studierichting	Laagste totale kost	Studierichting
1 ^e jaar	2194	A ²	230	A
2 ^e jaar	1496	Latijn ³	159	Latijn
3 ^e jaar	1785	audiovisuele technieken	107	humane wetenschappen
4 ^e jaar	4422	hotel	245	Latijn
5 ^e jaar	2745	hotel	233	LO en sport
6 ^e jaar	4092	paardenverzorging	114	stw
7 ^e jaar	1441	dierenzorgtechnieken	341	verwarmings-installaties

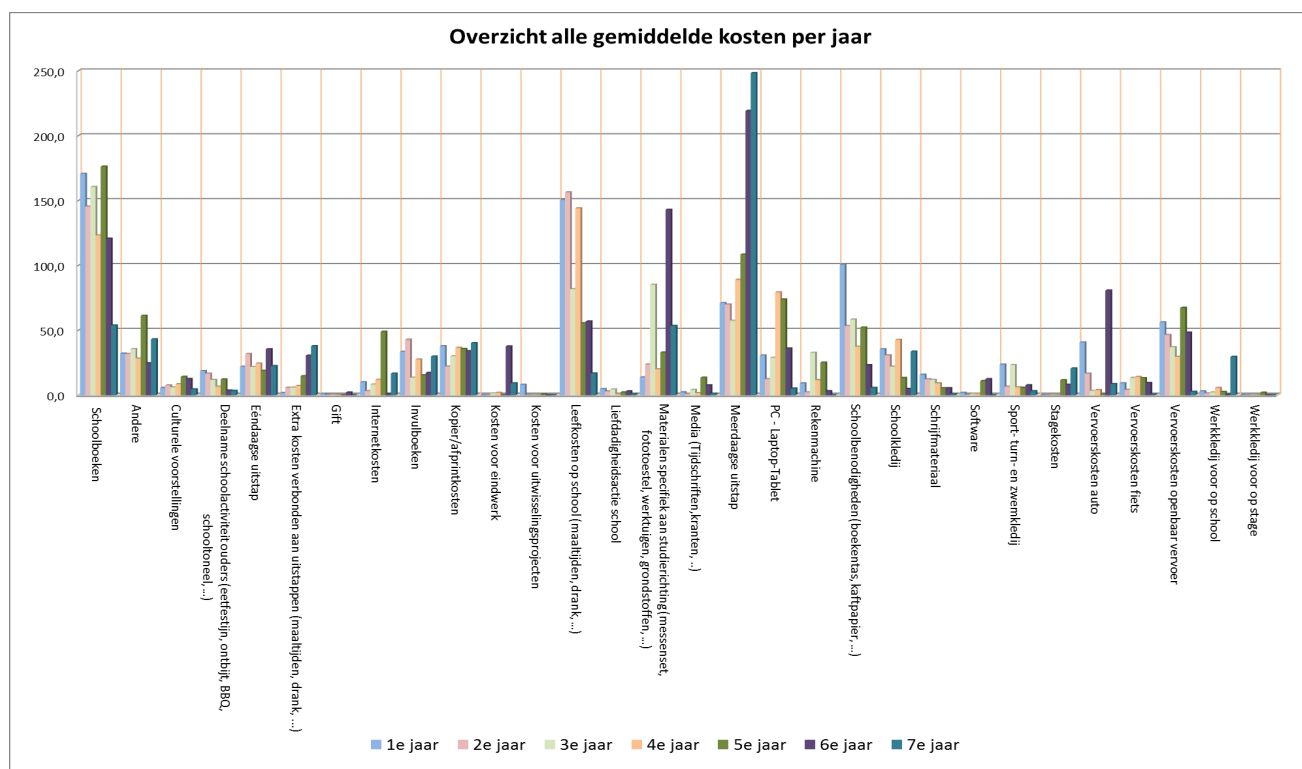
Als we de vergelijking maken naar gemiddelde uitgaven per jaar, dan zien we dat het eerste jaar en de laatste graad de grootste uitgaven met zich meebrengen. In het eerste jaar zijn vooral de schoolbenodigdheden de grootste uitgavenpost (zie verder). In het zesde jaar spelen volgende zaken een rol: de meerdaagse uitstappen, de ingegeven vervoerskosten voor de auto en de benodigdheden voor de richting paardenverzorging.

² Internaatkosten toegevoegd

³ Laptopkosten en vervoerskosten auto toegevoegd

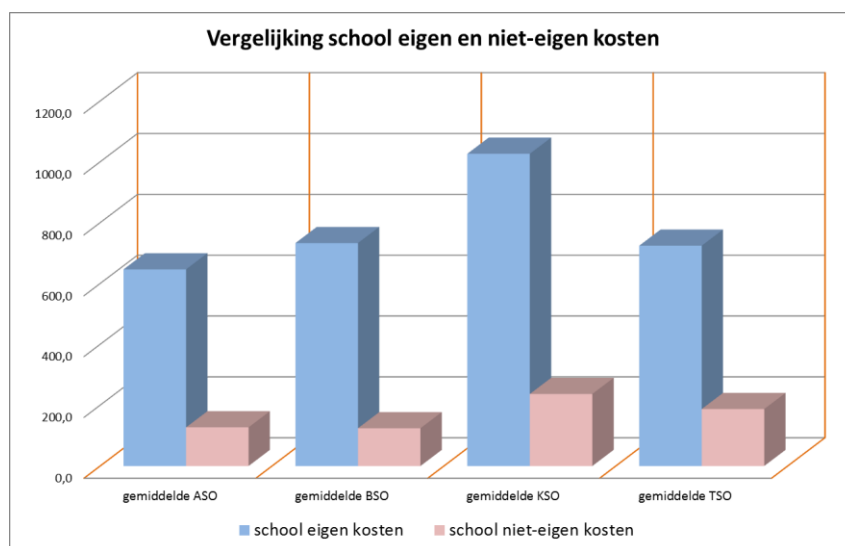
Als we de gemiddelde kosten per jaar onderverdelen in de verschillende categorieën kosten, merken we bij sommige kosten een grote variatie doorheen de jaren. De materialen specifiek aan de studierichting bijvoorbeeld kennen verschillende pieken doorheen de jaren. Voor de volledigheid geven we hieronder het overzicht, maar verder (in onderdeel 2.4) gaan we dieper in op de voornaamste categorieën kosten (voor een grotere versie: zie bijlage 1)

2.3.2 Tendensen in de verschillende onderwijsvormen

In alle onderwijsvormen blijken de schooleigen kosten veel hoger te zijn dan de niet schooleigen kosten (media, vervoerskosten auto, fiets en openbaar vervoer, de digitale kosten). De uitgaven die ouders hebben 'in de rand van het onderwijs', zijn – gelukkig - merkelijk lager dan de strikt verplichte schooluitgaven. De niet schooleigen kosten zijn echter niet te onderschatten: het gaat over gemiddelde bedragen tot 200 euro. Bovendien moeten we de kanttekening maken dat er wellicht een groep ouders is die bepaalde niet schooleigen kosten wel maakte, maar deze niet ingaven als kosten. Dat geldt zeker voor de vervoerskosten.

Bij de ouders die deelnamen aan het schoolkostendagboek, bleken ouders met kinderen in het kso gemiddeld genomen de grootste uitgaven te hebben. Uit de cijfers blijkt dat zowel de schooleigen als de niet schooleigen kosten in het kso het hoogst zijn. Hierbij moeten we opmerken dat het aantal ouders met kinderen in het kso die deelnamen aan het schoolkostendagboek, te klein was om sluitende uitspraken te doen over deze onderwijsvorm . Bovendien is er weinig variatie in de studierichtingen binnen het kso in het schoolkostendagboek. In de bevraging kwamen volgende richtingen aan bod: beeldende en architecturale kunst, audiovisuele vorming, ballet, woordkunst drama en toegepaste beeldende kunsten. Hierdoor geeft dit geen representatief beeld weer van het totale kso.

Als we de afzonderlijke categorieën kosten bekijken, zien we in het kso enkele uitschieters. De schoolboeken, meerdaagse uitstappen, schoolkledij en vervoerskosten openbaar vervoer blijken uit onze cijfergegevens merkelijk duurder te zijn in het kso. We moeten hier rekening houden met dezelfde nuancerende opmerking met betrekking tot het kso. In het bso blijken de materialen specifiek aan de studierichting hoger te zijn dan in de andere onderwijsvormen, terwijl de schoolboeken opmerkelijk minder duur zijn. In onderdeel 2.4 gaan we dieper in op de voornaamste categorieën kosten.

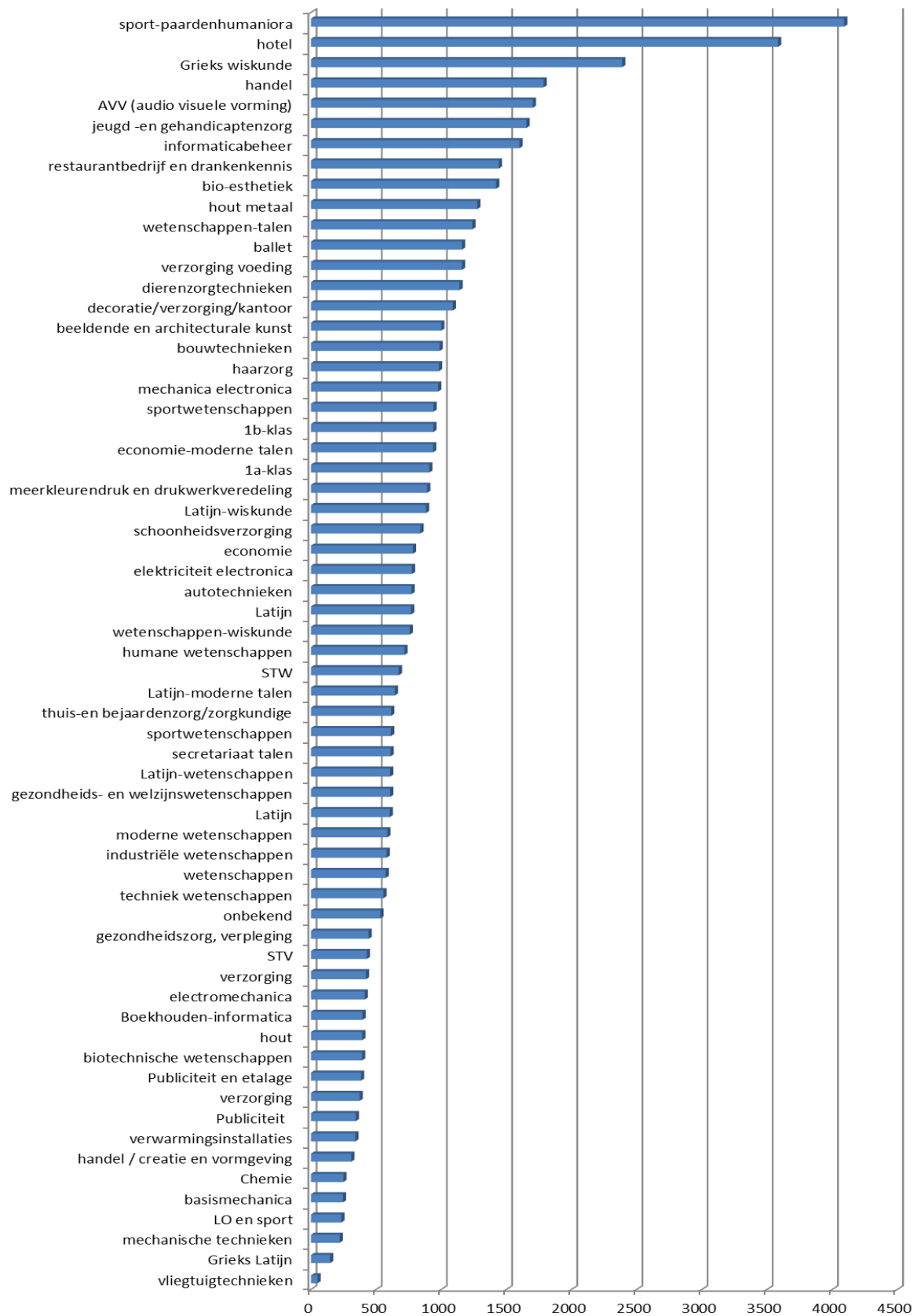
2.3.3 Tendensen in de verschillende studierichtingen

Uit de gegevens van het schoolkostendagboek blijkt duidelijk dat er veel verschil is in de uitgaven in de verschillende studierichtingen. De studierichtingen 'sport/paardenhumaniora' en 'hotel' zijn veruit het duurst. Ook Grieks-wiskunde blijkt een dure richting te zijn voor de ouders uit de peiling die kinderen in deze richting hebben.

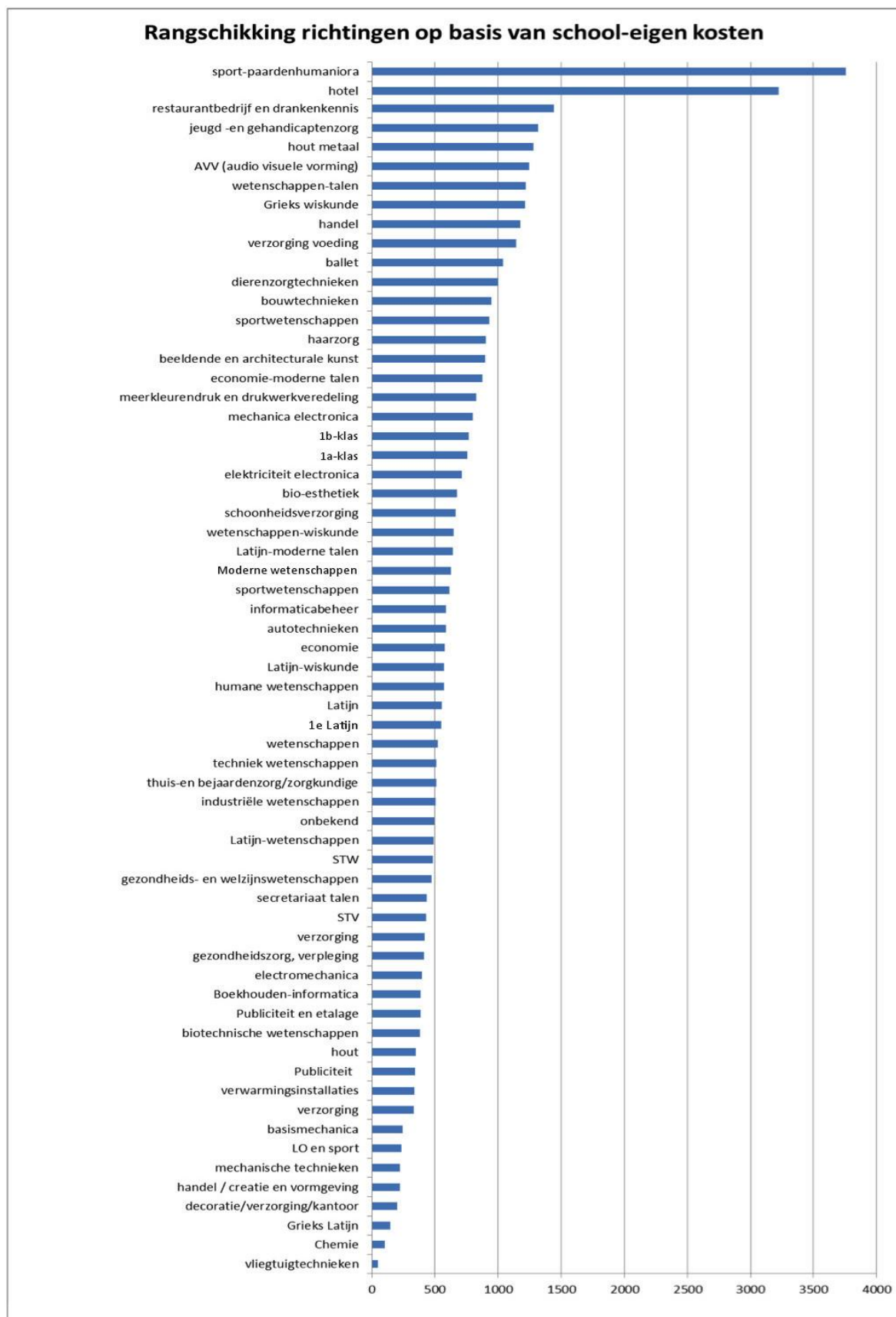
Het valt op dat zowel in de dure als de minder dure studierichtingen alle onderwijsvormen vertegenwoordigd zijn. De kosten voor ouders lijken dus eerder afhankelijk te zijn van de gevolgde studierichting dan van de onderwijsvorm.

In onderstaande grafiek worden alle studierichtingen gerangschikt die voorkomen in de peiling schoolkostendagboek.

Rangschikking richtingen op basis van alle kosten

Als we enkel de schooleigen kosten in rekening brengen, dan zien we dat Grieks-wiskunde verdwijnt uit de top van duurste richtingen. Het zijn in die richting voornamelijk de niet schooleigen kosten die sterk doorwegen.

Als we de studierichtingen in detail vergelijken, zien we een aantal opvallende bedragen opduiken. In wat volgt geven we een overzicht van enkele grote uitgaven, gekoppeld aan de overeenkomstige studierichting. Een exhaustief overzicht van alle kosten per studierichting geven is binnen het raamwerk van dit rapport niet mogelijk. Volgend overzicht heeft als doel een aantal opmerkelijk hoge kosten aan te halen bij wijze van voorbeeld.

In het aso blijken de hoogste uitgaven zich te situeren in de studierichting Latijn. Een ouder gaf een meerdaagse uitstap van € 585 door voor een kind in het 3^e jaar Latijn, een andere ouder heeft een kost van € 617 voor meerdaagse uitstappen voor het zesde jaar Grieks-Latijn. Laptopkosten komen in het aso ook regelmatig terug. Zo was er bijvoorbeeld een laptopkost van € 799 in het 5^e jaar Latijn-wiskunde. Ook de vervoerskosten blijken een grote uitgave bij sommige ouders van het aso. Een ouder gaf vervoerskosten auto voor € 2100 (177 dagen x 32 km x € 0,37/km) in en vervoerskosten fiets van € 534 (zie bijlage 6). Bij deze laatste uitgaven rond vervoerskosten willen we opmerken dat niet alle ouders die kosten maakten in deze categorie, ook dergelijk grote kosten ingaven.

In het bso zijn er dan weer grote kosten verbonden aan de materialen en de werkkledij, specifiek voor de studierichting. Zo werd door een ouder met een kind in het eerste jaar een kost van € 523 ingegeven voor schoolkledij, een ouder met een kind in het 7^e jaar gaf € 1078 uit aan werkkledij in de richting bedrijf- en drankenkennis. Een ouder met een kind in het 3^e jaar maakte € 1002 kosten voor materialen specifiek aan de studierichting in de richting haarzorg. In het zesde jaar gaf een ouder met een kind in de richting paardenverzorging € 3300 uit aan materialen specifiek voor de studierichting.

In het kso zien we opvallend hoge kosten voor schoolboeken opduiken. Een ouder met een kind in het 5^e jaar audiovisuele kunsten betaalde € 460 aan schoolboeken. Hierbij kwam nog een meerdaagse uitstap van € 345 en € 180 voor materialen specifiek aan de studierichting. Ook werkkledij kan duur zijn: een ouder met een kind in het vierde jaar beeldende en architecturale kunsten heeft een kost van € 375 voor werkkledij.

De studierichting hotel blijkt voor het tso zeer duur te zijn: een ouder met een kind in het 4^e jaar hotel heeft een kost van € 4422, een ouder met een kind in het 5^e jaar hotel geeft € 2745 uit. Hiervan wordt € 388 uitgegeven aan schoolkledij. Een ouder met een kind in het 6^e jaar dierenzorgtechnieken gaf dan weer € 386 uit aan kosten voor het eindwerk.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat er in elke richting dure kosten kunnen opduiken. Zoals eerder gezegd zijn er bepaalde studierichtingen die specifieke (hoge) kosten met zich meebrengen zoals werkmaterialen, specifieke kledij enz. Maar tegelijk zijn er ook genoeg studierichtingen die naar basismaterialen toe weinig extreme kosten vragen, maar die in het totaalplaatje van de ouders toch wel duur zijn. Laptopkosten en dure meerdaagse uitstappen kunnen hier bijvoorbeeld voor aan de basis liggen.

2.4 Soorten kosten

2.4.1 Overzicht van de soorten kosten (categorieën) naar aantal ouders

We zien dat de categorieën schoolboeken en schoolbenodigdheden door de meeste ouders zijn ingevuld. Deze twee categorieën kosten zijn met andere woorden de categorieën kosten die het vaakst voorkomen (los van de hoogte van de bedragen in die categorieën). Hierna volgen de leefkosten op school, wat toch wel opmerkelijk is aangezien dit geen verplichte kost is. De eendaagse uitstappen en de kopie/printkosten volgen in het rijtje. Meer dan de helft van de ouders moet met andere woorden kopie/printkosten betalen. De categorie 'andere' is ook door heel wat ouders ingevuld. Hierbij moet wel de bemerking gemaakt worden dat die ingaven vaak nog opnieuw gecategoriseerd werden.

Hierna volgen het schrijfmateriaal en de culturele voorstellingen. Pas dan komen de meerdaagse uitstappen. Ondanks het feit dat deze categorie hoge kosten met zich meebrengt, komt ze bij minder dan de helft van de ouders voor. Het organiseren van meerdaagse uitstappen is zeker geen initiatief dat opgaat voor alle scholen.

Categorieën die zeer weinig voorkomen, zijn: werkkledij voor op stages, kosten voor uitwisselingsprojecten, giften en stagekosten.

Categorie	Aantal ouders	Percentage %
Schoolboeken	166	81,8
Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier, ...)	164	80,8
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	132	65,0
Eéndaagse uitstap	131	64,5
Kopie/printkosten	120	59,1
Andere	106	52,2
Schrijfmateriaal	88	43,3
Culturele voorstellingen	86	42,4
Meerdaagse uitstap	83	40,9
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	78	38,4
Sport- turn- en zwemkledij	72	35,5
Vervoerskosten openbaar vervoer	65	32,0
Invulboeken	63	31,0
Rekenmachine	55	27,1
Deelname schoolactiviteit ouders (eetfestijn, ontbijt, BBQ, schooltoneel, ...)	53	26,1
Liefdadigheidsactie school	46	22,7
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	44	21,7
Internetkosten	27	13,3
Media (tijdschriften, kranten, ..)	26	12,8
Vervoerskosten fiets	25	12,3
Schoolkledij	24	11,8
PC - Laptop-Tablet	18	8,9
Software	18	8,9

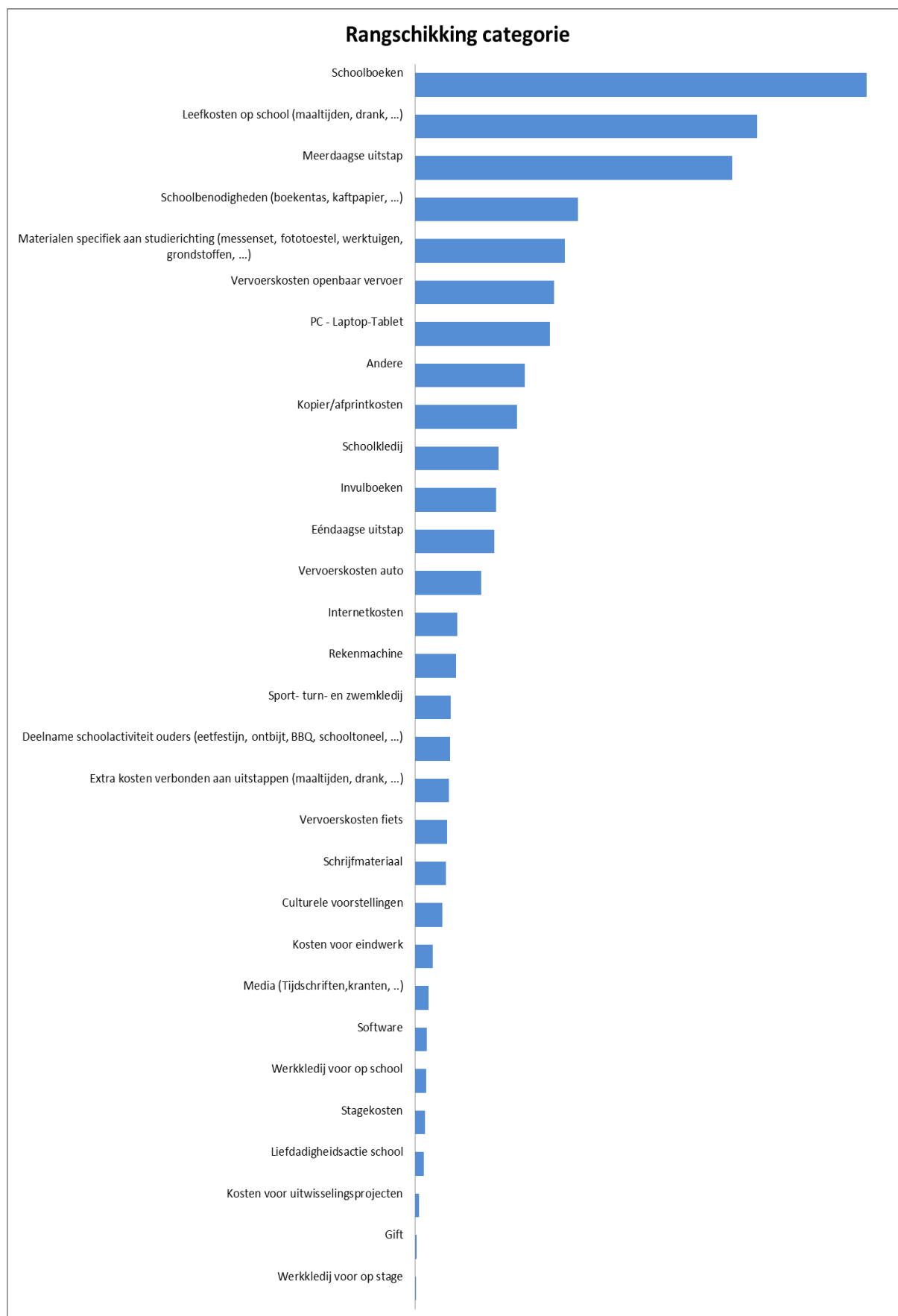
Werkkledij voor op school	17	8,4
Vervoerskosten auto	15	7,4
Kosten voor eindwerk	14	6,9
Stagekosten	11	5,4
Gift	9	4,4
Kosten voor uitwisselingsprojecten	3	1,5
Werkkledij voor op stages	0	0,0

2.4.2 Overzicht van de soorten kosten (categorieën) naar kostprijs

We zien dat de schoolboeken en de leefkosten op school de duurste kostencategorieën zijn. Bij de leefkosten op school moeten we de bemerking maken dat ook de internaatkosten hierin vervat zitten. Dat zijn vaak heel hoge bedragen, terwijl die kosten slechts door een beperkt aantal ouders moeten worden betaald.

Hierna volgen de meerdaagse uitstappen, met nochtans minder dan de helft van de ouders die hier ingaven voor hadden. Dat de materialen specifiek aan de studierichting al op de 5^e plaats staan, terwijl 'slechts' 38% van de ouders hierrond een kost maakte, bewijst dat deze categorie hoge kosten met zich meebrengt. Dit geldt nog meer voor de uitgaven voor laptop/pc/tablet. Die ouders die uitgaven hebben in deze categorieën, hebben vrij snel heel hoge kosten.

Ook de vervoerskosten openbaar vervoer wegen door (6^e plaats). Dit is een kost die scholen uiteraard niet verplichten, maar gezien de specificiteit van sommige studierichtingen is het voor ouders vaak noodzakelijk om deze uitgave te doen.

2.4.3 Kosten per thema

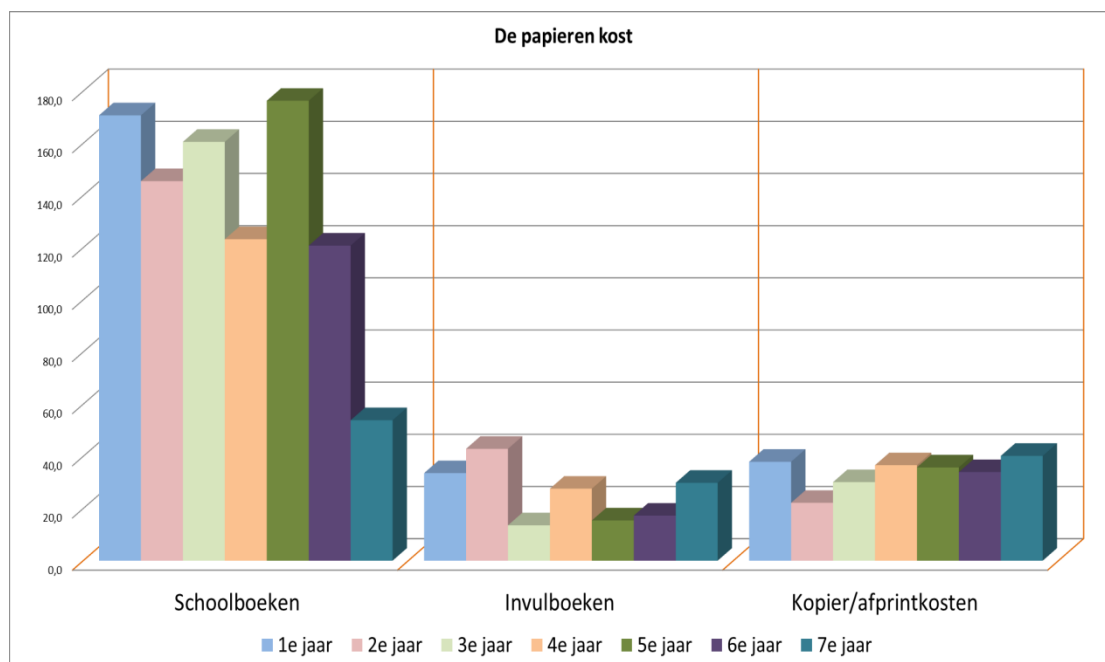
Door de niet-representatieve verdeling van de ouders over de verschillende onderwijsvormen (uitdrukkelijke keuze bij onderzoeksoptzet, zie onderdeel methodiek), kan er met betrekking tot de onderwijsvormen enkel gesproken worden over een aantal indicaties en tendensen. Het weergeven van grafieken of sluitende bewijzen met betrekking tot de onderwijsvormen zou in wat volgt daarom niet zinvol zijn. Om die reden worden in onderstaande bespreking per thema enkel grafieken gegeven over de verdeling naar jaren.

A. De papieren kost

In het thema 'de papieren kost' is de kost voor schoolboeken veruit de grootste kost. De kosten voor invulboeken en kopie/printkosten zijn veel lager.

Volgens de ingegeven kosten varieert de kostprijs van de schoolboeken doorheen de jaren. We zien dat het begin van elke nieuwe graad een hogere kost voor schoolboeken met zich meebrengt dan het tweede jaar in diezelfde graad. Het zevende jaar is wel merklijk minder duur qua schoolboeken.

De ingegeven kosten voor invulboeken en kopie/printkosten variëren ook. We zien bijvoorbeeld dat in het tweede jaar de kostprijs voor invulboeken wat groter is en de kostprijs voor kopie/printkosten wat kleiner is dan in de andere jaren. Dit doet vermoeden dat het gebruik van invulboeken en kopieën complementair is: waar men kiest voor invulboeken zijn de kopie/printkosten lager en omgekeerd.

Als we de papieren kost bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de schoolboeken in het bso merklijk goedkoper zijn en in het kso merklijk duurder. De kostprijs voor invulboeken blijkt in het kso dan

weer bijna onbestaande te zijn. Ook in het tso blijkt de kostprijs van invulboeken maar de helft te zijn van in het aso. De kopie- en printkosten lopen vrij gelijk over de onderwijsvormen.

Kwalitatieve inbreng

De focusgroep en de talrijke schriftelijke reacties van de ouders over de papieren kost leren ons dat er bij ouders nogal wat verontwaardiging bestaat over de kostprijs van 'de papieren kost'. De verontwaardiging situeert zich voornamelijk bij het gebruik van invulboeken, dure handboeken en kopiekosten.

Met betrekking tot de invulboeken geven ouders aan dat die wel mooi ogen en hierdoor wellicht fijn zijn om mee te werken, maar dat ze wel duur zijn. Huren is namelijk geen optie bij invulboeken.

"Het onderwijs gebruikt steeds meer "invulschriften". Die zijn heel mooi gemaakt, kleurendruk, heel aangenaam voor de kinderen om mee te werken. Maar voor de ouders betekent het dat je geen handboeken meer huurt, maar alles moet kopen, wat uiteindelijk duurder uitkomt. Vermoedelijk pushen de uitgeverijen tot de uitgave van dergelijke publicaties: brengt veel geld in het laatje."

"Wat ik ook heeeeel spijtig vind is dat er meer en meer gebruik wordt gemaakt van de invulboeken : niet bijzonder goedkoop en niet herbruikbaar (ook niet ecologisch en de kinderen leren niet meer nota te nemen....). Zouden de scholen de boeken hebben , en wij een waarborg of kleine huurprijs betalen , zou dit de kosten kunnen verminderen maar misschien ook het gewicht van de boekentassen."

"Steeds meer moeten we werkboeken aankopen, maar die kan je natuurlijk niet doorverkopen."

"Ik vond het spijtig dat het zo veel invulboeken zijn, die moeten ieder jaar opnieuw!"

Ook bij het gebruik van handboeken hebben ouders bedenkingen. Vooreerst is er de kostprijs: sommige ouders zijn verplicht handboeken zelf nieuw aan te kopen, wat uiteraard duur is. Doorverkopen achteraf is niet altijd mogelijk: ouders geven aan dat het voor de leerlingen niet altijd toegelaten is een eerdere druk van een handboek te gebruiken, hoewel de verschillen onbeduidend zijn (verwisseling van illustraties bijvoorbeeld). Hiernaast klagen ouders over handboeken die niet of amper gebruikt worden. Het gaat dan voornamelijk over handboeken zoals atlassen en woordenboeken.

"Vanaf dit schooljaar werden wij verplicht de handboeken van onze zoon zelf aan te kopen bij een bepaalde firma. Geen huurboeken dus meer via deze school. Blijft nu de vraag: moeten wij die boeken nu houden (wat zijn we daar dan nog mee?) of moeten wij die zelf terug naar die firma sturen, wat weer bijkomende kosten oplevert"

"De school van mijn kind in het aso laat (hand)boeken aankopen die niet en/of amper gebruikt worden.

Bvb. 1 handboek dat enkel thuis voor bepaalde taken moet gebruikt worden (waarom dan niet gewoon opzoeken op internet?)

Bvb. Atlas geschiedenis staat op de lijst voor het 3^e jaar, maar dan wordt later pas meegedeeld dat die pas vanaf het 4^e jaar gebruikt zal worden. Het jaar daarna staat hij echter helemaal niet meer op de lijst, dus toch niet nodig.

Bvb. Een invulboek wordt niet gebruikt omdat de leerkracht vooraf ingevulde kopies bezorgt aan de leerlingen. Dus dubbele kost van kopies erbovenop en boek ongebruikt. Dit omdat niet alle leerkrachten van datzelfde vak achter dezelfde werkmethode staan."

"Aandacht voor het commercialiseren en het uitbesteden aan externe firma's van verkoop en verhuur van handboeken en werkboeken. Ik heb vijf kinderen en heb afgelopen jaren gezien hoe het systeem van handboeken een economische business geworden is. Leerlingen gebruiken nu niet alleen een handboek per vak maar ook nog een (duur) werkschrift. De gebruikte handboeken wisselen om de haverklap zodat het doorgeven naar jongere kinderen in het gezin of aan burens niet meer mogelijk is. In de nieuwe edities merk je vaak het verschil niet met vorige: het gaat om een wissel van pagina's en enkele nieuwe prentjes. De uitgeverijen maken hierdoor al jaren (schandelijk) winst. Ook de firma's die de verhuur en verkoop op zich nemen, delen in de winst. Het prijskaartje voor boeken is afgelopen jaren FORS duurder geworden. Trouwens betekent deze verspilling van papier en inkt voor de druk van de boeken een belasting voor het milieu!!"

"Zo zie ik bv. niet in waarom mijn zoon een nieuwe atlas en woordenboek moest kopen, dat zou de school zelf kunnen voorzien."

"Sommige schoolboeken gebruikt hij van zijn grotere zus (atlas, woordenboek, ...)"

"Aub de scholen verplichten om te werken met een systeem van huurboeken i.p.v. handboeken/atlassen te laten aankopen door de ouders. D.w.z.: de school koopt nieuwe handboeken aan die ze dan minstens 4 à 5 jaar gebruikt, en vraagt dan 20 à 25 % van de waarde als "huurgeld". Dit is een éénmalige grote investering die echter volledig terugbetaald wordt door de ouders.

Kopiekosten zijn eveneens druk becommentarieerd. Er zijn ouders die aangeven geen idee te hebben of de kopiekosten die hen aangerekend worden, ook daadwerkelijk gemaakt zijn. Ze vinden dit problematisch. Ook hebben ze bedenkingen bij de soms dubbele kosten (invulboeken en kopiekosten).

"Op elke schoolrekening staan kosten voor fotokopies op: welk bewijs hebben wij dat dat daadwerkelijk gebeurt? Lln. hebben handboeken en werkboeken?"

"Jaarlijks betaal ik zo'n 70 euro aan kopiekosten. De tarieven bij ons zijn 0.04 cent recto, 0.08 cent verso en een halve euro voor kleurenkopies. Daarnaast betalen we voor de boeken ook nog eens meer dan 500 euro. Ik heb het gevoel dat de school met die kopiekosten andere verdoken kosten probeert te dekken."

Naast al deze bedenkingen, zijn er ook ouders die goede praktijkvoorbeelden meegeven van kosten beheersend werken rond de papieren kost. Het gaat dan voornamelijk over tweedehandsaankopen en ondersteuningsinitiatieven van ouderwerkingen.

“Op initiatief van de ouderraad worden boeken vanaf nu samen aangekocht door de school, wat voor korting zorgt.”

“Op de ouderraad toetsen wij regelmatig af of alle schoolboeken die gekocht worden, ook effectief gebruikt worden.”

“De ouderraad organiseert bij ons de tweedehands boekenverkoop.”

“De school heeft bij ons berekend hoeveel boeken kosten als ze door de school worden verhuurd. Een boek gaat gemiddeld vier jaar mee. De school koopt de boeken aan en verhuurt deze aan een vierde van de prijs. In het boek kleef je een stempel waarop de vorige eigenaars staan.”

“Wanneer een boek wordt doorverkocht, wordt er telkens in geschreven hoeveel de vorige eigenaar betaald heeft. Telkens gaat er 20 procent af.”

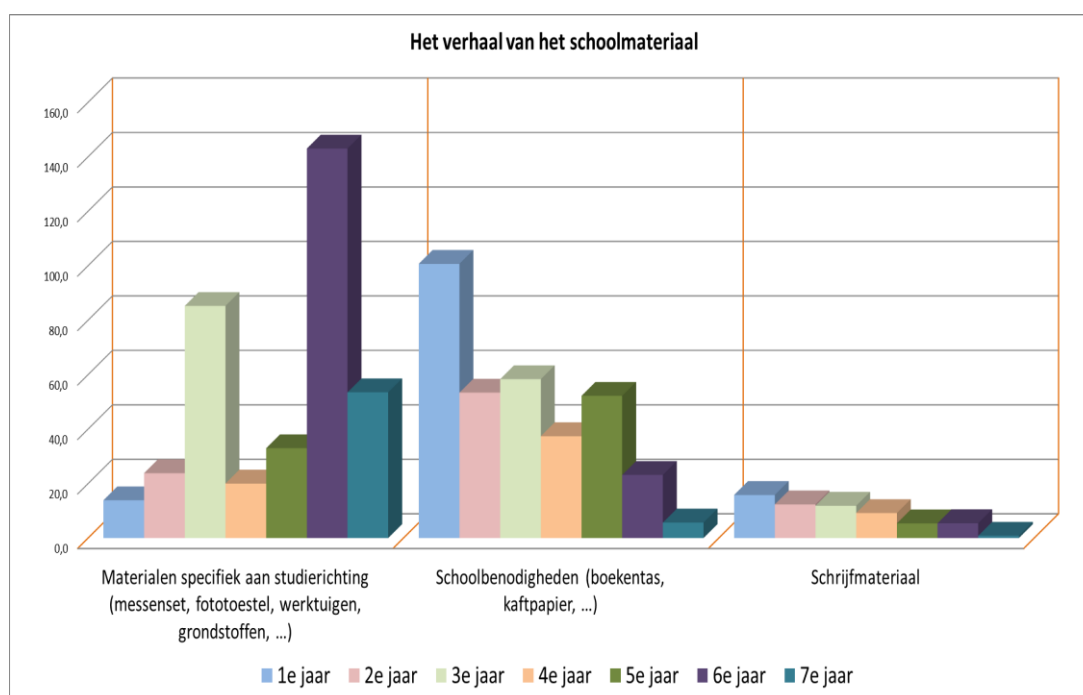
“Schoolboeken aangekocht 2de hands bij De Sleghte aan 2/3de van de nieuw-koop-prijs.”

“We hebben zoveel mogelijk boeken gehuurd om de prijs te drukken.”

B. Het verhaal van schoolmateriaal

De uitgaven voor materialen specifiek aan de studierichting variëren sterk doorheen de jaren, maar dat heeft deels te maken met enkele bijzonder grote kosten die zijn ingegeven. Zo is er in het 3^e jaar een lessenpakket aangekocht van € 708 (haartooi). Deze piek wordt ondermeer verklaard door het feit dat leerlingen vanaf het derde jaar kiezen voor een specifiekere studierichting. In het zesde jaar werden voor de richting paardenverzorging verschillende zeer grote kosten gemaakt (stalgeld paarden enz.) die de gemiddelde uitgave sterk naar boven haalt. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in verschillende scholen specifieke materialen eerst gehuurd worden en pas gekocht worden als de leerling ‘zeker’ is hierin verder te gaan (zie kwalitatieve input).

De kosten voor schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier enz.) zijn veruit het grootst in het eerste jaar en gaan in dalende lijn. Het aantal aangekochte boekentassen is in het eerste jaar bijvoorbeeld merkkelijk hoger dan in de andere jaren. De kosten voor schoolbenodigdheden zijn volgens de ingegeven bedragen zeer klein in het zevende jaar. Hetzelfde geldt voor het schrijfmateriaal: de kost hiervan is in het zevende jaar zo goed als onbestaande. Ook de kostprijs voor schrijfmateriaal neemt af naarmate de jongere opklimt.

Als we het schoolmateriaal bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de materialen specifiek aan de studierichting veel duurder zijn in het bso en het kso. Bij de schoolbenodigdheden en het schrijfmateriaal zien we minder grote variatie tussen de onderwijsvormen, de schoolbenodigdheden blijken daarentegen wat duurder te zijn in het aso en het tso.

Kwalitatieve inbreng

Het valt op dat er ouders zijn die aangeven zelf ook kosten beheersend te werk te gaan. Ze hergebruiken schoolmaterialen waar mogelijk en kopen pas nieuw materiaal als het vorige materiaal stuk is of niet meer voldoet. Het is mogelijk dat de grotere uitgaven voor schoolmateriaal in het eerste jaar hierin een verklaring vinden. De overstap naar het secundair onderwijs gaat van thuis uit namelijk veelal gepaard met volledig nieuw materiaal. Het aantal ingaven voor boekentassen staat dit vermoeden alvast.

“Rugzak van vorig jaar kan nog gebruikt worden. Heb nu wel een extra tas gekocht omdat de rugzak vorig jaar meestal te klein was.”

“Aankoop boekentas, vervangen omdat rits niet meer werkt, deze zou tot het einde van het secundair onderwijs moeten kunnen meegaan.”

“D. heeft wel materiaal van vorig schooljaar opnieuw gebruikt (kaften enzovoort).”

“Documentenmap voor schooltas aangekocht zodat zij niet altijd alle mappen dient mee te nemen naar school.”

“Gebleken is ook dat gedurende het schooljaar gevraagd wordt aan de ouders om extra materialen te kopen voor allerlei vakken, te denken aan materialen voor handvaardigheid

zoals tekenmap, extra speciale potloden, plakband, stiften en noem maar op en ook deze kosten worden vooraf niet gemeld en gaan buiten de schoolrekening om."

"Wat ons opviel is dat vooral de eerste jaren in het middelbaar vrij kostelijk zijn wat schoolmateriaal betreft, de studiereizen worden dan weer duurder naarmate de kinderen ouder worden."

Het is ook mogelijk dat ouders een aantal uitgaven doen in het eerste jaar die achteraf gezien niet nodig waren. Bij de overstap naar het secundair onderwijs verandert er namelijk heel wat: na de maximumfactuur en de verplichte communicatie hierrond in het basisonderwijs is het voor ouders bij aanvang van het secundair onderwijs vaak gissen naar wat werkelijk nodig is. Communicatie rond nodige schoolmaterialen is dus zeker essentieel voor ouders. Het is bijzonder jammer als ouders materiaal aankopen dat achteraf niet nodig blijkt voor die studierichting

"Elk jaar moeten we 35 euro betalen voor knutselmateriaal. Ik vraag het regelmatig aan mijn zoon, het is nu na de paasvakantie en hij heeft zijn plakkaatverf nog altijd niet moeten gebruiken."

"Materiaal gekocht voor niets want was niet gezegd dat het niet nodig was voor Latijn."

Materialen specifiek aan de studierichting kunnen erg duur zijn, hoewel ook hier goede praktijken voor te vinden zijn (bijvoorbeeld eerst huren, daarna pas kopen). De gesprekken met ouders kunnen een verklaring bieden voor het piekmoment in het zesde jaar in deze categorie uitgaven: er zijn goede praktijken waarbij scholen het specifiek materiaal eest te huur aanbieden en de aankoop hiermee 'uitstellen' naar de laatste jaren.

"Op de hotelschool gebruiken de leerlingen de eerste twee jaar materiaal van de school, waardoor de kosten laag blijven. Wanneer ze dan in het derde jaar de keuze maken om echt voor hotelschool te gaan, moeten ze hun materiaal wel aankopen. Dat is wel voor vier jaar, maar dat is toch even slikken wanneer je die factuur krijgt."

"Mijn kind is van school veranderd en moest voor zijn praktische vakken nieuwe werkkledij kopen omdat het logo van de school erop moest."

Verschillende ouders die de kost van materialen specifiek aan de studierichting niet moeten maken, zijn er zich van bewust dat ze een grote kost ontwijken door de 'goedkopere' studierichting van hun zoon/dochter.

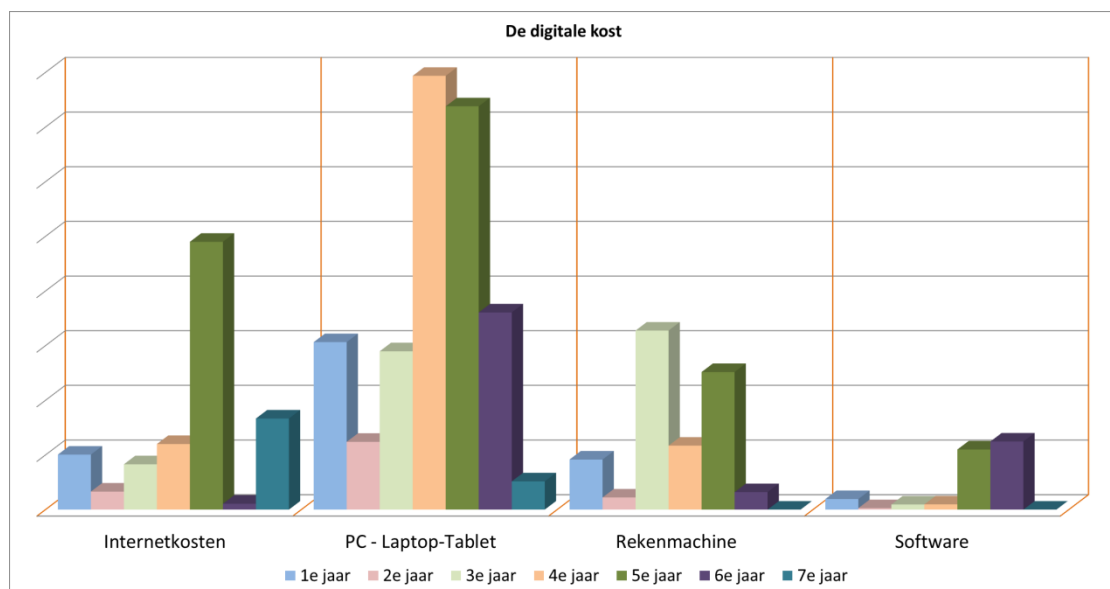
"Ik persoonlijk vind dat de schoolonkosten voor kinderen in het aso onderwijs goed meevallen, daar onze kinderen geen specifieke richting volgen waar dure apparatuur voor nodig is (koksmessen, camera's, ...)"

"We hebben gemerkt dat de schoolkosten voor onze zoon in het laatste middelbaar aso, ver beneden de gemiddelde waarden liggen. Dit komt grotendeels door onze ingesteldheid waarbij niks nieuws wordt gekocht als het oude nog bruikbaar is (boekentassen, pennenzakken, mappen...)."

C. De digitale kost

De digitale kost staat op de 7e plaats in de rangschikking van de categorieën kosten. De digitale kost is zeker geen onbeduidend kleine kost. Als we de onderverdeling naar jaren maken, zien we een aantal uitschieters. Dat internetkosten in het 5^e jaar opmerkelijk groter zijn dan in de andere jaren, heeft wellicht te maken met een beperkt aantal ingaven van internetkosten. Voor de pc/laptop/tabletkosten zien we meer ingegeven kosten in het 4^e en 5^e jaar. Dit, in combinatie met de hoge ingegeven bedragen, zorgt voor een piek in deze categorie.

Softwarekosten worden volgens de ingaven voornamelijk in de 3^e graad gemaakt. Wellicht heeft dit te maken met de specificiteit van de studierichting. De piek voor rekenmachines zit in het derde jaar en in mindere mate ook in het vijfde jaar. Ook dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat er vanaf het 3^e en het 5^e jaar een specifieke studiekeuze wordt gemaakt. In dat opzicht zou de categorie 'rekenmachine' ook als een kost van 'materiaal specifiek aan de studierichting' kunnen beschouwd worden.

Als we de digitale kost bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de digitale kost het grootst is in het tso en het kso en dit zowel voor internetkosten, pc/laptop/tablet als voor rekenmachine. Enkele specifieke studierichtingen die opgenomen zijn uit het kso en het tso spelen hier wellicht wel een rol in (bv. architecturale kunst, industriële wetenschappen).

Kwalitatieve inbreng

In de focusgroep en de bemerkingen van de ouders horen we een bezorgdheid omtrent de digitale kost op school. Er zijn ouders die aangeven dat er door het gebruik van digitale leeromgevingen impliciete extra kosten van ouders verwacht worden: aankoop van computer, internetverbinding, printkosten enz.

“Veel taken worden nu gewoon via Smartschool opgestuurd en moeten dan thuis afgedrukt worden. Daardoor moet elke leerling wel een printer hebben. Een deel van de kosten worden zo van school naar leerling verschoven.”

“Steeds meer zaken gebeuren digitaal, maar daarvoor moet je ook materiaal aankopen. Niet elk gezin heeft een computer.”

“De laptopscholen. Ik hoor vaak dat scholen hiermee willen opstarten en ik heb daar ergens wel begrip voor. Maar wat doe je als je verplicht bent om zo'n laptop te kopen en je hebt meerdere kinderen in je gezin op de middelbare school? Voor mij is dit geen probleem maar ik veronderstel dat er mensen zijn die het niet zo breed hebben. Dit moet toch op een andere manier opgelost kunnen worden.”

“Ik stelde op de ouderraad een vraag over de aankoop van de rekenmachines. In de eerste graad kostte dat toestel 30 euro, in de tweede graad 100 euro voor een nieuw, sterker rekenmachine. De school heeft toen uitgelegd waarom ze dat zo deden, maar tegelijk was dat een incentive om vanaf dan een groepsaankoop te doen voor de rekenmachines, wat tot een fikse korting heeft geleid.”

“Bij ons koopt de ouderwerking de rekenmachines aan. Wij hebben daar het budget voor.”

Hiernaast zijn er ook bezorgdheden omtrent de evolutie van het meer en meer gebruiken van laptop/tablets op scholen. Als ouders deze kost moeten dragen, dan is dat een ernstige hap uit het budget extra. Een ouder haalt aan dat dit zeker het geval is in een overgangsfase waar het gebruik van een laptop/tablet nog niet ter vervanging is van de schoolboeken en kopies. In dat geval moeten ouders dus beide categorieën kosten dragen.

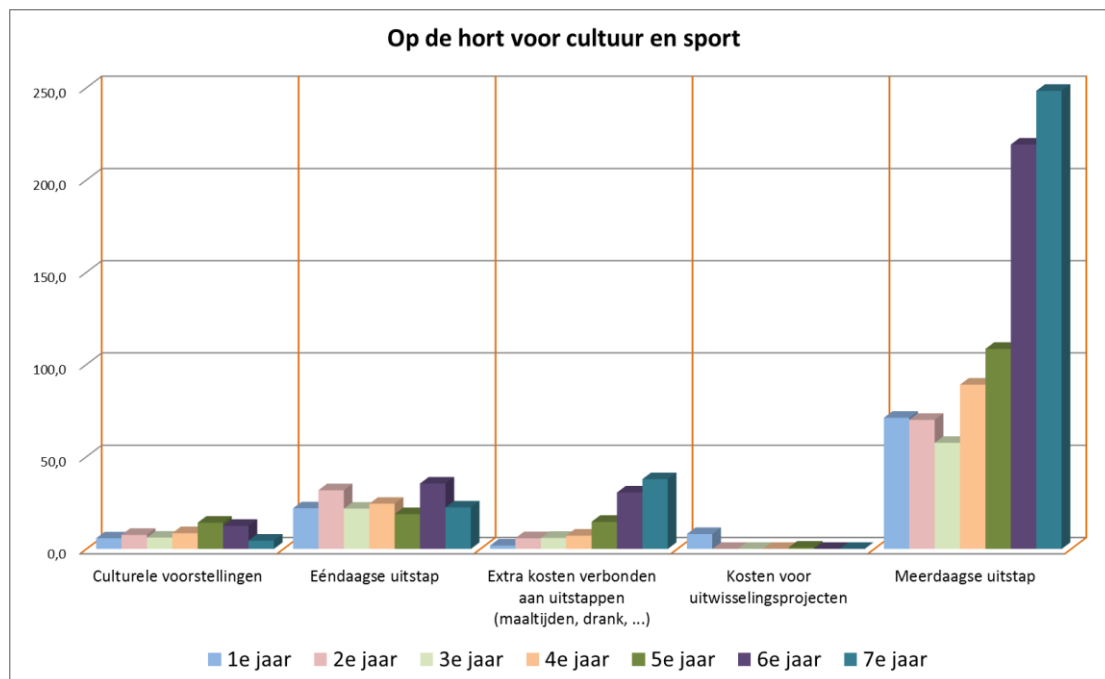
“In scholen waar de verplichte computer ingevoerd wordt, betekent dit een meerkost. Het betekent handboeken, werkboeken én computer. Er zijn op dit ogenblik nog onvoldoende digitale leerprogramma's beschikbaar op de markt. De uitgeverijen houden deze evolutie zeker tegen, omdat handboeken en werkschriften meer winst betekenen. “

“De toenemende digitalisering kan voor nieuwe financiële lasten zorgen voor ouders. De overheid moet hier alert voor zijn.”

D. Op de hort voor cultuur en sport

Volgens de cijfergegevens die ouders ingaven, zijn de meerdaagse uitstappen veruit de duurste binnen het thema ‘op de hort voor cultuur en sport’. Ze worden ook duurder met de jaren. De extra kosten verbonden aan uitstappen volgen (logischerwijze) dezelfde trend. Om een volledig beeld te hebben van wat eendaagse en meerdaagse uitstappen voor ouders betekenen, moeten we bij de prijzen voor eendaagse en meerdaagse uitstappen die extra uitgaven bijtellen.

Uitwisselingsprojecten blijken zeer weinig voor te komen bij de ouders die het schoolkostendagboek bijhielden. Eéndaagse uitstappen blijken duurder te zijn of meer voor te komen dan culturele uitstappen.

Als we het thema ‘op de hort voor cultuur en sport’ bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de uitgaven voor meerdaagse uitstappen in het kso het grootst zijn en in het tso het kleinst. De uitgaven van de ouders die deelnamen aan het schoolkostendagboek zijn in het kso dubbel zo hoog als in het tso voor deze categorie. Ook de extra kosten verbonden aan de uitstappen zijn in het kso merkkelijk hoger. Hetzelfde geldt voor de uitgaven voor culturele voorstellingen: deze zijn in het kso een veelvoud van de uitgaven hiervoor in de andere onderwijsvormen.

Kwalitatieve inbreng

Het aantal uitspraken en bemerkingen van ouders in de focusgroep en bij het invullen van het schoolkostendagboek bewijst dat dit voor ouders een thema is waarmee ze erg bezig zijn. Ouders geven regelmatig aan dat uitstappen een meerwaarde hebben. Sommige ouders hebben echter wel slechte ervaringen: soms is volgens hen de didactische meerwaarde bijzonder klein in verhouding tot de hoge kostprijs. Naast de aandacht voor de inhoudelijke waarde, moet er ook aandacht zijn voor de kostprijs van de uitstappen volgens ouders.

“In het zevende jaar drankspecialisatie worden heel wat wijnuitsappen georganiseerd. Eerst is dat in eigen land, maar dan wordt er ook naar het buitenland gegaan. Niet iedereen kan dat betalen.”

“Zo’n uitstap hoeft niet altijd ver te zijn. Belangrijk is ook dat de leerlingen samen op stap zijn.”

“Ik vind het wel belangrijk dat leerlingen op die leeftijd eens een grootstad zien. Voor sommigen is dat iets dat ze misschien nooit meer zullen doen.”

“Zinnvolle extra muros-activiteiten mogen niet afgeschaft worden.”

“Scholen moeten een weloverwogen keuze maken bij het vastleggen van de GWP. Ze moeten een meerwaarde bieden.”

“Voor een meerdaagse uitstap naar Duitsland betaalden we een vrij hoog bedrag, maar als ik zag hoe vol het programma zat en wat ze allemaal deden, dan vond ik dat die prijs waard.”

“Ik erger me ook vaak als de lln. op "didactische" uitstap gaan. Achteraf hoor ik dan van mijn zoon dat ze inderdaad een vragenlijst kregen om op te lossen maar wat deden ze met de resterende tijd? In de stad vrij gaan flaneren, een frietje gaan eten? Dan ontgaat mij wel de didactische doelstelling. Verleden jaar ging mijn zoon naar Engeland. Het vervoer duurde langer dan het bezichtigen van de stad. Natuurlijk weer grotendeels "op vrije voeten". Wijzelf die ook moeten gaan werken moeten dan 's nachts opstaan om hem naar de school te vervoeren en de volgende nacht maar opblijven om hem weer op te halen. Ik zie het nut er niet van in. Ik begrijp absoluut dat lln. meer opsteken van kennis door zelf ondervinden dan uit handboeken maar dan moet het wel ook pedagogisch aangepakt worden en niet steeds door de lln. vrij laten rondlopen in een stad. Dat kunnen ze hier ook!”

“Voor de lagere school is er een maximum factuur, kan dit niet voor de secundair? Jaarlijks een schoolreis is ook niet altijd nodig?”

Verschillende citaten tonen aan dat deze uitgaven grote happen uit het budget zijn. Die ouders geven aan dat dit doorweegt, of zijn er zich van bewust dat dit bij een groot aantal van de ouders moet doorwegen. Ze vinden in dat opzicht duidelijke en vroegtijdige communicatie van de school dan ook noodzakelijk.

Ouders oordelen eveneens dat er aandacht moet zijn voor de zogenaamde niet-verplichte uitstappen. Ze voelen soms de sociale druk om hierin mee te gaan, als bijvoorbeeld het merendeel van de leerlingen meegaat op uitstap.

“Excursies, waarvoor aan de ouders gevraagd wordt om dit contant aan de kinderen mee te geven naar school, 2-daagse kennismaking van alle 1^e jaars in september, kosten €70,- per kind.”

“Het was mijn eerste jaar in het middelbaar. Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten. In het middelbaar heb je geen idee. In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is) en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt. Iedere keer was het de schoolafrekening met een bang hartje open doen. Voor onze school viel dat heel goed mee, bevriende ouders van vorige klasgenootjes waren minder gelukkig.”

“Dit jaar is de afrekening voor mijn dochter uitgesteld omdat ze naar aanleiding van een uitstap voor een wedstrijd nog een traktatie hadden gekregen van de school. Die traktatie moest er dan nog bij komen op de factuur...”

“Uitgave extra kost drinkgeld tijdens meerdaagse uitstap, persoonlijk gebruik, ze had € 50 meegekregen en € 36 gebruikt. Souvenir, drank en extra eten buiten de reis zelf.”

“Bij ons op school werd de kost van de schoolreis in de paasvakantie pas in oktober aangekondigd. Dat was een groot bedrag. Voor ons was dat geen probleem, maar voor andere ouders is dat waarschijnlijk niet evident.”

“We hebben gemerkt dat de schoolkosten voor onze zoon in het laatste middelbaar aso, ver beneden de gemiddelde waarden liggen. Tevens is onze zoon niet mee geweest op de reis naar Italië.”

“Op onze school biedt de school een alternatief aan: een GWP voor thuisblijvers. Sommige leerlingen zeggen dan gewoon dat ze bijvoorbeeld niet graag vliegen. 40% van de leerlingen blijft ook thuis. Die volgen dan parallel de GWP voor thuisblijvers en die biedt net zo goed een meerwaarde.”

“Als er op sommige scholen blijkbaar 40 procent van de leerlingen niet mee kan op GWP, dan moeten scholen daar toch wel goed over nadenken.”

“Een school mag geen reisbureau worden. De niet verplichte meerdaagse reizen zorgen vaak voor veel druk bij ouders om hun kind te laten participeren. Zeker als de meerderheid van de klas deelneemt. Scholen hoeven tijdens de schoolvakanties echt geen reizen te organiseren, er zijn voldoende instanties die dit (goed) doen.”

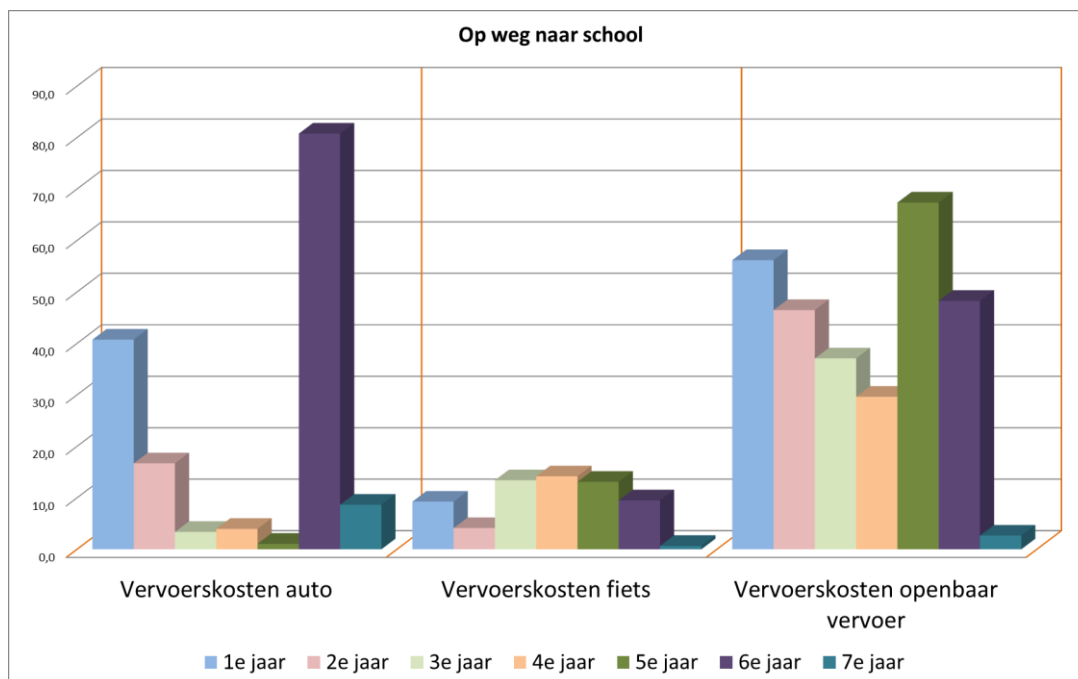
“Vraag aan de minister: de invoering van een maximumfactuur voor de middelbare school; het verbod op nodeloze uitstappen (uitstappen waarvan de reisduur langer is dan het bezoek zelf en waarbij lln. uiteindelijk doelloos rondlopen in een stad waarbij geen enkele pedagogische of andere doelstelling kan aan gekoppeld worden. Op papier zal dit wel gebeuren maar in werkelijkheid?”

E. Vervoer

Onderstaande grafiek moet met betrekking tot de vervoerskosten auto met de grootste voorzichtigheid behandeld worden. De combinatie van het kleine aantal ouders die deze kost invoerden en de hoge kost die werd ingegeven door die ouders die deze kost wél maakten, zorgt voor een grillige grafiek. Zo was er in het zesde jaar één bijzonder grote ingave voor vervoerskosten auto.

Tegelijk moeten we ook meegeven dat wellicht veel meer ouders hun kinderen met de auto naar school brengen, maar dat zij dit niet als een schoolkost zien. Voor die ouders die hun kind bijvoorbeeld ‘onderweg naar het werk’ naar school brengen, zal de meerkost inderdaad beperkt zijn, maar dat geldt zeker niet voor alle autoritten naar de school.

De vervoerskosten openbaar vervoer zijn het grootst. Ze nemen af naarmate de zoon/dochter ouder wordt, maar kennen in de laatste graad van het secundair onderwijs opnieuw een piek. Het is mogelijk dat jongeren die eerst nog met het openbaar vervoer naar school gaan met het ouder worden meer met de fiets naar school gaan. De piek omhoog vanaf het vijfde jaar vindt mogelijks een verklaring in het verder specialiseren van studierichtingen (waardoor de afstand tot een geschikte school te groot is om met de fiets te doen) of in graadafdelingen die verder van huis gelegen zijn.

Als we de vervoerskosten bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de vervoerskosten in het kso merkkelijk hoger zijn dan in de andere onderwijsvormen. Het feit dat het aantal scholen dat kso aanbiedt beperkt is, vergroot de kans dat jongeren hiervoor een grotere afstand moeten overbruggen. Voor grotere afstanden zijn jongeren sneller aangewezen op het openbaar vervoer.

Kwalitatieve inbreng

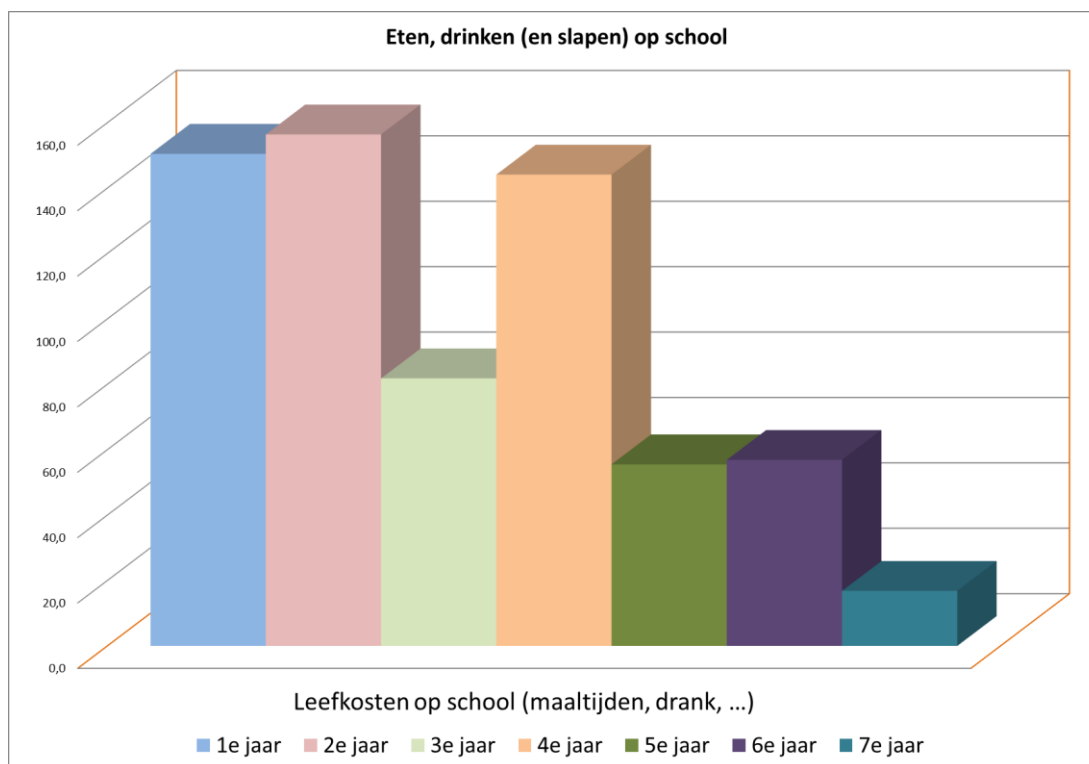
In de focusgroep kwamen vervoerskosten relatief weinig aan bod. Ook in de geschreven opmerkingen waren het voornamelijk verantwoordingen van ouders omtrent de specifieke bedragen die ze ingaven. De impact van vervoerskosten mag echter niet onderschat worden: deze uitgave is de 6^e grootste kost in de rangschikking van categorieën. Ook met betrekking tot mogelijke evoluties in de hervorming van het secundair onderwijs kan dit gevolgen hebben. Zo haalt een ouder aan:

“De oprichting van domeinscholen kan ervoor zorgen dat leerlingen op een grotere afstand van hun school wonen wat voor extra transportkosten zorgt.”

F. Leefkosten op school

Onder de leefkosten op school worden voor alle duidelijkheid het eten en drinken, maar ook de internaatskosten gerekend. De zeer hoge internaatskosten zorgen ervoor dat deze categorie in totaal een hoge kost met zich meebrengt, terwijl uiteraard niet alle jongeren intern zijn.

De leefkosten op school nemen af naarmate de jongere in een hoger jaar zit, maar blijken wel een piek te kennen in het vierde leerjaar. Interpretatie van de gegevens leert ons dat er in het 4^e jaar zeer hoge internaatskosten zijn ingegeven. De afname van uitgaven voor leefkosten op school naarmate de jongere ouder wordt, heeft mogelijk te maken met de groter wordende vrijheid van jongeren (bv. toelating om buiten de school te eten tijdens de middag).

Als we de leefkosten op school bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de leefkosten het grootst zijn in het aso en het tso. In het kso zijn de ingegeven leefkosten bij de ouders die deelnamen aan de bevraging maar half zo hoog.

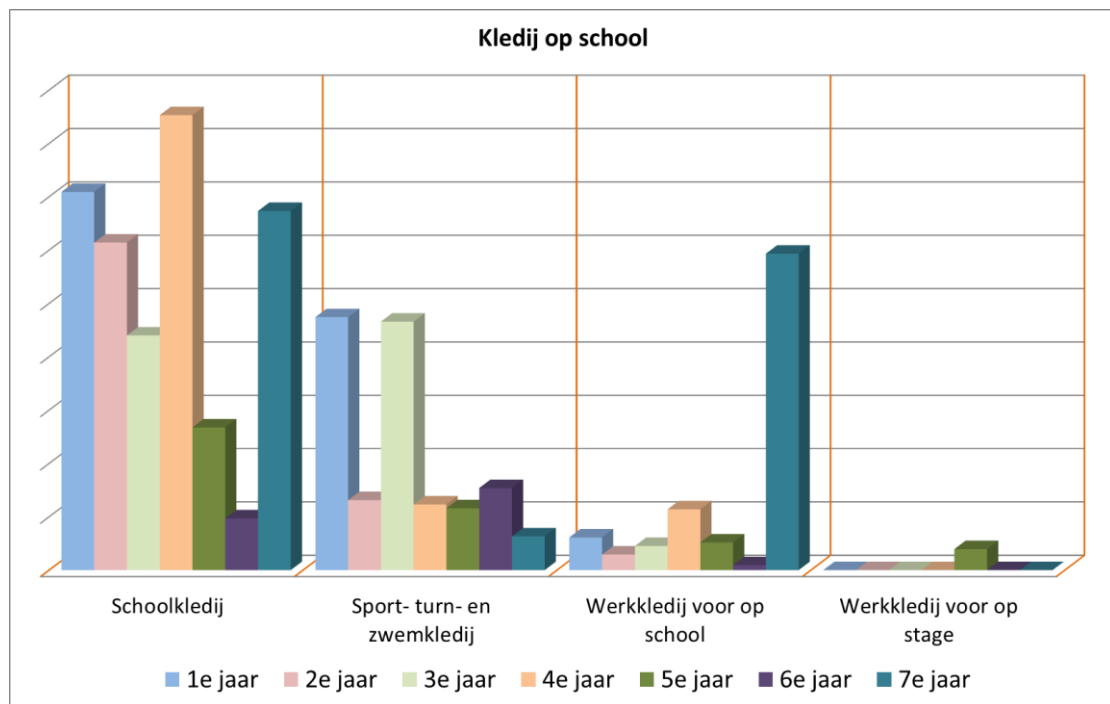
Kwalitatieve inbreng

“In schoolrestaurants moet het aanbod niet uitgebreid zijn. Eén soort dagschotel leert de kinderen 'eten wat de pot schaft' en is veruit het goedkoopste.”

“Eerste betaling warme, dagelijkse maaltijden op school (zeer verzorgd door de Zusters vers bereid: soep, hoofdgerecht en dessert).”

G. Kledij op school

De kostprijs voor schoolgerelateerde kledij varieert doorheen de jaren. De uitgaven voor schoolkledij zijn het grootst in het 4^e en 7^e jaar. Sport-, turn- en zwemkledij blijkt dan weer in het 1^e en het 3^e jaar het duurst te zijn. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat die kledij in het eerste jaar een eerste keer moet aangekocht worden om dan een aantal jaren mee te gaan. De kostprijs voor werkkledij is in het zevende jaar veel groter dan in de andere leerjaren. Het gaat hier over slechts 1 (hoge) ingave, maar het is opmerkelijk dat er in het 7^e jaar nog dergelijk grote kosten moeten gemaakt worden.

Als we de kosten voor kledij op school bekijken binnen de verschillende onderwijsvormen (zie opmerking bovenaan 2.3.), dan zien we dat – volgens de ingegeven bedragen – de schoolkledij in het kso veel duurder is bij die ouders die een schoolkostendagboek bijhielden dan in de andere onderwijsvormen. De kosten voor sport-, turn- en zwemkledij en werkkledij op school blijken volgens de ingegeven bedragen in het bso en het tso wat duurder dan in het aso en het kso. De specificiteit van een arbeidsmarktgerichte studierichting is hiervoor de verklaring.

Kwalitatieve inbreng

Hoewel de kosten voor kledij op school gemiddeld genomen niet erg groot zijn, formuleren toch enkele ouders opmerkingen hierbij. Zo zorgt de kostprijs soms voor problemen als het logo van de school erop staat.

“Mijn kind is van school veranderd en moest voor zijn praktische vakken nieuwe werkkledij kopen omdat het logo van de school erop moest.”

“Schoenen, lange broek, T-shirt en pull in de solden. Dan moet ik nog een nieuwe jas en sportschoenen met witte zool voor L.O. aankopen.”

Ook rond uniformen hebben ouders duidelijke wensen. Het tweedehands kunnen doorverkopen en goedkope uniformen als uitgangspunt vinden ze belangrijk.

“Met de ouderraad hadden we aan de school gevraagd of tweedehands uniformen niet konden doorverkocht worden. De school wilde hiervoor geen systeem op poten zetten. We hebben toen zelf een Facebook-groep opgericht waarlangs tweedehands uniformen doorverkocht kunnen worden.”

“Een school moet staan voor soberheid: een schooluniform is een goedkope oplossing en zorgt voor 'gelijkheid'.”

Een ouder geeft ook aan dat de groepsdruk die het kind op school ervaart ook aanleiding kan geven tot kosten. Deze ouder ziet dat dan ook als schoolgerelateerde kosten:

“S. Kwam naar huis met de mededeling dat ze bij ZEB kortingen aanboden, en dat hij graag Jack & Jones kledij had ... om erbij te horen? Wij hebben niet de gewoonte merkkeldij te kopen...”

H. Opmerkelijke kosten

Naast de verschillende categorieën kosten, komen er uit de opmerkingen bij de ingaven en bij de focusgroepen nog een aantal opmerkelijke andere kosten aan bod. Zo gaven bijvoorbeeld dertien ouders administratieve kosten door, wat toch wel een hoog aantal is. Administratieve kosten mogen immers niet aangerekend worden door de school. In wat volgt wordt een overzicht gegeven van die opmerkingen over opvallende kosten.

“Destijds werden er bij ons € 12.5 per kind administratiekosten aangerekend. Ik heb pas later ontdekt dat dat eigenlijk niet mag. Hetzelfde geldt voor verzendingskosten.”

“Wij moeten elk jaar ‘examenkosten’ betalen. Maar wat dit juist betekent, wordt niet uitgelegd.”

“Bijdrage van ouders aan 3 projecten te weten, kopen van posters voor het vak godsdienst, kopen van hotdog en kopen van ijs, ten behoeve van het geldelijk ondersteunen voor het afscheid van de 2^e jaar. Naar mijn mening kan het niet zo zijn dat wij ouders het afscheidsfeest van de 2^e jaars moeten betalen omdat ze vanaf het 3e leerjaar op een andere locatie zitten. De totale kosten voor mijn dochter waren €10 voor posters, €5,00 voor 2 stuks hotdogs en €2,50 voor een ijsje. Dan heb ik het over €17,50 extra die om de schoolrekening heen gaat.”

“Op de rekening zijn omschrijvingen meestal duidelijk, behalve van één term ‘procure’. Blijkbaar is dat ‘provisie’, een bedrag voor ingecalculeerde kosten, maar dan nog. Provisie van wat?”

“Bij ons op school wordt er een richtprijs gegeven. Je kan kiezen om dat bedrag volledig te betalen en als er dan over is, gaat dat naar het sociaal fonds van de school. Ik had vorig jaar gezegd dat ik gerust aan het sociaal fonds wou geven wat over was, maar dat bleek dan achteraf 95 euro te zijn. Dit jaar heb ik toch maar gezegd dat ik liever het exacte bedrag betaal.”

“Bijdrage 2012/2013 voor nieuwsbrief, schoolreglement, evaluatiedoc, Druppel, uitbreiding verzekering.”

“Bijkomende kosten zoals liefdadigheid, leefkosten... zijn natuurlijk niet op voorhand gekend, maar heb je voor een groot deel zelf in handen. Alhoewel je in geval van liefdadigheid je je toch wel een beetje verplicht voelt om deel te nemen.”

“Wat ik wel nog een ‘verdoken’ schoolkost vind, zijn de doktersbriefjes. We hebben drie kinderen. Ons land ondervond een behoorlijke griepplaag dit schooljaar. Ook al heb je voor griep geen medicijnen op voorschrift nodig, toch ‘moet’ je naar de dokter voor een afwezigheidsbriefje als je ‘zelfgeschreven briefjes’ op zijn.”

3. Aanbevelingen

3.1 Voor de overheid

Uit het schoolkostendagboek voor het schooljaar 2012-2013 blijkt dat de schoolkosten in het secundair sterk uiteenlopen. Sommige ouders betalen voor hun kind op school het tienvoud van wat een kind op een andere school kost in dezelfde studierichting. In het licht van gelijke onderwijskansen voor alle leerlingen meent de Cel Ouderbetrokkenheid dat nieuwe beleidsmaatregelen tot een betere beheersing van schoolkosten kunnen leiden. De belangrijkste aandachtspunten zijn hier een beperking van de schoolkosten en een betere communicatie en informatieverstrekking rond schoolkosten. Concreet willen wij volgende aanbevelingen doen aan de overheid:

- De schoolkosten zijn voor veel ouders met kinderen in het secundair onderwijs niet gering. Uit de vele hoge bedragen die werden ingegeven, leiden we af dat scholen vaak niet rondkomen met eigen middelen en een beroep doen op de financiële inbreng van de ouders. Daarom kunnen we algemeen stellen dat bij nieuwe beleidsmaatregelen in het onderwijs steevast moet gewaakt worden over de financiële weerslag hiervan op het budget van de ouders.
- Uit onze bevraging blijkt dat met bepaalde studierichtingen in het secundair onderwijs een hogere kost gepaard gaat. Talenten van leerlingen mogen echter niet verloren gaan ten gevolge van hoge schoolkosten in specifieke studierichtingen. Een afstemming van de studietoelage voor de ouders aan de studierichting kan aan dit probleem tegemoet komen.
- Vanuit de ouderkoepels pleiten wij omwille van gelijke onderwijskansen voor een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs. In de eerste graad krijgen leerlingen een algemene, brede vorming, die geen schoolkosten specifiek voor de studierichting vereist. Dit kan gepaard gaan met gelijkaardige kosten. Bovendien menen wij dat een maximumfactuur in de eerste graad een sensibiliserend effect zal hebben: deze bovengrens is een incentive voor scholen om hun kostenbeleid grondig onder de loep te nemen. Voor vele kansarme ouders betekent de overstap van hun kind naar het secundair momenteel een moeilijke tijd op vlak van financiën. Door een maximumfactuur in de eerste graad wordt die financiële schok voorkomen. De invoering van een plafond moet wel eenduidig gebeuren en de kosten mogen niet verschoven worden naar de tweede of derde graad. Zo kan het niet de bedoeling zijn dat bijvoorbeeld de aankoop van een zakrekenmachine doelbewust uitgesteld wordt naar de tweede graad. Hetzelfde geldt bij de planning van uitstappen.
- Voor dezelfde studierichting in hetzelfde jaar van het secundair onderwijs stelden wij verschillen in kosten vast die tot meer dan 1000 euro per jaar konden oplopen. Er bestaat dus een grote discrepantie in de schoolkosten binnen dezelfde studierichting. De huidige inspanningsverplichting voor scholen om kostenbeheersend te werken lijkt hier niet voldoende te zijn. Daarom achten wij het wenselijk dat scholen verplicht worden om een transparant kostenbeheersingsbeleid uit te werken. Tevens bevelen wij aan dat er bij het peilen naar het welbevinden van leerlingen en ouders door de onderwijsinspectie meer expliciete aandacht is voor schoolkosten.

- Een goede communicatie rond schoolkosten is, zoals reeds gesteld, van essentieel belang. Zowel de school als de ouders zijn gebaat bij een eenduidige, transparante en volledige communicatie over wat ouders moeten betalen en aankopen. Zo kunnen zij bij hun aankopen ook kosten beheersend te werk gaan. Het is belangrijk dat de verplichting voor scholen om de bijdrageregeling duidelijk te communiceren wordt opgevolgd.
- Eveneens in het kader van een goede communicatie en informatieverstrekking, menen wij dat het opportuun is om op het niveau van de overheid een ombudsdienst rond schoolkosten in het leven te roepen. Wie vragen heeft, vindt zo uit eerste hand de juiste informatie terug.
- De digitalisering van de maatschappij is een feit. De opkomst en evolutie van de digitalisering kan ook in het onderwijs voor nieuwe kansen zorgen om kosten van bijvoorbeeld schoolboeken of rekentoestellen te drukken. Bij de overgang moet er echter opgelet worden dat de kosten niet de hoogte inschieten. De kosten van de toenemende digitalisering riskeren ook sneller verhaald te worden op ouders (bv. internet, printkosten). Dit kan een bedreiging vormen voor gelijke onderwijskansen. In die zin mag de kost van digitalisering geenszins de digitale kloof tussen leerlingen vergroten.
- Een 7^e jaar bso of tso biedt niet alleen de gelegenheid om zich te specialiseren. Op dit ogenblik kunnen de leerlingen van het bso langs deze weg een diploma secundair onderwijs verwerven. Uit de schoolkosten blijkt dat dit 7^e jaar niet steeds even toegankelijk is, omwille van de uitschieters in schoolkosten. Wetende dat heel wat leerlingen uit de kansengroepen in het bso of tso schoollopen, is het belangrijk dat de bijkomende kansen die via een 7^e jaar worden geboden financieel haalbaar moeten zijn.

3.2 Voor scholen

Een goed onthaal en een open participatieklimaat op school vormen een sterke basis voor een goede omgang met schoolkosten. Een integrale aanpak rond schoolkosten kent vele aspecten. Hieronder sommen we graag een aantal adviezen voor scholen op.

- De opmaak van een schoolrekening heeft alles te maken met een goede jaarplanning. Het schoolteam moet tijdig starten met de voorbereiding van het nieuwe schooljaar zodat er aan elk aspect de overeenkomstige uitgaven kunnen gekoppeld worden. Meteen geeft dit een beeld van de te verwachten totaalkost zodat er eventueel stappen ondernomen kunnen worden om te bezuinigen of om alternatieven te zoeken voor dure uitgaveposten. Reken tussentijds zo weinig mogelijk kosten aan die 'handje contantje' moeten worden betaald. Het is geen fijne taak voor de leraren al deze bedragen te innen en vaak komen ze 'erbovenop' wat niet de bedoeling is. Plannen is daarom de boodschap!

- Investeer in een goede vakgroepwerking, die bewust is van het feit dat de boeken/invulboeken een zware investering vergen van ouders. Deze werking is niet alleen lonend voor het horizontaal of verticaal vakoverleg, maar kan naar boekenkost een wereld van verschil betekenen. Zijn alle boeken nodig? Zijn alle invulboeken nodig? Is iedereen overtuigd van het nut ervan? Gaat iedereen ze maximaal gebruiken? Zijn de alternatieven voldoende bekeken? Zo niet, welke oplossingen stelt men dan voor vanuit de directie of vanuit de vakwerkgroep?
- Wees je ervan bewust dat een verkoop van wafels, taarten, ... of een ander initiatief sommige doelgroepouders confronteert met hun armoede. Dit betekent niet alleen een hap uit het budget van een kansarm gezin, maar verhoogt nogmaals de druk om erbij te horen. Bovendien beschikken zij voor de verkoop over een beperkter netwerk, met alle gevolgen van dien. Bijkomende onvoorziene uitgaven zijn niet welkom. Financiële acties voor goede doeleinden kunnen we onmogelijk afkeuren. Maar, het is belangrijk dat deze goed gebracht worden zodat niemand zich verplicht voelt tot onnodige uitgaven. Bekijk of jongeren uit kansarme gezinnen hun solidariteit niet op een andere wijze kunnen waarmaken op school.
- Bij de opmaak van de schoolrekening worden best alle actoren 'erkend': het schoolteam, de leerlingen via de leerlingenraad en de ouders via de ouderraad en de schoolraad. Deze aanpak responsabiliseert elke betrokkene en het bevordert de gedragenheid van de genomen beslissingen. Treed ook buiten de schoolmuren om advies in te winnen: gemeentebestuur, openbaar vervoer, ervaringsdeskundigen, externe partners, enz. Overweeg daarom om bij de opmaak van de schoolrekening "een ervaringsdeskundige in de armoede" te raadplegen. Zij geven niet zozeer advies over de schoolkosten op zichzelf, maar kunnen wel veel betekenen in de manier van kijken naar schoolkosten en de (probleem)-betalers. Aangepaste betaaltrajecten en een andere attitude ten opzichte van deze groep ouders kunnen het gevolg zijn. En deze groep ouders voelt zich dan niet gestraft of gevisieerd.
- Schoolboeken zijn enorm duur. Een boekenfonds waarin men boeken voor verhuring aanbiedt of waar boeken tweedehands kunnen aangekocht worden, maken de schoolrekening aanzienlijk lichter. Onderhandelingen met uitgeverijen of handelszaken die de aankoop van schoolboeken centraliseren, kunnen aardige prijsverschillen opleveren. Bij dit laatste kan er bovendien aardig bespaard worden op de inzet van het ondersteunend personeel dat veel tijd wint doordat de boekenpakketten volledig worden aangeleverd.
- Samenaankopen zijn in. Toch menen we dat er nog meer baanbrekend werk kan verricht worden op dit vlak. Van schoonmaakmiddelen tot busvervoer, van wc-papier tot pc's, ... het kan allemaal een groot verschil betekenen voor de schooluitgaven. Wanneer het gaat om die zaken die moeten aangerekend worden aan de ouders, kan hetzelfde principe gelden: de samenaankoop (op schoolgemeenschapsniveau) van rekenmachines, boeken, bureaumateriaal, keukenbenodigdheden, veiligheidsuitrusting, ... kan honderden euro's opleveren.
- De leraren die de GIP begeleiden, moeten zich bewust zijn van het feit dat een eindwerk veel kosten met zich mee kan brengen: vervoer, informatieverzameling, illustraties, praktische

realisatie, ... Een goede begeleiding van een GIP bestaat er ook in het kostenplaatje beperkt te houden voor de leerling en haar/zijn ouders. Het is niet de eerste keer dat ouders zich onder druk voelen staan om onverantwoorde uitgaven te doen voor de beste GIP, terwijl dit goedkoper én met een even hoog niveau kan gebeuren.

- Reizen zijn er om te leren. Indien een school zich houdt aan één-of meerdaagse reizen, dan moet het doel erg duidelijk zijn: bepaalde VOET (in de toekomst: competenties) of leerplandoelstellingen moeten worden gerealiseerd. Een school moet in eer en geweten en met de betrokken actoren nadenken of het aanbod aan uitstappen aan deze doelstellingen beantwoordt voor een zo ruim mogelijk publiek. Bij deze denkpiste mag men de bijkomende kosten gerelateerd aan de uitstappen niet uit het oog verliezen. Wat kan geschrapt, wat moet behouden worden, wat kan goedkoper, waar kan in een evenwaardig en goedkoper alternatief worden voorzien, ...? Voor degenen die toch uit de boot zouden vallen om financiële redenen is het belangrijk de vraag te stellen hoe men omgaat met de thuisblijvers, welk degelijk thuisprogramma men voorziet, of er een 'sociaal fonds' in het leven wordt geroepen zodat men eventueel deze groep ouders/leerlingen financieel toch kan ondersteunen. Overleg en communicatie met het schoolteam en de ouderraad hoe men staat ten opzichte van de alsmaar duurder wordende reizen. Is dit waardevol genoeg? Krijgen leerlingen buiten de school niet kansen genoeg? Biedt men de reizen aan aan democratische prijzen? Zijn de reizen geen subtiel selectiemechanisme om een bepaald publiek te selecteren voor de school? Alle actoren dragen een belangrijke verantwoordelijkheid om tot een voor ieder haalbare consensus te komen.
- Heel wat scholen bieden frisdranken of kleine versnaperingen te koop aan tijdens de middagpauze of speeltijd. Vanuit financieel en gezondheidsoogpunt kan men vragen stellen. Is water geen goed alternatief voor degenen die het om financiële of gezondheidsredenen wensen? Hoe groot mag de winstmarge op frisdranken voor de school zijn? Moeten er versnaperingen te koop worden aangeboden op school? Zijn er geen alternatieven die lekker en gezond en betaalbaar zijn?
- Sensibiliseer de leraren in het economisch plaatsen van bestellingen: net voldoende kopieën bestellen, is iets anders dan de nodige hoeveelheid en een reserve, waarvan de laatste wellicht in de papiermand belandt.
- Communiceer op een duidelijke, transparante en vooral volledige manier over schoolkosten. Voer deze communicatie tijdig (inschrijving, herinschrijving, begin schooljaar) en geef duidelijk aan wat verplicht is en wat niet, conform de huidige regelgeving inzake de bijdrageregeling.
- Informeer ouders bij de inschrijving van hun dochter/zoon welk materiaal echt nodig is voor het volgen van de gekozen studierichting.
- Werk een systeem uit waarbij de ouders de schoolrekening al of niet gespreid kunnen betalen. Vraag dit bij de inschrijving. Bied ook de mogelijkheid aan om te sparen voor duurdere uitstappen.

- Leg de problemen van onbetaalde rekeningen nooit op de schouders van leerlingen. Informeer nooit naar een onbetaalde rekening bij de leerling, noch individueel noch in de klas. Koppel nooit het krijgen van het rapport aan het betaald hebben van de schoolrekening. Een leerling heeft recht op haar/zijn rapport.
- Administratie-, basis- en ICT-kosten die gedekt worden met werkingsmiddelen van de school mogen niet aangerekend worden aan leerlingen.
- Maak overeenkomsten met het plaatselijk gemeentebestuur zodat er in de plaatselijke openbare bibliotheek gebruik kan worden gemaakt van internet door diegenen die niet over internet beschikken. Probeer in eigen school een ICT-ruimte open te stellen tijdens de middagpauze en evt. na schooltijd zodat (kansarme) leerlingen gebruik kunnen maken van deze infrastructuur.
- Nog ruimer kan er op gemeentelijk of stedelijk niveau overleg gepleegd worden met de vertegenwoordigers van onderwijs en andere onderwijs gerelateerde initiatieven (vb. flankerend onderwijs, schoolgemeenschappen) om initiatieven te nemen die schoolkosten beperkend werken: gezamenlijke afspraken rond schooluren in functie van de beperking van de vervoerskosten, gezamenlijke facultatieve verlofdagen, pedagogische studiedagen, gezamenlijke aanpak van extramuros-activiteiten... Eenvoudige afspraken kunnen zowel de scholen als de ouders tijd en geld besparen door de goede afstemming op elkaar.

3.3 Voor ouders

Wie schoolkosten vanuit het perspectief van de ouders bekijkt, krijgt een andere kijk op schoolkosten. Ouders zijn als betaler immers ervaringsdeskundige. Ga daarom als ouderwerking de dialoog aan met de school over het beheersen van schoolkosten. Leg ook je oor te luisteren bij alle ouders. Denk samen na over oplossingen om de schoolkosten voor ouders te beperken en te optimaliseren. Overweeg ook een uitwisseling met andere ouderwerkingen om goede praktijkvoorbeelden te delen. Eenvoudige oplossingen zoals een tweedehands boekenmarkt of logistieke ondersteuning bij uitstappen kunnen veel geld besparen. Maar naast het belang van de ouderwerking, geven wij ook enkele aanbevelingen mee voor de individuele ouder.

- Informeer je als ouder over de schoolkosten van de school van je kind. Wat kan er wel of niet? Welke kosten zijn verplicht en welke optioneel? Durf vragen stellen aan de school of jezelf te informeren bij de overheid. Zo sta je sterker in je schoenen. Staat de kost van de studierichting in de weg van de talenten van je kind? Bekijk of je in aanmerking komt voor een schooltoelage of beurs.
- Vraag bij de inschrijving al inlichtingen over de aankoop van schoolbenodigdheden. Zo ben je op tijd om in te gaan op aanbiedingen en vermijd je onnodige aankopen.

- Stel je weerbaar op ten opzichte van onvoorziene kosten die te maken hebben met acties, het spijzen van het sociaal fonds van de school, enz. Het engagement van scholen en leerlingen kunnen we alleen maar appreciëren. Maar, het is niet de bedoeling dat ouders overvraagd worden in hun financiële mogelijkheden!
- Indien je (financiële) problemen hebt op de school van je kind, neem je snel contact op met een vertrouwenspersoon. Zo vermijd je de hoge kost en de stress van onbetaalde rekeningen.
- Hou je schoolkosten gedurende het schooljaar bij. Vergelijk het resultaat met wat de school gecommuniceerd heeft en kaart dit indien nodig aan op school of in de ouderraad.

4. Reflecties vanuit de COB

De uitgevoerde peiling brengt schoolkosten in beeld, bekeken door de bril van de ouders. De COB ziet de mening van de ouders namelijk als noodzakelijk/onmisbaar in het maatschappelijk debat rond schoolkosten. Het zijn uiteindelijk zij die de kosten moeten dragen.

Dat ouders het belangrijk vinden hun mening te kunnen formuleren, merken we aan de precisie waarmee ouders het schoolkostendagboek een jaar lang bijhielden. Het opnemen van een engagement van een schooljaar lang is trouwens indicatief: de bemerkingen en verantwoordingen die ouders meegaven bij het invullen van het schoolkostendagboek bewijzen dat ouders dit grondig opnamen. Sommige ouders voelden het totale kostenplaatje wegen, anderen gaven zelf aan dat dit voor een aanzienlijk deel van de ouders niet evident moet zijn.

Het is in elk geval duidelijk dat de schoolkosten voor ouders veel meer zijn dan enkel de schoolfacturen die ze meekrijgen van de school. Er zijn nog veel andere kosten die te maken hebben met schoolgaan. De top 100 van grootste uitgaven duidt dit treffend: de grootste kosten zijn geen verplichte kosten. Het gaat dan over vervoerskosten, aankoop laptop/tablet, meerdaagse uitstappen enz. Problematisch hierbij is dat die 'niet-verplichte' kosten in de praktijk vaak niet zo vrijblijvend zijn: vervoerskosten zijn noodzakelijke kosten, ouders voelen de druk om hun zoon/dochter te laten deelnemen aan dure meerdaagse uitstappen, de pc/laptop/tablet is nodig voor het digitale leerplatform enz.

De ingevoerde bedragen van ouders tonen ook aan dat de ene studierichting inderdaad meer (studiespecifieke) kosten met zich meebrengt dan de andere, maar de variatie is zeker niet alleen te verklaren door de studierichting. Zo zien we dat eenzelfde studierichting in eenzelfde jaar tot meer dan 1000 euro kan verschillen.

Hiernaast merkte de COB frequent verontwaardiging bij ouders. Die verontwaardiging heeft vaak te maken met kosten waarvan ouders de relevantie niet zien: invulboeken die leeg blijven, kopieerkosten zonder dat ze zicht hebben op de werkelijk aantal gemaakte kopies, studiereizen zonder (zichtbare) pedagogische meerwaarde, administratiekosten zonder te weten waar die vandaan komen, enz. Het is duidelijk dat een goede communicatie naar ouders essentieel is terwijl deze momenteel nog niet overal aanwezig is. Omdat ouders hun portefeuille moeten bovenhalen, hebben ze recht op duiding van hun uitgaven. En het is eveneens hun recht zuinig en verantwoord om te springen met hun geld.

Het totale kostenplaatje, dat doorweegt en groter is dan enkel de schoolfactuur, en de wens om hierover duidelijk te communiceren met de ouders, zijn voor de COB duidelijke indicaties om sterk te pleiten voor een – nog verder doorgedreven – schoolkostenbeleid op school. De COB formuleerde daarom adviezen voor de overheid, de scholen en ouders zelf (zie onderdeel 3).

Sommige adviezen zijn gebaseerd op goede praktijken die ouders zelf aanbrengen met betrekking tot kostenbeheersing op school. Want er zijn inderdaad al heel wat goede praktijken. Er zijn scholen die grondige inspanningen doen om kostenbeheersend te werken en die hierbij verder kijken dan enkel de verplichte kosten. Het gaat dan over scholen die ook investeren in een goede communicatie naar ouders en die samen oplossingen zoeken voor de soms zeer hoge kosten die verbonden zijn aan een

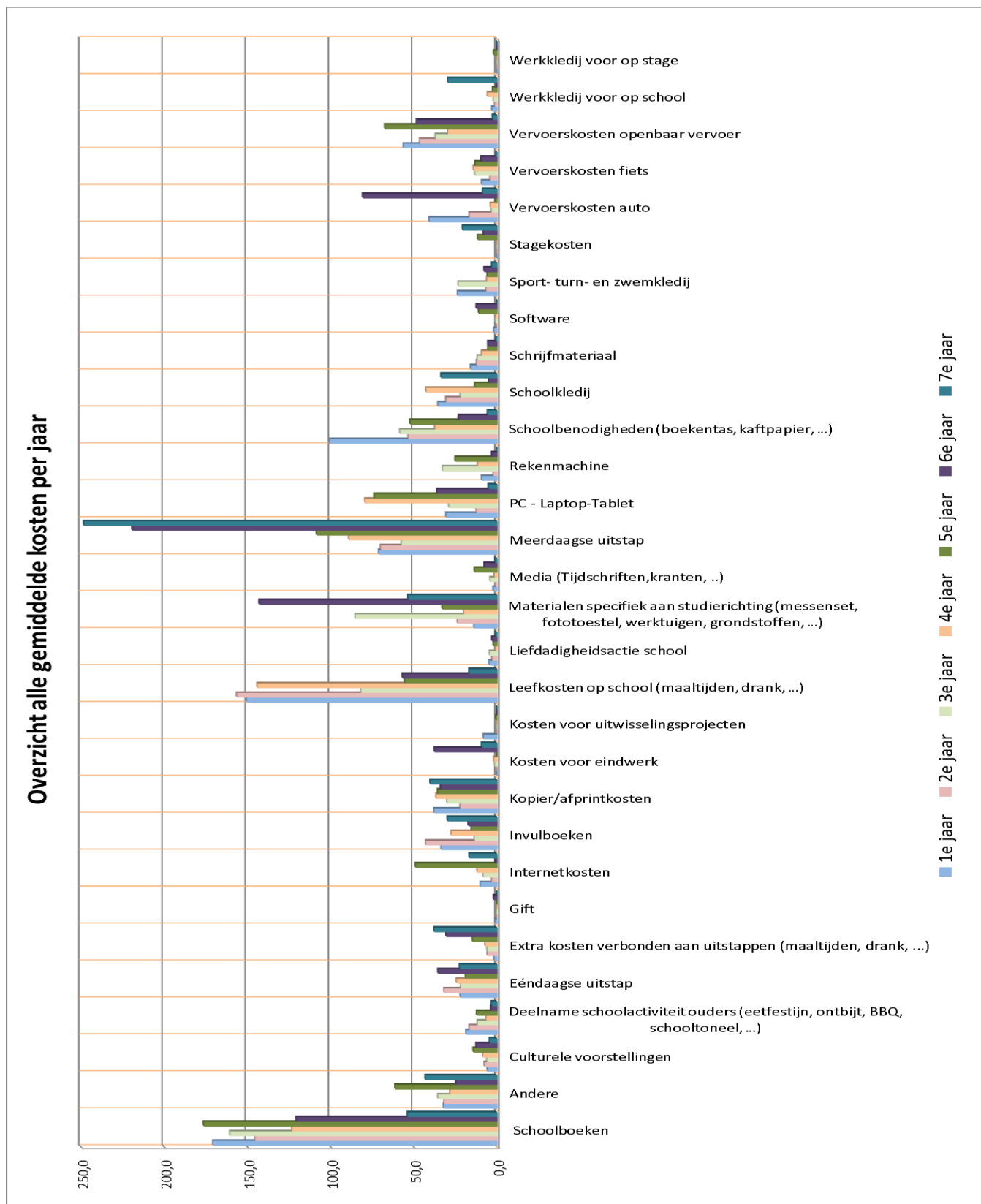
bepaalde studierichting. Aan die scholen willen we meegeven dat hun inspanningen heel sterk geapprecieerd worden door ouders. De COB hoopt dan ook dat dergelijk verder doorgedreven kostenbeheersingsbeleid de standaard wordt bij alle Vlaamse secundaire scholen.

Vanuit een ruimer perspectief wenst de COB te wijzen op de medewerking van de ouderwerkingen in het verlichten van de financiële lasten voor een school of voor de activiteiten voor de leerlingen. Wij juichen het engagement van ouders toe, maar dit mag niet gebruikt worden als een verkapte manier van lastenverlegging waar het uiteindelijk weer de ouders zijn die het gelag betalen. Een goed kostenbeheersingsbeleid is daarom een beleid waarin alle betrokkenen gekend en gerespecteerd worden om de verantwoordelijkheid die ze hierin kunnen opnemen: het schoolteam, de leerlingen én hun ouders.

De COB wil de ouders van deze 'rapportage' uitdrukkelijk bedanken voor hun inzet voor het schoolkostendagboek. Het is inderdaad hun rapport dat wij voorleggen, niet met de bedoeling er een vrijblijvende 'reportage' van te maken. In het kader van gelijke kansen blijkt uit de volgehouden inzet van deze groep ouders dat een kostenbeheersingsbeleid een probaat middel kan zijn om jongeren gelijke kansen te geven. Tegelijk maakt dit deel uit van ons streven om het globale (kans-)armoedebeleid een concrete uiting te geven.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht alle gemiddelde kosten per jaar

Bijlage 2: online schoolkostendagboek

SCHOOLKOSTENDAGBOEK

Home

Zoeken

Dagboek

Weergeven

Bewerken

Webform

Resultaten

dagboekbladzijde voor de maand *

- Selecteer - ▼

omschrijving *

- Selecteer - ▼

bedrag *

€

Geef geen cijfers na de komma in te geven. Gehele getallen volstaan. Afronden naar boven indien meer 50 cent, afronden naar beneden indien minder dan 50 cent.

Opmerking

code onderwijsinrichting

code specialisatie

code leerjaar

netcode

persoonlijke code

Deze codes worden met iedere inzending meegegeven. Dit is enkel voor de verwerking van de gegevens van belang. U kan hier niets aan veranderen of invullen

Dit is correct- verzend maar...

Een initiatief van de drie ouderkoepels in Vlaanderen

Bijlage 3: papieren schoolkostendagboek

Schoolkostendagboek

Januari 2013

Naam en voornaam van mijn kind:

Mijn schoolkosten

Vul hier je kosten in. Noteer eerst het bedrag van de schoolkost. Vul dan het nummer in dat hoort bij het soort schoolkost. Die nummers vind je hier onder

€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:
€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:
€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:
€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:	€	Soort kost:

Soorten kosten

1. Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen,...)	2. Schoolbenodigdheden (boekentas, kaftpapier,...)	3. Schrijfmateriaal	4. Schoolboeken	5. Invulboeken
6. Kopieer- en afprintkosten	7. Media (tijdschriften, kranten,...)	8. Rekenmachine	9. PC – Laptop - Tablet	10. Software
11. Internetkosten	12. Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	13. Stagekosten	14. Kosten voor eindwerk	15. Schoolkledij
16. Sport- turn- en zwemkledij	17. Werkkledij voor op school	18. Werkkledij voor op stages	19. Culturele voorstellingen	20. Eéndaagse uitstap
21. Meerdaagse uitstap	22. Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	23. Kosten voor uitwisselingsprojecten	24. Vervoerskosten openbaar vervoer	25. Vervoerskosten fiets
26. Vervoerskosten auto	27. Liefdadigheidsactie school	28. Gift	29. Deelname schoolactiviteit ouders (eetfestijn, ontbijt, BBQ, schooltoneel, ...)	30. Andere

Opmerkingen

.....

.....

.....

Bijlage 4: draaiboek focusgroepgesprekken

juni 2013

Focusgroepen: Wat denken ouders die het schoolkostendagboek een jaar lang bijhielden over de kosten in het secundaire onderwijs.

Doelstelling van de focusgroepen

Antwoord bieden op volgende kernvragen:

Hoe ervaren ouders de schoolkosten in de aanloop naar het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

Hoe ervaren ouders de schoolkosten tijdens het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

Hoe ervaren ouders de schoolkosten na het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

De feitelijke ervaring van de aanwezige ouders is het vertrekpunt voor de verdere uitdieping van hun beleving hierrond.

Doelgroep

De doelgroep zijn ouders met kinderen in het secundair onderwijs en die deelname aan de bevraging. Twee focusgroepen met deze ouders worden ingericht.

Deze vorm van bevraging, en meer in het bijzonder de bevraging van de doelgroepen, veronderstelt een "niet intellectualistische" aanpak. De bevraging vertrekt daarom vanuit een duidelijke en eenvoudige structuur.

Beeldmateriaal (grafieken) onderbouwt de bevraging.

Aandachtspunten en opmerkingen

De COB heeft momenteel nog de bevraging 'schoolkostendagboek' lopen en heeft al een tussentijdse rapportage afgeleverd. Tegen de herfst van 2013 wordt het resultaat van de bevraging en de bevindingen afgeleverd aan het departement in een rapport.

Wat betreft de focusgroepen zelf, moet vermeld worden dat deze werden samengesteld via het aanschrijven van de deelnemende ouders. De vrijwilligheid in deelname heeft als gevolg dat de 'ideaal' vooropgestelde samenstelling van de groep niet altijd zal bereikt worden. De ervaring in het werken met vroegere focusgroepen leert ons dat soms toevalsfactoren beslissen over de samenstelling van de groep. Vb. het wegvallen van vervoersmogelijkheden, de verkeerssituatie

De COB-medewerkers zullen deze gesprekken op een professionele manier voeren. Een goed stramien helpt daarbij. Maar, dit sluit niet uit dat de eigenheid van het onderwerp mogelijk aanleiding kan geven tot het uiten van negatieve, persoonlijke ervaringen. Dit belet niet dat de medewerkers alles in het werk stellen om een volledig beeld te schetsen van de problematiek.

Inhoudelijke niveaus

In drie niveaus van vragen achterhalen we hoe ouders denken over de gemaakte kosten op de school van hun kind. Deze ervaringen fungeren als basis om de ouders te bevragen over eventuele bijstellingen op het vlak van het gevoerde schoolkostenbeleid. Het is belangrijk die elementen te achterhalen die maken dat ouders voelen dat er zorgvuldig wordt omgesprongen met de kosten op school. Tot slot vormen we ons een idee van de bereidheid van ouders om samen na te denken over de kosten op school.

Praktisch zal de bevraging bestaan uit vier onderdelen :

Hoe ervaren ouders de schoolkosten in de aanloop naar het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

Hoe ervaren ouders de schoolkosten tijdens het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

Hoe ervaren ouders de schoolkosten na het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'.

Tot slot vragen we ouders naar hun ideale toekomstbeeld mbt de kosten op school van hun kind.

Programma

	Beschrijving	duur	klok
1	Aankomst en voorstellingsronde	15'	
2	Duiding van het rapport en duiding van de vragen	10'	
3	Onderdeel 1 van de vragen: AANLOOP	15'	
4	Onderdeel 2 van de vragen: TIJDENS	15'	

5	Pauze	15'	
6	Onderdeel 2 van de vragen: NA	15'	
7	Toekomstvraag	10'	
8	Conclusie en bedanking	10'	

Aanpak

Aankomst en voorstellingsronde (15 min)

Doelstelling

actieve deelname aan het gesprek verzekeren door het zo laagdrempelig mogelijk te houden
de deelnemers op hun gemak stellen
de deelnemers vernemen wie met hen aan tafel zit en welke de bedoeling van het groepsgesprek

Aanpak

Mensen worden verwelkomd door gespreksleider + verslaggever / ze krijgen een drankje aangeboden.

Er worden stickers en stiften voorzien zodat iedereen zijn/haar naam (zo groot mogelijk) op de stickers kan schrijven. We vragen de sticker op de kledij te kleven zodat de ouders elkaars naam kunnen zien tijdens het gesprek en de pauze. Als we aarzeling voelen om de naam op te schrijven, biedt de gespreksleider of verslaggever aan de naam van de persoon op te schrijven.

Korte voorstellingsronde (2min elk). De gespreksleider start met zichzelf en maakt zo de verwachtingen van de voorstellingsronde duidelijk:

Wie ben jij?

Waar kom je vandaan (dorp/stad in België, evt. land van herkomst, sedert wanneer in België)?

Aantal kinderen? In welke school en in welk leerjaar?

Actief in ouderraad of -vereniging?

Dit kan ook op een meer ludieke manier opgenomen worden, bv met de methode 'sleutelbos', 'handtas', ...

De gespreksleider duidt in enkele minuten wat de bedoeling is van dit gesprek. Hij maakt zijn rol en die van de verslaggever duidelijk. Het is belangrijk te benadrukken dat er geen foute of domme antwoorden zijn!

Praktisch

Stickers en stiften

Koffie en/of andere drank, koekjes

Tafel klaarzetten met precies aantal stoelen als deelnemers

De verantwoordelijke van de COB pleegt goed overleg met de verantwoordelijken van de locatie m.b.t.

catering

stoelen en tafels

rustig lokaal waar niemand door moet

een lokaal met een grote lege muur

aanduiden bij ingang van locatie waar de deelnemers moeten zijn

telefoonnummer voor geval mensen het niet vinden

A1 papier (6x)

Post-its

Duiding van het rapport en duiding van de vragen (10 min)

Doelstelling

Deelnemers zien het kader waarbinnen de komende bevraging past.

We krijgen inzicht in de impact van de schoolkosten voor onze ouders

We krijgen zicht op elementen die voor ouders belangrijk zijn in een gepast kostenbeleid op school

Duiding van het rapport en de vragen

De GESPREKSLEIDER kadert het algemene thema van schoolkostendagboek aan de hand van de bevraging.

De vragen worden eventueel kort geduid en met eenvoudige woorden en voorbeelden uitgelegd.

Er worden 6 flappen opgehangen voor elk vraag 2, zodat 'feiten' en 'gevoel' op een aparte flap staan. Eventueel wordt er nog een blanco flap opgehangen zodat elke inbreng van de ouders een plaats krijgt.

Ouders krijgen post-its/kaartjes. De begeleiders helpen waar nodig. De ouders zeggen niet alleen hun antwoorden, maar schrijven hun antwoorden op post-its/kaartjes. Eén antwoord per post-it/kaartje!

Praktisch

7 flappen: voor elke vraag 2 met titel 'feit - gevoel' + een blanco

flap met de hulpvragen

grote post-its / kaartjes

stiften

schrijfgerei

Onderdeel 1 van de vragen: AANLOOP (15 min)

Doelstelling

Hoe ervaren ouders de schoolkosten in de aanloop naar het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'. Inzicht krijgen op dit aspect van de bevraging.

De GESPREKSLEIDER maakt dat iedereen aan bod komt. Hij leidt het gesprek inhoudelijk in goede banen met onderstaande vragen en structuur in zijn "achterzak". Afhankelijk van de manier waarop het gesprek spontaan verloopt, stelt de GESPREKSLEIDER mogelijk onderstaande vragen:

Hebben de vooropgestelde kosten invloed gehad op uw schoolkeuze?

Hebben de vooropgestelde kosten invloed gehad op uw studiekeuze?

Waren de schoolkosten vooraf goed gecommuniceerd? En op welke wijze?

Hou je voor de aanvang van het schooljaar budget apart voor schoolkosten?

Van welke schoolkosten dacht u vooraf dat ze duur zouden zijn?

Achterzakvragen:

???

Onderdeel 2 van de vragen: TIJDENS (15 min)

Doelstelling

Hoe ervaren ouders de schoolkosten tijdens het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'. Inzicht krijgen op dit aspect van de bevraging.

De GESPREKSLEIDER maakt dat iedereen aan bod komt. Hij leidt het gesprek inhoudelijk in goede banen met onderstaande vragen en structuur in zijn "achterzak". Afhankelijk van de manier waarop het gesprek spontaan verloopt, stelt de GESPREKSLEIDER mogelijk onderstaande vragen:

Zijn er onverwachte kosten opgedoken tijdens het schooljaar? Zo ja, welke? Vond je die terecht?

Was er de mogelijkheid om de kosten te spreiden gedurende het schooljaar? Zo ja, werd dit automatisch geregeld of moest u daarom verzoeken?

Is jouw mening gevraagd over het kostenbeleid op school in de loop van het schooljaar? Op welke manier?

Houdt de school voldoende rekening met de mogelijkheden en de wensen van de ouders? Kan je dit bespreken met iemand op school? Met wie?

Hoe is de omgang met de ouders over het betalen van de factuur en de opvolging daarvan?

Wat kan je als ouderwerking betekenen om het schoolkostenbeleid op school te bevorderen. Vind je het een goede oplossing dat je met de school meedenkt wat dit kan zijn?

Ben je over het algemeen tevreden met het kostenbeleid op school van je kind?

Achterzakvragen:

Missen kinderen op jouw school soms activiteiten of zaken om financiële redenen? Welke?

Verliep de communicatie over schoolkosten via het kind?

Hoe word je het liefst gecontacteerd over schoolkosten? Gebeurde dit ook?

Welke manier van communiceren over schoolkosten vind je absoluut 'not done'?

PAUZE (15 min)

Onderdeel 3 van de vragen: NA (15 min)

Doelstelling

Hoe ervaren ouders de schoolkosten na het schooljaar van hun kind? Zowel de 'echte' kost als het 'gevoel'. Inzicht krijgen op dit aspect van de bevraging.

Praktisch

De gegevens meenemen die de aanwezige ouders hebben ingevoerd op de website. Dit als ondersteuning voor de aanwezige ouders zodat zij zich niet elke kost meer moeten herinneren, maar dit kunnen aflezen van de "uitdraai" van hun kosten.

Opmerking

Het lijkt beter dit niet onmiddellijk te geven, omdat het gesprek anders enkel binnen het kader van de ingevoerde gegevens wordt gevoerd, terwijl we juist nieuwe gegevens willen verkrijgen.

De GESPREKSLEIDER maakt dat iedereen aan bod komt. Hij leidt het gesprek inhoudelijk in goede banen met onderstaande vragen en structuur in zijn "achterzak". Afhankelijk van de manier waarop het gesprek spontaan verloopt, stelt de GESPREKSLEIDER mogelijk onderstaande vragen:

Als je naar de gemaakte kosten kijkt, zijn zij dan in verhouding met het resultaat dat zij hebben gehad. (Baten overeenkomstig kosten)

Zijn de reële voorgestelde kosten in overeenstemming met de afrekening?
Zo neen, waar zit het verschil?

Als je kijkt naar de gemaakte kosten, hoe denk je dan aan de toekomst voor je kind in deze richting?

Gaan de gemaakte kosten invloed hebben voor de verdere keuze van de studierichting van je kind?

Heb je het gevoel dat de school altijd zoekt naar de goedkoopste oplossingen (in relatie tot de geleverde kwaliteit)?

Achterzakvragen:

Zijn de extra muros activiteiten de kosten waard? (Zie 5 bv reiskosten)

Geef de top 3 van de duurste uitgaven van dit schooljaar.

Geef de top 3 van de 'beste koop' van dit schooljaar.

7)+8) **Droomgesprek, conclusie en bedanking** (10 min + 10 min)

Doelstelling

De belangrijkste conclusies vermelden

Iedereen met een goed gevoel naar huis laten gaan

De leden van de groep verduidelijken wat er met de informatie zal gedaan worden

De deelnemers de kans geven om nog een laatste boodschap mee te geven

Aanpak

Afsluitend rondje doen met een "droom"gesprek:

"Stel, u krijgt vijf minuten om met de minister van onderwijs over schoolkosten te praten. Wat zou u hem aanraden?"

Indien schrijven/taal geen probleem is en er is nog tijd over, doen we dit eerst schriftelijk (elk noteert voor zichzelf). Daarna een mondelinge rondvraag houden. De antwoorden worden op flap gekleefd/geschreven. Het "droom"gesprek kan ook per 2 beantwoord worden en ineens door de deelnemers zelf op een flap gekleefd/geschreven worden.

Dit wordt samen opgenomen samen met het "droom"gesprek.

De gedachte, de eventuele conclusie:

Bestaan er 'dure' richtingen, zijn er 'dure' scholen?

De gespreksleider vertelt wat met deze informatie gedaan zal worden.

De deelnemers hebben het gevoel dat ze begrepen zijn, dat de juiste boodschap doorgegeven wordt en ze hebben inzicht in wat met deze resultaten gedaan zal worden. Ze gaan met het goed gevoel iets nuttigs te hebben gedaan naar huis.

Gespreksleider en verslaggever bedanken de mensen voor hun deelname.

Praktisch

Post-its/blaadjes voor schriftelijke afsluitronde

Flap om de toekomstbeelden op te schrijven.

Bijlage 5: kwalitatieve inbreng

Aanwezigen focusgroep: 6 moeders met kinderen in het secundair onderwijs

1 kind in hotelschool

1 kind in bouwrichting

5 kinderen in ASO school (1 moeder vulde dagboek in voor beide kinderen)

Motivatie voor deelname schoolkostendagboek

“Aan het begin van het schooljaar hoor je in de media vaak hoe hoog die kosten zijn en ik wou dat nu eens voor mezelf zien.”

“Mijn kind is van school veranderd en moest voor zijn praktische vakken nieuwe werkkledij kopen omdat het logo van de school erop moest.”

“Ik houd al een tijd lang de rekeningen bij en wou nu ook eens zien hoe veel dat specifiek is voor schoolkosten.”

“Mijn zoon zit op een hotelschool en op internaat dus de kosten zijn vrij hoog. Ik wou eens zien hoe hoog.”

+ ik vind dit een héél goed initiatief : " we weten wat we meten "

+ wij persoonlijk hielden onze onkosten reeds bij, misschien zullen andere ouders dat nu voortaan verder blijven doen, en daardoor méér bewust omgaan met hun (school-)uitgaven

Verschil ASO-TSO-BSO

+ ik persoonlijk vind dat de school-onkosten voor kinderen in het ASO onderwijs goed meevallen,

daar onze kinderen geen specifieke richting volgen waar dure apparatuur voor nodig is (koksmessen, foto-cameras, ...)

We hebben gemerkt dat de schoolkosten voor onze zoon in het laatste middelbaar ASO, ver beneden de gemiddelde waarden liggen.

Dit komt grotendeels door onze ingesteldheid waarbij niks nieuws wordt gekocht als het oude nog bruikbaar is (boekentassen, pennenzakken, mappen...).

Het zal natuurlijk ook wel een rol spelen dat er geen specifiek materiaal in het ASO moet aangekocht worden.

Tevens is onze zoon niet mee geweest op de reis naar Italië.

Bekendmaking kosten

Vijf van de zes ouders kregen een beeld van hoe veel de schoolkosten zouden bedragen. In één school wordt zelfs een werkblad op de website ter beschikking gesteld zodat je kan berekenen hoeveel je moet betalen. In veel andere scholen wordt er eerder een richtprijs gegeven.

“Bij ons op school wordt er een richtprijs gegeven. Je kan kiezen om dat bedrag volledig te betalen en als er dan over is, gaat dat naar het sociaal fonds van de school.”

“Ik had vorig jaar gezegd dat ik gerust aan het sociaal fonds wou geven wat over was, maar dat bleek dan achteraf 95 euro te zijn. Dit jaar heb ik toch maar gezegd dat ik liever het exacte bedrag betaal.”

Het was mijn eerste jaar in het middelbaar.

Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten.

Middelbaar heb je geen idee.

In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is)

en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt.

Iedere keer was het de schoolafrekening met een bang hartje open doen.

Voor onze school viel dat heel goed mee,

bevriendde ouders van vorige klasgenootjes waren minder gelukkig.

Waarom kan zón maximum factuur niet bij iedere school?

of toch ergens een handleiding/kostenraming verplichten bij elke school.

Zodat ouders weten wat er ongeveer zal komen en wat ze moeten voorzien (zeer nuttig in deze pittige tijden!)

Ik kan me wel voorstellen dat elk jaar ongeveer dezelfde kosten met zich meebrengen, niet?

Kosten schoolboeken

Het onderwijs gebruikt steeds meer "invulschriften". Die zijn heel mooi gemaakt, kleurendruk, heel aangenaam voor de kinderen om mee te werken. Maar voor de ouders betekent het dat je geen handboeken meer huurt, maar alles moet kopen, wat uiteindelijk duurder uitkomt.

Vermoedelijk pushen de uitgeverijen tot de uitgave van dergelijke publicaties: brengt veel geld in het laatje.

Vanaf dit schooljaar werden wij verplicht de handboeken van onze zoon zelf aan te kopen bij een bepaalde firma. Geen huurboeken dus meer via deze school. Blijft nu de vraag: moeten wij die boeken nu houden (wat zijn we daar dan nog mee?) of moeten wij die zelf terug naar die firma sturen, wat weer bijkomende kosten oplevert.

Wat ik ook heeeeel spijtig vind is dat er meer en meer gebruik wordt gemaakt van de invulboeken : niet bijzonder goedkoop en niet herbruikbaar (ook niet ecologisch en de kinderen leren niet meer nota te nemen....). Zouden de scholen de boeken hebben , en wij een waarborg of kleine huurprijs betalen , zou dit de kosten kunnen verminderen maar misschien ook het gewicht van de boekentassen.

De school van mijn kind in ASO laat (hand)boeken aankopen die niet en/of amper gebruikt worden.

Bvb. 1 handboek dat enkel thuis voor bepaalde taken moet gebruikt worden (waarom dan niet gewoon opzoeken op internet?)

Bvb. Atlas geschiedenis staat op de lijst voor het 3^e jaar, maar dan wordt later pas meegedeeld dat die pas vanaf het 4^e jaar gebruikt zal worden. Het jaar daarna staat hij echter helemaal niet meer op de lijst, dus toch niet nodig.

Bvb. Een invulboek wordt niet gebruikt omdat de leerkracht vooraf ingevulde kopies bezorgd aan de leerlingen. Dus dubbele kost van kopies erbovenop en boek ongebruikt. Dit omdat niet alle leerkrachten van datzelfde vak achter dezelfde werkmethode staan.

A.U.B. de scholen verplichten om te werken met een systeem van huurboeken i.p.v. handboeken/atlassen te laten aankopen door de ouders. D.w.z.: de school koopt nieuwe handboeken aan die ze dan minstens 4 à 5 jaar gebruikt, en vraagt dan 20 à 25 % van de waarde als "huurgeld". Dit is een éénmalige grote investering die echter volledig terugbetaald wordt door de ouders.

Aandacht voor het commercialiseren en het uitbesteden aan externe firma's (bv. Iddink) van verkoop en verhuur van handboeken en werkboeken. Ik heb vijf kinderen en heb afgelopen jaren gezien hoe het systeem van handboeken een economische business geworden is. Leerlingen gebruiken nu niet alleen een handboek per vak maar ook nog een (duur) werkschrift. De gebruikte handboeken wisselen om de haverklap zodat het doorgeven naar jongere kinderen in het gezin of aan burens niet meer mogelijk is. In de nieuwe edities merk je vaak het verschil niet met vorige: het gaat om een wissel van pagina's en enkele nieuwe prentjes. De uitgeverijen maken hierdoor al jaren (schandelijk) winst. Ook de firma's die de verhuur en verkoop op zich nemen, delen in de winst. Het prijskaartje voor boeken is afgelopen jaren FORS duurder geworden. Trouwens betekent deze verspilling van papier en inkt voor de druk van de boeken een belasting voor het milieu!!

Zo zie ik bv. niet in waarom mijn zoon een nieuwe atlas en woordenboek moest kopen, dat zou de school zelf kunnen voorzien.

Kosten kopieën

Op elke schoolrekening staan kosten voor fotokopieën op: welk bewijs hebben wij dat dat daadwerkelijk gebeurt? Lln. hebben handboeken en werkboeken?

"Jaarlijks betaal ik zo'n 70 euro aan kopieerkosten. De tarieven bij ons zijn 0.04 cent rektro, 0.08 cent verso en een halve euro voor kleurenkopieën. Daarnaast betalen we voor de boeken ook nog eens meer dan 500 euro. Ik heb het gevoel dat de school met die kopieerkosten andere verdoken kosten probeert te dekken."

Bvb. Een invulboek wordt niet gebruikt omdat de leerkracht vooraf ingevulde kopies bezorgd aan de leerlingen. Dus dubbele kost van kopieën erbovenop en boek ongebruikt. Dit omdat niet alle leerkrachten van datzelfde vak achter dezelfde werkmethode staan.

1) meer transparantie wat betreft sommige kosten (vb een bepaald bedrag voor kopieën? Welk bewijs heeft men als ouder?)

Invloed school- of studiekeuze

"Vijftien jaar geleden stelden we ons geen vragen en namen we de zaken gewoon aan. Nu informeren we ons beter."

“Voor mij heeft de kostprijs de schoolkeuze niet beïnvloed, maar ik kan me goed voorstellen dat de richting van mijn kind voor bepaalde ouders te duur is.”

“Ik weet ook dat de school waar mijn kind zit (hotelschool) wat goedkoper is dan bijvoorbeeld andere scholen. Voor sommige ouders speelt dat zeker een rol. Zo ken ik een collega die voor haar kind een andere school koos omdat die goedkoper is.”

“In het zevende jaar drankspecialisatie worden heel wat wijnuitstappen georganiseerd. Eerst is dat in eigen land, maar dan wordt er ook naar het buitenland gegaan. Niet iedereen kan dat betalen.”

Ik zou de minister vooral aanspreken over het feit dat er zulke grote verschillen zijn tussen scholen. En dan voornamelijk tussen de verschillende onderwijsnetten. Een neefje zit op een katholieke school en de schoolkosten daar swingen soms echt de pan uit. Ze krijgen meerdere rekeningen per jaar voorgeschoteld. Verplichte (dure) sporttenues...

De schoolkosten zouden voor iedereen gelijk moeten zijn.

Nu denken soms veel mensen onterecht, dure school, goede school. Sommige scholen gebruiken de hoge onkosten ook bewust om bepaalde sociale klassen buiten te houden. Enkel de meer begoede mensen kunnen hun kinderen naar zo'n "centerschool" sturen. En dat is dan net het doelpubliek van die scholen. Daardoor zullen ook goedkopere scholen zoals de GO-scholen meer kinderen uit de lagere sociale klassen aantrekken, wat hun reputatie onterecht naar beneden haalt. Zo krijg je een onevenwichtige verdeling over de scholen. Ook al verplicht je scholen om de kinderen uit "zwakkere sociale gezinnen" voorrang te geven bij de inschrijvingen, bij sommige scholen zullen deze "probleemgezinnen" zich gewoon niet aanmelden. Dus een maat voor niks.

Manier van betalen

Excursies, waarvoor aan de ouders gevraagd wordt om dit contant aan de kinderen mee te geven naar school, 2-daagse kennismaking van alle 1^e jaars in september, kosten €70,- per kind.

Budget opzij

Sommige ouders leggen budget opzij, anderen niet. Wanneer ze geld opzij zetten, is dit vooral voor grote kosten, zoals het internaat of een grote reis.

Onverwachte kosten

Over het algemeen hadden de ouders niet het gevoel dat er onverwachte kosten plots opdoken. Enkel onderstaand citaat is een voorbeeld van een onverwachte kost.

“Dit jaar is de afrekening voor mijn dochter uitgesteld omdat ze naar aanleiding van een uitstap voor een wedstrijd nog een traktatie hadden gekregen van de school. Die traktatie moest er dan nog bij komen op de factuur...”

“Op de hotelschool gebruiken de leerlingen de eerste twee jaar materiaal van de school, waardoor de kosten laag blijven. Wanneer ze dan in het derde jaar de keuze maken om echt voor hotelschool te gaan, moeten ze hun materiaal wel aankopen. Dat is wel voor vier jaar, maar dat is toch even slikken wanneer je die factuur krijgt.”

“Bij ons op school werd de kost van de schoolreis in de paasvakantie pas in oktober aangekondigd. Dat was een groot bedrag. Voor ons was dat geen probleem, maar voor andere ouders is dat waarschijnlijk niet evident.”

Gebleken is ook dat gedurende het schooljaar gevraagd wordt aan de ouders om extra materialen te kopen voor allerlei vakken, te denken aan materialen voor handvaardigheid zoals tekenmap, extra speciale potloden, plakband, stiften en noem maar op à ook deze kosten worden vooraf niet gemeld en gaan buiten de schoolrekening om.

Wat betreft de kosten die de school vraagt buitenom de schoolrekening (naam dochter Bo Roks 1e middelbaar moderne wetenschappen Sint Lambertuscollege te Bilzen)het volgende:

- Excursies, waarvoor aan de ouders gevraagd wordt om dit contant aan de kinderen mee te geven naar school, 2-daagse kennismaking van alle 1^e jaars in september, kosten €70,- per kind.
- Schoolfoto's
- Fruit project van de school
- Etenswaren voor broederlijk delen.

Wat ik ervaren heb als een gemis aan informatie en communicatie van de school, is dat de “extra kosten” die het afgelopen schooljaar zijn gemaakt buiten de schoolrekening om zeker €150,= extra bedragen buiten de kosten van €350,= aan schoolrekeningen. Ik vind het jammer dat de school hier de ouders niet over informeert dat die extra kosten er zijn gedurende het schooljaar, zodat de ouders hier rekening mee kunnen houden. Ik kan me voorstellen dat de extra kosten die buiten de schoolrekening om gaan voor ouders een probleem kunnen zijn omdat zij hierover niet geïnformeerd zijn en misschien dat een groot aantal ouders het wel niet kunnen betalen en rekening hebben gehouden met de schoolkosten die aan het begin van het schooljaar zijn medegedeeld.

Het was mijn eerste jaar in het middelbaar.

Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten.

Middelbaar heb je geen idee.

In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is)

en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt.

Iedere keer was het de schoolafrekening met een bang hartje open doen.

Voor onze school viel dat heel goed mee,

bevriende ouders van vorige klasgenootjes waren minder gelukkig.

Waarom kan z'n maximum factuur niet bij iedere school?

of toch ergens een handleiding/kostenraming verplichten bij elke school.

Zodat ouders weten wat er ongeveer zal komen en wat ze moeten voorzien (zeer nuttig in deze pittige tijden!)

Ik kan me wel voorstellen dat elk jaar ongeveer dezelfde kosten met zich meebrengen, niet?

Mogelijkheid om kosten te spreiden

Bij de meeste ouders wordt door de school voorgesteld om de betaling te spreiden. Ouders moeten dit wel expliciet aanvragen.

Op de school van mijn kinderen wordt er gewerkt met een maandelijks vast bedrag via vaste betaalopdracht, op het eind van het schooljaar volgt dan een resterende afrekening. Dit geld wordt voor alle schooluitgaven met uitzondering van leefkosten op school gebruikt.

Onredelijke kosten

“Elk jaar moeten we 35 euro betalen voor knutselmateriaal. Ik vraag het regelmatig aan mijn zoon, het is nu na de paasvakantie en hij heeft zijn plakkaatverf nog altijd niet moeten gebruiken.”

“Jaarlijks betaal ik zo’n 70 euro aan kopieerkosten. De tarieven bij ons zijn 0.04 cent recto, 0.08 cent verso en een halve euro voor kleurenkopies. Daarnaast betalen we voor de boeken ook nog eens meer dan 500 euro. Ik heb het gevoel dat de school met die kopieerkosten andere verdoken kosten probeert te dekken.”

“Destijds werden er bij ons 12.5 per kind administratiekosten aangerekend. Ik heb pas later ontdekt dat dat eigenlijk niet mag. Hetzelfde geldt voor verzendingskosten.”

“Wij moeten elk jaar ‘examenkosten’ betalen. Maar wat dit juist betekent, wordt niet uitgelegd.”

Bijdrage van ouders aan 3 projecten te weten, kopen van posters voor het vak godsdienst, kopen van hotdog en kopen van ijs, ten behoeve van het geldelijk ondersteunen voor het afscheid van de 2e jaar. Naar mijn mening kan het niet zo zijn dat wij ouders het afscheidsfeest van de 2e jaars moeten betalen omdat ze vanaf het 3e leerjaar op een andere locatie zitten. De totale kosten voor mijn dochter waren €10 voor posters, €5,00 voor 2 stuks hotdogs en €2,50 voor een ijsje à heb ik het over €17,50 extra die om de schoolrekening heen gaat

- toch zijn bepaalde onkosten in vraag te stellen : wij willen liever niet het schoolblad ontvangen, wat toch al gauw enkele tientallen € per jaar kost, doch zijn wij nooit de vraag gesteld of wij dit wel willen, dit wordt gewoon aangerekend

Studietoelage

“Dankzij de studietoelage slaag ik erin om mijn schoolkosten te betalen. Dat is een evenwichtig systeem. Dat duurt nochtans niet lang om dat in orde te brengen.”

“Ik heb gemerkt dat veel ouders die er recht op hebben toch geen aanvraag doen voor een studietoelage. Veel mensen weten ook niet of ze hiervoor in aanmerking komen.”

Ik heb geen probleem met schoolkosten. Het is zeker niet zinvol om die voor iedereen te verlagen. Ik heb geen zicht in de mate waarin een studiebeurs de kosten dekt. Als er iets moet gebeuren, is het die verhogen voor de minst begoeden.

Ouderparticipatie en schoolkosten

“Op initiatief van de ouderraad worden boeken vanaf nu samen aangekocht door de school, wat voor korting zorgt.”

“Ik stelde op de ouderraad een vraag over de aankoop van de rekenmachines. In de eerste graad kostte dat 30 euro, in de tweede graad 100 euro voor een nieuw, sterker rekenmachine. De school

heeft toen uitgelegd waarom ze dat zo deden, maar tegelijk was dat een incentive om vanaf dan een groepsaankoop te doen voor de rekenmachines, wat tot een fikse korting heeft geleid.”

“Bij ons koopt de ouderwerking de rekenmachines aan. Wij hebben daar het budget voor.”

“Bij individuele gevallen die hun kosten niet kunnen betalen komt de ouderraad soms ook tussen.”

“Op de ouderraad toetsen wij regelmatig af of alle schoolboeken die gekocht worden ook effectief gebruikt worden.”

“Met de ouderraad hadden we aan de school gevraagd of tweedehands uniformen niet konden doorverkocht worden. De school wilde hiervoor geen systeem op poten zetten. We hebben toen zelf een Facebookgroep opgericht waarlangs tweede hands uniformen doorverkocht kunnen worden.”

“Via de ouderraad en schoolraad hebben we de laatste jaren veel meer duidelijkheid gekregen over de schoolfacturen. Alles is nu veel gedetailleerder uitgelegd.”

“Via de Algemene Vergadering van onze scholengroep, waar ik als lid van de schoolraad heen ga, krijgen we alle informatie van hoeveel elke school krijgt per leerlingen en wat hun financiële stand van zaken is.”

“De ouderraad organiseert bij ons de tweedehands boekenverkoop.”

“Soms gebeurt het dat enkele ouders protesteren over onredelijke kosten. Daar wordt door de school dan in tegemoet gekomen, maar enkel voor die specifieke ouders.”

Onrechtstreekse kosten

“Veel taken worden nu gewoon via Smartschool opgestuurd en moeten dan thuis afgedrukt worden. Daardoor moet elke leerling wel een printer hebben. Een deel van de kosten worden zo van school naar leerling verschoven.”

“Steeds meer zaken gebeuren digitaal, maar daarvoor moet je ook materiaal aankopen. Niet elk gezin heeft een computer.”

Wat ik wel nog een 'verdoken' schoolkost vind, zijn de doktersbriefjes. We hebben drie kinderen, en ons land ondervond een behoorlijke griepplaag dit schooljaar.

Ook al heb je voor griep geen medicijnen op voorschrift nodig, toch 'moet' je naar de dokter voor een afwezigheidsbriefje als je 'zelfgeschreven briefjes' op zijn.

Bijkomende kosten zoals liefdadigheid, leefkosten... zijn natuurlijk niet op voorhand gekend, maar heb je voor een groot deel zelf in handen. Alhoewel je in geval van liefdadigheid je je toch wel een beetje verplicht voelt om deel te nemen.

Kosten-baten

“Onderwijs mag voor ons wat geld kosten, maar het geld moet goed besteed worden en voor kwaliteit zorgen.”

“Wij hebben ooit overwogen om naar Tenerife te migreren. Het staatsonderwijs is daar echter ondermaats en privéonderwijs kost al snel 1000 euro per maand. Dan zijn we hier toch beter af.”

“Steeds meer moeten we werkboeken aankopen, maar die kan je natuurlijk niet doorverkopen.”

Zie ook: meerdaagse uitstappen.

Ik erger me ook vaak als de lln. op "didactische" uitstap gaan. Achteraf hoor ik dan van mijn zoon dat ze idd een vragenlijst kregen om op te lossen maar wat deden ze met de resterende tijd? In de stad vrij gaan rondflaneren, een frietje gaan eten? Dan ontgaat mij wel de didactische doelstelling. Verleden jaar ging mijn zoon naar Engeland. Het vervoer duurde langer dan het bezichtigen van de stad. Natuurlijk weer grotendeels "op vrije voeten". Wijzelf die ook moeten gaan werken moeten dan 's nachts opstaan om hem naar de school te vervoeren en de volgende nacht maar opblijven om hem weer op te halen. Ik zie het nut er niet van in. Ik begrijp absoluut dat lln. meer opsteken van kennis door zelf ondervinden dan uit handboeken maar dan moet het wel ook pedagogisch aangepakt worden en niet steeds de lln vrij laten rondlopen in een stad. Dat kunnen ze hier ook!

Onderscheid in kosten naargelang studiejaar

Wat ons opviel is dat vooral de eerste jaren in het middelbaar vrij kostelijk zijn wat schoolmateriaal betreft, de studiereizen worden dan weer duurder naarmate de kinderen ouder worden.

Onderscheid in kosten basisonderwijs en secundair

“De kloof tussen basisonderwijs en secundair onderwijs is momenteel erg groot. Als je eerste kind naar het secundair onderwijs gaat en je krijgt de eerste rekening of richtprijs te horen, dan schrik je toch even van het verschil. Mensen zijn daar niet op voorbereid.”

“In het basisonderwijs slagen scholen erin om alle basiskosten zoals kopies te betalen, maar in het secundair onderwijs kan dat blijkbaar plots niet meer.”

Een aantal van de aanwezige ouders betreuren dat de maximumfactuur in het basisonderwijs ervoor gezorgd heeft dat hun leerlingen minder culturele uitstappen doen of erop uit gaan.

-Algemeen: De middelbare school is veel duurder in vergelijking met de lagere school. Als je je kind alles wil laten doen wat het wordt aangeboden(vb. reizen), moet er regelmatig gespaard worden.

Na hun 12 jaar zijn kinderen plots geen kinderen meer, moet er ook overal de volle pot betaald worden en wordt het leven als gezin met tieners veel duurder (vb. uitstappen, reizen, eten, ...) Wij hebben het als ouders altijd een beetje raar gevonden dat ouders met kleuters financiële steun krijgen alsook sommige ouders met kinderen in de LS. Nochtans zijn de facturen in die periode nog best betaalbaar (dankzij de maximumfactuur). Misschien zou het veel interessanter zijn om gezinnen met middelbare schoolkinderen financieel te ondersteunen of ook te werken met een maximumfactuur.

Ik had hier nochtans naar uitgekeken daar ik het wel belangrijk vind om na te gaan of al die (somsodeloze) onkosten in het middelbare onderwijs niet ingeperkt kunnen worden, verplicht vermeden kunnen worden of eventueel een maximumfactuur inlassen zoals in het basisonderwijs.

Voor de lagere school is er een maximum factuur, kan dit niet voor de secundair? Jaarlijks een schoolreis is ook niet altijd nodig??

Geachte,

Het was mijn eerste jaar in het middelbaar.

Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten.

Middelbaar heb je geen idee.

In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is)

en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt.

Iedere keer was het de schoolafrekening met een bang hartje open doen.

Voor onze school viel dat heel goed mee,

bevriende ouders van vorige klasgenootjes waren minder gelukkig.

Waarom kan zon maximum factuur niet bij iedere school?

of toch ergens een handleiding/kostenraming verplichten bij elke school.

Zodat ouders weten wat er ongeveer zal komen en wat ze moeten voorzien (zeer nuttig in deze pittige tijden!)

Ik kan me wel voorstellen dat elk jaar ongeveer dezelfde kosten met zich meebrengen, niet?

Zodat ouders weten wat er ongeveer zal komen en wat ze moeten voorzien (zeer nuttig in deze pittige tijden!)

Ik kan me wel voorstellen dat elk jaar ongeveer dezelfde kosten met zich meebrengen, niet? [ik ben voor] de invoering van een maximumfactuur voor de middelbare school

maximumfactuur: houden zo en invoeren in middelbare scholen.

Het voorbije schooljaar was ons eerste in de middelbare school en ik ben geschrokken van de hoge en soms ook nutteloze kosten. Ik denk dat er nog heel wat kan verbeteren in het beleid van de individuele scholen.

Misschien moeten we streven naar een systeem voor de middelbare school gelijkaardig aan dat van de lagere school, waar de school het noodzakelijke materiaal zelf moet voorzien.

Een schoolcultuur van soberheid

een school moet staan voor soberheid: Een schooluniform is een goedkope oplossing en zorgt voor 'gelijkheid'. In schoolrestaurants moet het aanbod niet uitgebreid zijn. Eén soort dagschotel leert de kinderen 'eten wat de pot schaft' en is veruit het goedkoopste. Dure gadgets, zoals GSM's moeten geweerd worden op school, omdat ze vaak een onderscheid veroorzaken tussen kinderen.

Communicatie over schoolkosten

“Op de rekening zijn omschrijvingen meestal duidelijk, behalve van één term ‘procure’. Blijkbaar is dat ‘provisie’, een bedrag voor ingecalculeerde kosten, maar dan nog. Provisie van wat?”

De meest courante methode is de richtprijs aan het begin van het schooljaar via een brief met het kind meegeven. Vaak gaat dit gepaard met een persoonlijke e-mail. Op een school is de kost ook op de website te vinden. De vraag wordt gesteld of elke school haar kosten gewoon op de website zou mogen/moeten zetten aan het begin van het jaar. De reacties zijn uiteenlopend:

“Bij ons gebeurt dit al. Dat is heel duidelijk.”

“Het gevaar is wel dat dit dan heel bindend wordt.”

“Dat moet dan wel een richtprijs zijn, want de school moet ook wel nog wat flexibiliteit hebben”

“Dit kan natuurlijk wel concurrentie tussen scholen in de hand werken.”

“Wij weten niet hoeveel werkingsmiddelen de school krijgt en wat ze daar dan juist mee doet. En wat de school verplicht met haar werkingsmiddelen moet bekostigen en waarvoor ze ouders dus niet kan aanspreken.”

Het was mijn eerste jaar in het middelbaar.

Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten.

Middelbaar heb je geen idee.

In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is)

en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt.

Iedere keer was het de schoolafrekening met een bang hartje open doen.

Voor onze school viel dat heel goed mee,

bevriende ouders van vorige klasgenootjes waren minder gelukkig.

Waarom kan zoiets maximum factuur niet bij iedere school?

of toch ergens een handleiding/kostenraming verplichten bij elke school.

Zodat ouders weten wat er ongeveer zal komen en wat ze moeten voorzien (zeer nuttig in deze pittige tijden!)

Ik kan me wel voorstellen dat elk jaar ongeveer dezelfde kosten met zich meebrengen, niet?

- 1) meer transparantie wat betreft sommige kosten (vb een bepaald bedrag voor kopieën? Welk bewijs heeft men als ouder?)

Ik ben zeer tevreden omdat de kosten zeer transparant zijn. Ik weet bij aanvang van het schooljaar wat alle kosten zullen zijn voor boeken en uitstappen. Er worden geen absurde kosten achteraf aangerekend zoals voor kopies, gebruik van de refter ed. Bijkomende kosten zoals liefdadigheid, leefkosten... zijn natuurlijk niet op voorhand gekend, maar heb je voor een groot deel zelf in handen. Alhoewel je in geval van liefdadigheid je je toch wel een beetje verplicht voelt om deel te nemen.

Creatieve oplossingen van scholen voor schoolkostenbeheersing

“Bij ons op school wordt er een richtprijs gegeven. Je kan kiezen om dat bedrag volledig te betalen en als er dan over is, gaat dat naar het sociaal fonds van de school.”

“In de eerste graad hoeven leerlingen bij ons hun materiaal voor praktische vakken nog niet aan te kopen. Velen zijn immers nog niet zeker van hun studiekeuze. Zo vermijdt de school overbodige kosten.”

“Leerlingen kunnen bij ons koeken verkopen om hun reis te bekostigen. Elk jaar zijn er wel een aantal leerlingen die erin slagen om hun reis volledig door die verkoop te bekostigen. Langs de andere kant zien we vaak dat leerlingen die het het best kunnen gebruiken amper koeken verkopen.”

○ Nuance: beschikken vaak niet over hetzelfde netwerk of capaciteiten.

“De school heeft bij ons berekend hoeveel boeken kosten als ze door de school worden verhuurd. Een boek gaat gemiddeld vier jaar mee. De school koopt de boeken aan en verhuurt deze aan een vierde van de prijs. In het boek kleefte een stempel waarop de vorige eigenaars staan.”

“Wanneer een boek wordt doorverkocht, wordt er telkens in geschreven hoeveel de vorige eigenaar betaald heeft. Telkens gaat er 20 procent af.”

Quaa kosten kan ik er inkomen dat school niet gratis kan zijn tot 18 ; aangezien de veel verschillende richtingen (en kosten die er specifiek aan gebonden zijn). Maar misschien zou dat wel kunnen voor de verplichte algemene vakken zoals : Nederlands, 2de en 3de taal, wiskunde en andere basis kennissen.

Op de school van mijn kinderen wordt er gewerkt met een maandelijks vast bedrag via vaste betaalopdracht, op het eind van het schooljaar volgt dan een resterende afrekening. Dit geld wordt voor alle schooluitgaven met uitzondering van leefkosten op school gebruikt.

Ik kom soms ook in contact met mensen zonder papieren, met heel beperkte middelen. Voor hen zou de middelbare school onoverkomelijk zijn zonder de goodwill van de school zelf. Dit voorbeeld kan mss ook een inspiratie zijn om in de richting van inkomensgerelateerde kosten te denken...

Over culturele uitstappen en meerdaagse uitstappen

GWP's worden door al de ouders aanwezig op de focusgroep als een meerwaarde ervaren.

Meerdaagse uitstappen vormen vaak ook de hoogste kost voor ouders.

“Zo'n uitstap hoeft niet altijd ver te zijn. Belangrijk is ook dat de leerlingen samen op stap zijn.”

“Ik vind het wel belangrijk dat leerlingen op die leeftijd eens een grootstad zien. Voor sommigen is dat iets dat ze misschien nooit meer zullen doen.”

“Scholen moeten een weloverwogen keuze maken bij het vastleggen van de GWP. Ze moeten een meerwaarde bieden.”

“Voor een meerdaagse uitstap naar Duitsland betaalden we een vrij hoog bedrag, maar als ik zag hoe vol het programma zat en wat ze allemaal deden, dan vond ik dat die prijs waard.”

“Op onze school biedt de school een alternatief aan: een GWP voor thuisblijvers. Sommige leerlingen zeggen dan gewoon dat ze bijvoorbeeld niet graag vliegen. 40% van de leerlingen blijft ook thuis. Die volgen dan parallel de GWP voor thuisblijvers en die biedt net zo goed een meerwaarde.”

“Als er op sommige scholen blijkbaar 40 procent van de leerlingen niet mee kan op GWP, dan moeten scholen daar toch wel goed over nadenken.”

Ik erger me ook vaak als de lln op "didactische" uitstap gaan. Achteraf hoor ik dan van mijn zoon dat ze idd een vragenlijst kregen om op te lossen maar wat deden ze met de resterende tijd? In de stad vrij gaan rondflaneren, een frietje gaan eten? Dan ontgaat mij wel de didactische doelstelling.

Verleden jaar ging mijn zoon naar Engeland. Het vervoer duurde langer dan het bezichtigen van de stad. Natuurlijk weer grotendeels "op vrije voeten". Wijzelf die ook moeten gaan werken moeten dan 's nachts opstaan om hem naar de school te vervoeren en de volgende nacht maar opblijven om hem weer op te halen. Ik zie het nut er niet van in. Ik begrijp absoluut dat lln. meer opsteken van kennis door zelf ondervinden dan uit handboeken maar dan moet het wel ook pedagogisch aangepakt worden en niet steeds de lln. vrij laten rondlopen in een stad. Dat kunnen ze hier ook!

Het was mijn eerste jaar in het middelbaar.

Bij de lagere school wist je bij de eerste schooldag al wat je van kosten kon verwachten.

Middelbaar heb je geen idee.

In het begin van het jaar waren er nogal veel uitstappen (elkaar leren kennen, kleine excursies als het nog een beetje weer is)

en dan weet je ook niet wat dit uit onze portefeuille vraagt.

het verbod op nodeloze uitstappen (uitstappen waarvan de reisduur langer is dan het bezoek zelf en waarbij lln uiteindelijk doelloos rondlopen in een stad waarbij geen enkele pedagogische of doelstelling kan aan gekoppeld worden. Op papier zal dit wel gebeuren maar in werkelijkheid?

een school mag geen reisbureau worden. De niet verplichte meerdaagse reizen zorgen vaak voor veel druk bij ouders om hun kind te laten participeren. Zeker als de meerderheid van de klas deelneemt. Scholen hoeven tijdens de schoolvakanties echt geen reizen te organiseren, er zijn voldoende instanties die dit (goed) doen.

Grootste kosten

Meerdaagse uitstappen staat bij alle ouders aanwezig op de focusgroep in hun top drie van hoogste kost. In technische richtingen staat kledij en werkmateriaal ook in de top drie. Ook de kost van de boeken staat bij alle ouders hoog.

Digitalisering

De laptopscholen. Ik hoor vaak dat scholen hiermee willen opstarten en ik heb daar ergens wel begrip voor. Maar wat doe je als je verplicht bent om zo'n laptop te kopen en je hebt meerdere kinderen in je gezin op de middelbare school? Voor mij is dit geen probleem maar ik veronderstel dat er mensen zijn die het niet zo breed hebben. Dit moet toch op een andere manier opgelost kunnen worden.

In scholen waar de verplichte computer ingevoerd wordt, betekent dit een meerkost. Het betekent handboeken, werkboeken én computer. Er zijn op dit ogenblik nog onvoldoende digitale leerprogramma's beschikbaar op de markt. De uitgeverijen houden deze evolutie zeker tegen, omdat handboeken en werkschriften meer winst betekenen. Hoe zit het met de financiering van overheidswege in scholen waar de ouders een computer moeten aanschaffen voor hun kinderen en in scholen die met de gekregen middelen zelf zorgen voor de computerinfrastructuur. Maakt de overheid hier een onderscheid in het toekennen van de leermiddelen.

Over de incentive

Hallo,

Ik verwacht nog een laatste factuur van De Bron. Ik veronderstel dat ik die kosten ook nog kan ingeven. Verder is er hier en daar nog wat dat moet meegerekend worden, wat ik dan ook aanvul. Ondertussen nog hartelijk bedankt voor de cheque! Niet nodig, maar leuk!

in ieder geval met heel veel plezier gedaan
en dank u wel voor de leuke verrassingetjes in ons brievenbus!

Als de minister nog eens zo'n onderzoek doet: geen 3 keer een cheque van 10 euro meegeven. Eén keer is een mooie geste. Maar laat het daarbij blijven. Nu krijg ik 30 euro voor misschien 1 uur werk op jaarbasis. Te gek voor mij! Vooral om dat geld dan ook nog hoofdzakelijk gaat naar mensen die dat zeker niet nodig hebben. Ik denk niet dat (veel) mensen uit de vierde wereld het schoolkostendagboek invulden.

Verder wil ik u danken voor al die attenties die u ons hebt opgestuurd. Zoals het cliché het zegt: "dat had niet gehoeft, maar toch bedankt."

Vragen aan de minister

We vroegen aan de ouders welke boodschap ze zouden willen meegeven omtrent schoolkosten. Dit gaven ze mee:

- Schoolkosten mogen de schoolkeuze of studiekeuze niet in de weg staan of beïnvloeden.
- De toenemende digitalisering kan voor nieuwe financiële lasten zorgen voor ouders. De overheid moet hier alert voor zijn.
- De oprichting van domeinscholen kan ervoor zorgen dat leerlingen op een grotere afstand van hun school wonen wat voor extra transportkosten zorgt.
- Zinnige extra muros -activiteiten mogen niet afgeschaft worden.
- De ouders en de school hebben alle baat bij zo veel mogelijk transparantie over de kosten en middelen van en voor de school.
- Scholen moeten verplicht worden om voor kansarme leerlingen alternatieven uit te werken op vlak van schoolkosten.
- A.U.B. de scholen verplichten om te werken met een systeem van huurboeken i.p.v. handboeken/atlassen te laten aankopen door de ouders. D.w.z.: de school koopt nieuwe handboeken aan die ze dan minstens 4 à 5 jaar gebruikt, en vraagt dan 20 à 25 % van de waarde als "huurgeld". Dit is een éénmalige grote investering die echter volledig terugbetaald wordt door de ouders.
- Aan de minister zou ik vragen waarom hij niet meer de moeite doet om het schoolleven echt te leren kennen.

Hij geeft niet de indruk op de hoogte te zijn van de problemen die zich stellen. Zo worden leerkrachten en directie steeds maar meer verantwoordelijkheden opgelegd en moeten zij steeds meer taken erbij nemen zonder dat zij daarvoor extra hulp en ondersteuning voor krijgen.

Tevens is er veel te weinig geld voor het onderwijs om al die veranderingen te kunnen doorvoeren zonder extra hulp in de scholen. Zo zie ik dat er bij ons in de school aan leerkrachten extra uren worden opgelegd met taken die niet betaald worden, maar zonder

deze kan de school haar werking en niveau niet verder hanteren.

Ik heeft tot gevolg dat leerkrachten steeds minder tevreden zijn en dat weerspiegeld zich op de kinderen.

- Vraag aan de minister: de invoering van een maximumfactuur voor de middelbare school; het verbod op nodeloze uitstappen (uitstappen waarvan de reisduur langer is dan het bezoek zelf en waarbij lln. uiteindelijk doelloos rondlopen in een stad waarbij geen enkele pedagogische of doelstelling kan aan gekoppeld worden. Op papier zal dit wel gebeuren maar in werkelijkheid?

Bijlage 6: Een zeer gedetailleerd schoolkostendagboek

Schoolboeken	SEMINARIE	6
Schoolboeken	CURSORISCHE LECTUUR FRANS	8
Schoolboeken		43
Schoolboeken	Totale prijs lijst schoolboeken: 599 EUR Tweedehands gekocht: 73 EUR Meerdere jaren te gebruiken of al in het bezit van oudste zus: 268 EUR Prijzen variëren van tweedehandsjaren.	599
Andere	TERUGGAVE LOCKER - SLEUTEL	-10
Andere	SQUARE CAPS	3
Andere	VIDEO 100-DAGEN SHOW	3
Andere	CADEAUS/KAARTJES LEERKRACHTEN	6
Andere	FOTO'S PERSOONLIJK EN KLASFOTO - FACULTATIEF	7
Andere	Gebruiksvergoeding locker 2012/2013 Gebruiksvergoeding betaalkaartsysteem 2012/2013	8
Andere	JAARBOEK	20
Andere	PAKJES VOOR DE 100 DAGEN	45
Culturele voorstellingen	KOSTEN GALABAL ZESDES	5
Culturele voorstellingen	Middagmaal Griekse voormiddag	5
Culturele voorstellingen		11
Culturele voorstellingen	Did. uitstap Gent	14
Culturele voorstellingen	40 EUR voor 4 culturele activiteiten; vervoer ongeveer 10 EUR.	50
Deelname schoolactiviteit ouders (eetfestijn, ontbijt, BBQ, schooltoneel, ...)	PULL VOOR 100-DAGEN TE KOPEN VIA DE SCHOOL	20
Eéndaagse uitstap	V-DAG MET MIDDAGMAAL	11
Eéndaagse uitstap	KERSTMARKT AKEN - FACULTATIEF	14
Eéndaagse uitstap	Sportdag Jabbeke 21.09.2012	27
Extra kosten verbonden aan uitstappen (maaltijden, drank, ...)	Maaltijden reis Italië	150
Invulboeken	Schoolagenda	4
Kopier/afprintkosten	EXAMENPAPIER	1
Kopier/afprintkosten	EXAMENPAPIER	1
Kopier/afprintkosten	Kopieerkosten thuis	5
Kopier/afprintkosten	KOPIEWERK	12
Kopier/afprintkosten	Kopieerkosten	16

Kopier/afprintkosten	Kopiewerk 01.09 - 23.10.2012	19
Kopier/afprintkosten		23
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	Gezondheidsweek - veiligheid - tuimelwagen	7
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	100-Dagenviering feestmaaltijd	11
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	IN HET KADER VAN DE 100 DAGEN: ETENTJE MET DE KLASTITULARIS	11
Leefkosten op school (maaltijden, drank, ...)	LOCKER EN SLEUTEL WAARBORG EN GEBRUIKSVERGOEDING	15
Liefdadigheidsactie school	Ouders verongelukte kinderen	1
Liefdadigheidsactie school	METER- PETERACTIVITEIT: SINTERKLAASONTBIJT 30/11/12	2
Liefdadigheidsactie school	Sobere maaltijd	4
Materialen specifiek aan studierichting (messenset, fototoestel, werktuigen, grondstoffen, ...)	Bijdrage 2012/2013 voor nieuwsbrief, schoolreglement, evaluatiedoc, Druppel, uitbreiding verzekering	13
Media (Tijdschriften,kranten, ..)	KNACK-ABONNEMENT - FACULTATIEF	124
Meerdaagse uitstap	TERUGGAVE ITALIËREIS	-18
Meerdaagse uitstap	VOORSCHOT REIS ITALIË 2013 - FACULTATIEF	300
Meerdaagse uitstap	SALDO VOORAFBETALING REIS ITALIË - FACULTATIEF	335
Vervoerskosten auto	VERVOERSKOSTEN HUIS-SCHOOL 177 dagen x 32 KM x 0,37 EUR/KMecifiek HIERIN ZITTEN GEEN EXTRA RITTEN VERVAT VOOR GROEPSWERK, EXTRA CULTURELE ACTIVITEITEN, ENZ...	2100